

Saara Simonen

”Meillä on pitkä matka kuljettavanamme”

Feministinen tutkimus sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä suomalaisten ja afrikkalaisten kuntien välisessä kehitysyhteistyössä

Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos
Kansainvälinen politiikka
Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2010

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

SIMONEN, SAARA: ”Meillä on pitkä matka kuljettavanamme”: Feministinen tutkimus sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä suomalaisten ja afrikkalaisten kuntien välisessä kehitysyhteistyössä

Pro gradu -tutkielma, 97 sivua + 3 liitesivua

Kansainvälinen politiikka

Lokakuu 2010

Pro gradu -tutkielmassani olen perehtynyt paikallishallintojen tekemään kehitysyhteistyöhön sukupuolten välisestä tasa-arvo näkökulmasta katsoen. Tarkastelen kuinka feministisen tutkimuksen peräänkuuluttama solidaarisuus vaikuttaa tasa-arvon tilaan suomalaisten paikallishallintojen kanssa yhteistyötä tekevissä afrikkalaisissa kunnissa.

Tutkimukseni taustalla vaikuttaa Suomen Kuntaliiton alainen Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma. Keväällä 2009 yhteistyöohjelma järjesti paikallishallinnon naispäättäjille suunnatun seminaarin Helsingissä, jonka aikana minulla oli mahdollisuus haastatella afrikkalaisia naiskunnallispäättäjiä viidestä eri valtiosta. Nämä haastattelut ovat muodostaneet tutkimukseni aineiston. Teoreettinen lähestymistapani on feministinen kansainvälisen politiikan teoria, jonka lisäksi olen käyttänyt tutkimuksessani kehityksen teoretisointia. Feministisistä näkökulmista tutkimuksessani korostuu postkolonialistinen lähestymistapa. Menetelmällisesti olen valinnut teemahaastattelun aineiston keruuseen ja sitä kautta aineiston teemoittelun analyysia varten. Tähän ratkaisuun päädyin, koska teemahaastattelu puolistrukturoidun muotonsa kautta auttaa suuntaamaan aineistoa minua kiinnostaneisiin kysymyksiin ja jättää silti riittävästi väljyyttä haastateltaville ilmaista omat mielipiteensä.

Sukupuolten välinen tasa-arvo on analyysini perusteella rakentumassa afrikkalaisissa paikallishallinnoissa. Kulttuuriset perinteet ja sukupuolille tarkoitetut roolit hidastavat sen edistymistä. Vaaditaan esikuvia ja muutoksia identiteeteissä sekä asenteissa, jotta sukupuolten välinen tasa-arvo voitaisiin saavuttaa. Eri paikallishallinnoissa samaan tavoitteeseen on pyritty eri keinoin ja lähtökohdat ovat poikenneet toisistaan. Kuten haastatteluissa kävi ilmi, erilaisia menetelmiä tuntemalla on mahdollista oppia toisilta. Tällöin on kuitenkin aina otettava huomioon paikalliset tavat ja historia, jotka vaikuttavat ihmisten arvoihin ja toimintatapoihin.

Kehitysyhteistyössä merkittävän kumppanuuden ajatuksen kautta on mahdollista edistää myös tasa-arvoa. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että kumppanuuden määrittelyyn tarvitaan kaksi osapuolta. Feministisessä tutkimuksessa esiintyvä empaattinen yhteistyö on mahdollista vain jos sitä neuvotellaan tasa-arvoisten osapuolten välillä. Tällainen lähestymistapa haastaa kehitysyhteistyön tekijöitä ja tässä tutkimuksessa se on ennen kaikkea ollut tutkijan haasteena.

Afrikkalaisten naispäättäjien tapaaminen oli hedelmällistä ja verkostoituminen alkoi heidän keskuudessaan niin toisten afrikkalaisten kuin suomalaistenkin naisten kanssa. Vuoropuhelulla oli merkityksensä henkilöiden omassa oppimisprosessi ja voimaantumista tapahtui molemmin puolin. Näiden ajatusten suodattaminen paikallishallintoihin on aikaa vievä prosessi, mutta sen eteen on toimittava yhteistyössä ja sinnikkäästi.

On kuunneltava toisia tarkkaavaisesti, asetettava itsensä heidän paikalleen ja annettava ajatuksen vaeltaa. Yhteistyön onnistumiseksi on hypättävä hetkeksi jonkun toisen saappaisiin, jotta ymmärtää yhteistyön lähtökohdat.

<i>Johdanto</i>	1
1. Tutkimuksen lähtökohdat	2
1.1. Suomalaisesta kehitysyhteistyöstä ja sitä koskevasta tutkimuksesta	3
1.2. Taustalla pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma.....	4
1.3. Tutkimuksen rajaus	6
2. Feministinen kansainvälinen politiikka	7
2.1. Feminismin kolmas aalto osana tieteenalan uudistumista	9
3. Kehitysdiskurssin muutos	11
3.1. Kehityksen historiaa	13
3.2. Naiset ja kehitys astuu mukaan.....	15
3.3. Kehityksen muutoksen tuulet, paikallishallinto osaksi kehitystä	18
4. Tutkimuskohteena afrikkalaiset naiset	21
4.1. Paikallishallintoa Afrikassa.....	24
4.2. Naisten asema Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa	30
4.3. Naiset paikallishallinnossa.....	32
5. Subjektiiivinen näkökulma kansainvälisen politiikan tutkimuksessa	34
5.1. Postkolonialismi ja postkoloniaalit feministit	34
5.2. Lokaalin ja globaalin rajoilla	36
5.3. Lokaalista globaaliin, solidaarisuuden mahdollisuudesta.....	39
5.4. Solidaarisuuden myyttisyydestä.....	42
5.5. Empatia solidaarisuuden perustana	45
6. Feministisen tutkimuksen menetelmät	47
6.1. Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	51
6.2. Teemahaastattelu	52
6.3. Kulttuurierot haastattelutilanteessa	54
6.4. Teemoittelu analyysimenetelmänä.....	56
6.5. Oma tutkijan positioni.....	58
7. Aineiston analyysi	59
7.1. Tasa-arvoa agendalle	61
7.2. Muuttuvat identiteetit.....	67
7.3. Myyttisiä suhteita	72
7.4. Vaihtoehtoisia kehityksiä.....	77
8. Tiivistelmä ja keskustelua	82
Lähdeluettelo	89
Liitteet	98
Liite 1.	98

Liite 2.....	100
---------------------	------------

Johdanto

Mitä ja miten tiedämme kolmannen maailman naisista? Kuka, miten ja millaisissa olosuhteissa saa tuottaa tietoa tästä aiheesta?

Näillä kysymyksillä alkaa Jaana Airaksisen ja Tuula Ripatin toimittama Rotunaisia ja Feminismejä niminen teos, jossa pureudutaan nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtiin. Samat kysymykset askarruttavat myös minua ja ovat askarruttaneet jo aikaisemmin opintojeni aikana. Olen miettinyt, miksi lopulta olen niin kiinnostunut kehitysmaiden naisista. Viehättääkö tuntemattomuus minua tuttuutta enemmän? Haenko kansainvälisyyttä mahdollisimman kaukaa, näkemättä sitä arkipäiväisissä asioissa? Toisaalta olen myös joutunut pohtimaan, pystynkö lopulta edes tietämään tästä aihepiiristä mitään? Onko se jotain mikä on täysin ulottumattomissani omasta taustastani johtuen?

Näiden kysymyksien vaivaamana olen ajautunut tutkimusaiheeni pariin. Aiheen, jossa olen toivonut voivani yhdistää naisia ja kehitystä ja vieläpä sisällyttämään tutkimukseen jotakin hyvin konkreettista. Tässä tapauksessa monien yhteensattumien kautta olen kulkeutunut tekemään tutkimusta naisista paikallishallinnossa viidessä eri Afrikan maassa. Aihepiirin pariin, josta jo naisten ja kehityksen kautta jotain tiedän, mutta mistä selvästi on vielä monin verroin opittavaa.

Pohdittuani näitä kysymyksiä nyt parin vuoden ajan on käynyt selväksi, etten koskaan tule saamaan vastausta kaikkiin kysymyksiini. Silti yritykseni ymmärtää aihepiiriäni on tuottanut oivalluksia. Konkretiaa on ollut välillä liikaakin ja aihepiiri tuntuu aina vain henkilökohtaisemmalta mitä paremmin olen tutustunut tutkimukseni kohteina oleviin naisiin. Yhtä kaikki, minulle aiheeni on ollut mielekäs ja kiinnostava. Sen parissa työskentely on tuntunut antoisalta ja opettavalta. Kaikelle on kuitenkin aikansa ja paikkansa, ja piste on laitettava johonkin. Niinpä koen, että työni nimenomaisen tapauksen parissa on loppusuoralla ja ansaitsee pisteensä. Työ aihepiirin parissa toivottavasti jatkuu edelleen, tavalla tai toisella.

1. Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimukseni keskittyy kehityskysymysten tarkasteluun feministisestä näkökulmasta katsoen. Olen aloittanut tämän aihepiirin parissa jo kandidaatin tutkielmassa ja nyt Pro gradua tehdessäni on aihepiirini sama, vaikkakin tarkastelukohteeni on hieman muuttunut. Kiinnostus naisia ja kehitystä kohtaan minulla on ollut jo pitkään, olen toteuttanut sitä vapaaehtoistyön kautta ja pyrkinyt palaamaan siihen aina opinnäytetöitä tehdessäni.

Pro gradussani tutkimuksen puitteina toimii Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma, jota koordinoi Suomen Kuntaliitto. Suoritin keväällä 2009 kyseisessä ohjelmassa korkeakouluharjoitteluni ja pystyin yhdistämään oheen myös tämän työn tekemistä. Kuntien välisessä yhteistyössä on kuluvalle ohjelmakaudella haluttu nostaa esiin sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä, jotka ovat yhä hyvin hankala aihe useissa etelän kunnissa. Osaltaan tähän vaikuttavat kulttuuriset perinteet naisen ja miehen asemasta ja rooleista yhteiskunnassa, osaltaan hyvin erilaiset käytännöt valtioiden välillä ylhäältäpäin tulevassa ohjeistuksessa. Joillakin ohjelman kuntien maista on olemassa valtakunnalliset Gender Policy -toimintaohjelmat, joillakin jopa kuntakohtaiset, osalla näitä ei taas ole ollenkaan. Tällaisessa tilanteessa on koettu, että sukupuolten välisen tasa-arvon teemaa olisi hyvä pohtia ohjelmatasolla yhdessä, niin, että voitaisiin rakentaa käsitystä siitä kuinka sukupuolten välistä tasa-arvoa tämän ohjelman puitteissa pystytään parhaiten edistämään.

Ohjelma järjesti nämä ajatukset taustalla toukokuussa 2009 Kuntien naispäättäjien seminaarin, jonka tavoitteena oli syventää tasa-arvo teemaa yhteistyössä erityisesti etelän naisten kanssa ja toiminnallistaa tuloksia. Keskeistä tässä seminaarissa oli kuunnella ja selvittää Afrikan eri maiden naisvaltuutettujen näkemyksiä tasa-arvosta ja siitä kuinka kyseinen ohjelma voisi parhaiten tukea sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä kunnissa. Seminaarin aikana minulla oli mahdollisuus haastatella seminaariin saapuvia kunnallispäättäjiä, käyttäen apuna puolistrukturoitua teemahaastattelua. Tämä haastattelumateriaali, jonka analyysin olen toteuttanut teemoittelun kautta, muodostaa tutkimukseni aineiston. Menetelmältään tutkielmani kuuluu laadullisen tutkimuksen perinteeseen ja siinä on vahva itserefleksiivinen ote sekä tutkijan henkilökohtaista kokemusta korostava raportointityyli, mikä on ominaista feministiselle tutkimukselle.

Tarkoitukseni on tämän aihepiirin sisällä tutkia kuinka sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu yhteistyöohjelman piirissä olevissa paikallishallinnoissa ja kuinka tasa-arvon tilaa olisi mahdollista

edistää. Näiden alakysymysten kautta tutkimusongelmakseni muotoutuu naisten voimautumisen mahdollisuus kehitysyhteistyössä niin että sitä voitaisiin tehdä yhdessä, solidaarisuuden ajatuksen avulla.

1.1. Suomalaisesta kehitysyhteistyöstä ja sitä koskevasta tutkimuksesta

Suomessa kehitysyhteistyöpolitiikka on osa Suomen valtion ulkopoliittikkaa, sitä toteutetaan pitkälti Ulkoasiainministeriön rahoituksella ja sitä toteuttavat järjestöt sekä erilaiset instituutiot. Tällä vuosituhanella on kehitysyhteistyöpolitiikasta alettu käyttää kokonaisvaltaisempaa käsitettä kehityspoliittikka. Suomen kehityspoliittikan toteuttamista ohjaa kehityspoliittinen ohjelma, joista uusin on vuodelta 2007. Ohjelmassa määritellään kehityspoliittikan tavoitteet ja painopisteet. Uusimman kehityspoliittisen ohjelman tärkeimpänä tavoitteena on köyhyiden poistaminen vuonna 2000 asetettujen Yhdistyneiden kansakuntien Vuosituhattavoitteiden mukaisesti, aiempia kehityspoliittisia ohjelmia enemmän tämä ohjelma painottaa luonnontaloudellisesti kestävä kehitystä.¹

Uusimmassa kehityspoliittisessa ohjelmassa sukupuolten välisen tasa-arvon teema on aikaisempaa vähemmän esillä. Kuitenkin se on mainittu yhtenä niin kutsuttuna läpileikkaavana teemana; ohjelmassa sanotaan, että Suomi edistää kehityspoliittikassaan läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä aseman parantamista ja lisäksi sukupuolten välisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon vahvistamista. Muita läpileikkaavia teemoja ovat helposti syrjäytyvien ryhmien kuten lasten, vammaisten, alkuperäiskansojen ja etnisten vähemmistöjen oikeuksien ja tasa-arvoisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen sekä hiv/aidsin vastainen taistelu.²

Läpileikkaavien teemojen toteuttaminen kehitysyhteistyössä ja sen suunnittelussa näyttää kuitenkin jääneen taka-alalle. Ulkoasiainministeriön teettämän arvioinnin mukaan läpileikkaavista teemoista on tuotettu paljon suosituksia mutta käytännön tasolla puuttuu tietämystä, ohjeistusta ja sopivia seurantakeinoja. Selvityksen mukaan myös ulkoasiainministeriön virkamiehiltä puuttuu tietämystä siitä mitä teemat käytännössä ovat, mitä teemojen valtavirtaistamisella tarkoitetaan ja miten teemat suhtautuvat muihin kehityspoliittisiin päämääriin.³

---

¹ Kehityspoliittinen ohjelma 2007 – Kohti oikeudenmukaista ja kestävä ihmiskuntapolitiikkaa.

² Kehityspoliittinen ohjelma 2007 – Kohti oikeudenmukaista ja kestävä ihmiskuntapolitiikkaa.

Arvioinnissa selvisi, että ylätasolla teemat on huomioitu kohtuullisen hyvin, mutta ohjeistusten tasolla puutteita alkaa löytyä. Toinen ongelma teemojen valtavirtaistamisen suhteen on, että kun asia kuuluu kaikille, niin kukaan ei lopulta vastaa siitä. Niinpä arvioinnin johtopäätöksissä on suositeltu henkilöstön koulutusta sekä vastuuhenkilöiden nimittämistä näille teemoille.⁴ Myös kansalaisjärjestöt ovat olleet asiassa aktiivisia ja syksyllä 2009 käynnistyi Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen johdolla *Älä unohda maailman enemmistöä* -kampanja läpileikkaavien teemojen tiimoilta.

Kehitysyhteistyöhön liittyy läheisesti sitä koskeva tutkimus, jonka piiriin tämä tutkielma kuuluu. Suomessa kehitysyhteistyötä koskevaa tutkimusta on tehty monitieteellisesti vuosikymmenten ajan. Alan uranuurtaja Marja-Liisa Swantz esittää artikkelissaan, että suomalainen kehitysmatutkimus, joksi kehitysyhteistyötä koskeva tutkimus muotoutui, on edennyt alan kansainvälisiä suuntauksia hiljalleen mukailleen. Hänen mukaansa suomalaisen kehitysmatutkimuksen hallitsevimpiä piirteitä ovat olleet sen läheinen kytkeytyminen valtion kehitysyhteistyön muotoihin ja saajiin varhaisesta vaiheestaan lähtien. Esimerkiksi niin, että tutkimusta on tehty paljon kohdistuen Suomen pitkäaikaisiin kehitysyhteistyön kumppanimaihin ja sektoreihin kuten teknologiaan liittyen. Swantzin mukaan yksi merkittävimmistä suuntauksista suomalaisessa kehitysmatutkimuksessa tällä hetkellä on kumppanuuden ja paikallisen osallisuuden huomioiminen.⁵

1.2. Taustalla pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma on Kuntaliiton hallinnoima yhteistyöohjelma, jonka kautta vahvistetaan kuntien osaamista hyvinvoinnin edistäjinä ja tuetaan paikallista päätöksentekoa. Ohjelman rahoitus tulee pääosin Suomen ulkoasianministeriöltä. Ohjelman pilottivaihe on aloitettu vuonna 2002 ja tämänhetkinen ohjelmakausi kattaa vuodet 2008-2010. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmassa oli vuonna 2009 mukana 14 kuntalinkitystä, maantieteellisenä rajauksena etelän kunnille on Afrikka. Yhteistyöohjelmaan voivat hakea Suomen kunnat ja kaupungit sekä muut paikallishallintotasoa edustavat tahot kuten kuntayhtymät ja maakuntienliitot. Etelässä ohjelmaan voidaan hyväksyä kaikki paikallishallintoa edustavat tahot eli kuntien ja kaupunkien lisäksi esimerkiksi piirikunnat. Käytännössä yhteistyölinkitys koostuu erilaisista kuntien toimialaan liittyvistä osahankkeista, joiden tulee olla osa kuntien toimialaa niin pohjoisessa kuin etelässäkin.

---

³ Jäppinen 2009.

⁴ Emt.

⁵ Swantz 2009, 33-35.

Alun perin kiinnostus ohjelmaa kohtaan on lähtenyt kehityksessä 2000-luvulla vallinneesta trendistä keskittyä globaalin sijasta lokaaliin, mikä on näkynyt monissa kehitysmaissa hallinnon desentralisaationa, hajauttamisena pienempiin yksiköihin ja lähemmäs ruohonjuuritasoa. Myös useissa Afrikan maissa paikallishallinto on saanut enemmän valtaa ja tehtäviä hoidettavakseen.⁶ Suomalaisissa kunnissa on aika ajoin käyty kriittistä keskustelua siitä kuuluuko pohjoinen-etelä yhteistyö suomalaisen kunnan tehtäviin. Yhteistyöohjelman näkökulmasta perusteluja sen kuulumiselle on useita, kuntayhteistyö on muun muassa vuodesta 2004 sisältynyt Suomen kehityspoliittiseen ohjelmaan. Lisäksi suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on kansainvälisesti tunnustettu ja sen tietotaitoa ja asiantuntijuutta kannattaa välittää muille. Toisaalta myös Suomen kunnat voivat oppia paljon esimerkiksi paikallisdemokratiasta etelän kunnilta.⁷

Samalla etelän ja pohjoisen kunnat ovat kokeneet hyvin samankaltaisia ongelmia toiminnassaan; kuinka taataan kuntalaisten osallistuminen suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä miten järjestetään julkiset peruspalvelut kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Näihin kysymyksiin on pyritty löytämään ratkaisuja sekä innovatiivisia ideoita yhteistyön avulla. Tiedon ja kokemusten vaihto hyvistä käytännöistä on tärkeä osa ohjelmaa, varsinkin tuettava toiminta voi sisältää esimerkiksi teknistä yhteistyötä, koulutusta, kunnan luottamushenkilöiden työnvaihtoa, pieninvestointeja tai pohjoisen ja etelän kuntien kollegoiden välistä yhteistyötä. Kuntien yhteistyöllä pyritään pitkäaikaiseen prosessiin, joka vahvistaa kuntia hallinnon hajauttamisprosessissa.⁸

Monilla suomalaisilla kunnilla on jo pitkään ollut yhteistyötä perinteisen ystävyyskaupunki toiminnan muodossa sekä naapurialueiden että Euroopan maiden kuntien kanssa. Pohjoinen-etelä yhteistyö on luonnollinen jatko kuntien kansainväliselle toiminnalle. Näin kunnat ovat tekemässä osansa globaalin oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi ja syventävät kansainvälistä toimintaansa vuorovaikutusta korostavassa Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmassa.⁹

Ohjelman päätavoitteena on edistää etelän kansalaisten hyvinvointia ja taas toisaalta luoda kehitysyhteistyön kentälle uusi instrumentti, jonka kautta kunnatkin voivat käytännössä osallistua

---

⁶ The North-South Local Government Co-operation Programme, Programme Document for 2008-2010, 5-9.

⁷ Heinonen 2010, 6.

⁸ Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma, internetsivusto kunnat.net.

⁹ Heinonen 2010, 9.

kehitysyhteistyöhön. Mukana olevissa Suomen kunnissa on ollut havaittavissa asenteiden muuttumista myönteisemmäksi sekä kehitysmaita että kehitysyhteistyötä kohtaan.¹⁰

1.3. Tutkimuksen rajaus

Tutkimusaiheeni on tavallaan hyvinkin laaja, taustalla vaikuttaa niin kehityskäsitteen teoretisointi, naiset ja kehitysdiskurssi kuin feministinen kansainvälinen politiikka. Tutkimuskohteekseni ovat valikoituneet viiden eri afrikkalaisen maan naiskunnallispäätäjät, tämä käytännön rajaus perustuu taustalla vaikuttavaan pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaan. Aiheen puitteissa sivuan myös paikallishallinnon nousua osana kehitysyhteistyön toteuttamista ja kerron lyhyesti näiden viiden eri afrikkalaisen maan sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta paikallishallinnon tasolla. Tuon myös esille yleisempää keskustelua naisen asemasta erityisesti Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa, joista haastattelemani naiset ovat kotoisin.

Tekstini on osa kansainvälisen politiikan globalisaatiokeskusteluja, näkökulmani on lokalisaatiosta globalisaatioon liikkuvaa. Tutkimukseni voi toimia esimerkkinä siitä kuinka paikallista tietotaitoa voidaan käyttää apuna globaalien ongelmien hallinnassa ja niihin ratkaisuja etsittäessä. Tutkimukseni on luonteeltaan hyvin subjektiivinen ja oma otteeni sitä kohtaan pyrkii olemaan itsereflektiivinen, sillä erityisesti feministisen kansainvälispoliittisen tutkimuksen piirissä korostetaan tutkijan oman aseman pohtimisen merkitystä suhteessa tutkimusaiheeseensa ja tutkimuskohteisiinsa.

Olen joutunut tekemään rajauksia tätä aihetta käsitellessäni, osa niistä johtuu käytännöllisistä syistä ja toiset pikemminkin ajan ja tilan rajallisuudesta. Olen päättänyt keskittyä naisiin paikallishallinnon tasolla, kuunnella heidän kertomuksiaan tasa-arvosta ja peilata heidän ajatuksiaan postkoloniaalisen feminismin parissa ilmenneeseen solidaarisuuden ajatukseen. Ajatuksenani on selvittää onko solidaarisuuden mahdollisuus olemassa paikallishallinnon tasolla toimivassa kehitysyhteistyössä ja erityisesti kuunnella kuinka näiden viiden afrikkalaisen valtion naiskunnallisvaltuutetut tätä solidaarisuuden mahdollisuutta tasa-arvokeskustelussa muotoilevat.

---

¹⁰ Pohjoisen ja Etelän kuntien yhteistyöohjelman vuosiraportti 2007, 12.

2. Feministinen kansainvälinen politiikka

Feministinen kansainvälisen politiikan tutkija Christine Sylvester argumentoi, kuinka tieteenalana kansainvälinen politiikka on toteuttanut mieskeskeistä näkemystä vuosisatojen ajan unohtaen naiset. On puhuttu valtiomiehistä, sotilaista ja terroristeista, nämä kaikki liitetään mielikuvissa miehiin. Naiset on kirjoitettu mukaan tähän regiimiin, jos he ovat tukeneet riittävästi vallalla olevaa asiointilaa. Naiset ovat vaikuttaneet kodittomilta kansainvälisen politiikan tieteenalalla.¹¹ Tähän teoreettiseen putkinäköisyyteen alettiin puuttua kansainvälisen politiikan feministisillä kirjoituksilla 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa. Feministinen kansainvälisen politiikan tutkimus, joka sai alkunsa 1980-luvulla, nosti kansainvälisen politiikan agendalle kysymyksen ”Missä ovat naiset kansainvälisessä politiikassa?”.¹²

Feminismi kansainvälisessä politiikassa ei edusta yhtä yhtenäistä tapaa teoretisoida ja ymmärtää kansainvälisen politiikan alaa. V. Spike Petersonin ja Anne Sisson Runyanin ajatus sukupuolesta linssinä, jonka läpi katsoa maailmanpolitiikkaa, on yksi osuvimmista ilmaisuista siitä kuinka feminismi kansainvälisessä politiikassa voidaan ymmärtää. Linssit kertovat näkökulmastamme ympäröivään maailmaan. Feminististen linssien läpi maailmaa katsottaessa katsojan huomio kiinnittyy siihen kuinka maailmaa muokkaavat sukupuolittuneet tavat, käsitteet ja instituutiot. Feministisen kansainvälisen politiikan päämääränä on purkaa maailmanpolitiikan tutkimuksen sukupuolihierarkioita ja valtavirtatutkimuksen maskuliinisia lähtökohtia.¹³

Feministisen kansainvälisen politiikan suhde valtavirran kansainväliseen politiikkaan on ollut vähintäänkin monimutkainen, toisaalta feministejä on kannustettu määrittelemään tarkemmin tutkimusagendansa ja menetelmänsä kun taas toisaalta feministitutkijoita on kohdeltu kuin muukalaisia tieteenalan konventioissa. Näyttää siltä, että feministinen tutkimus on pikkuhiljaa siirtymässä marginaalisesta asemasta kohti tieteenalan ydintä. On kuitenkin muistettava, että yhä edelleen erilaiset reaktiot feminististä tutkimusta kohtaan ovat olemassa samanaikaisesti.¹⁴

Feministinen kansainvälisen politiikan teoretisointi ja tutkimus jaetaan usein eri vaiheisiin, joiden määrittely ei ole täysin kiistatonta. Suomalaisista Johanna Kantola ja Johanna Valenius jakavat *Toinen Maailmanpolitiikka* (2007) teoksessaan feministisen poliittisen teorian naiset ja politiikka -vaiheeseen,

---

¹¹ Sylvester 2002, 245.

¹² Kantola&Valenius 2007, 9-12.

¹³ Peterson&Runyan 1993, 1-2.

¹⁴ Särmä 2007, 54-56.

sukupuoli ja politiikka -vaiheeseen sekä kolmanteen vaiheeseen eli niin kutsuttuun genealogiseen projektiin. Ensimmäiset kansainvälisen politiikan feministiset kirjoitukset, joissa tyydyttiin lisäämään naiset jo olemassa oleviin teorioihin ja politiikan rakenteisiin, pohjustivat feminismin myöhempiä vaiheita. Feminismi kehittyi kansainvälisen politiikan tutkimuksessa ja sen huomion keskipisteeseen nousi naisten sijasta sukupuolen käsite, jolla voidaan tarkoittaa joko englannin kielen termiä sex, joka merkitsee biologista sukupuolta tai termiä gender, jolla tarkoitetaan sukupuolta sen sosiaalisessa merkityksessä. Sukupuoli sosiaalisessa merkityksessä on näistä kahdesta merkityksestä yleisemmin kansainvälisessä politiikassa käytetty. Tällöin ymmärretään sukupuolen olevan sosiaalinen konstruktio.¹⁵

Feministisen poliittisen tutkimuksen yhteisenä tavoitteena voidaan nähdä sukupuolierojen näkyväksi tekeminen ja niiden kyseenalaistaminen. Feministinen tutkimus pyrkii purkamaan yhteiskunnan maskuliinista/patriarkaalista¹⁶ rakennetta ja tekemään sen näkyväksi. Feministinen tutkimus on osoittanut naisten ja miesten välisiä erontekoja, muun muassa esittämällä, että naisten toimijuus on yhä edelleen perheen piirissä ja ikään kuin yhteiskunnan yksityisellä puolella kun taas mies on toimija yhteiskunnan julkisella sektorilla. Gillian Youngs kiteyttää nämä ajatukset päätelmään, että feministinen kansainvälisen politiikan tutkimus on identifioinut hegemonisessa asemassa olevan maskuliinisen diskurssin. Tässä diskurssissa heijastuu vääristynyt maailmankuva, missä miehillä on kohtuuttoman paljon valtaa suhteessa sosiaaliseen todellisuuteen.¹⁷

Feministinen tutkimus ymmärtää todellisuuden olevan konstruktivististen ajatusten mukaan sosiaalisesti rakentunutta. Petersonin ja Runyanin mukaan sukupuoli itsessään muodostaa valtajärjestelmän, jossa sijoitetaan miehet ja maskuliinisuus naisten ja feminiinisuuden yläpuolelle¹⁸. Feministitutkijat näkevät vallan moniulotteisena ilmiönä, eroten näin kansainvälisen politiikan perinteisestä valtakäsityksestä, jossa valta on ennen kaikkea valtaa jonkun toisen yli. Feministeille valta voi olla valtaa yli jonkun toisen tai positiivisesti tuottavaa ja rakentavaa valtaa, joka järjestyy sosiaalisissa suhteissa.¹⁹ Yksi kansainvälisen politiikan tunnetuimmista feministeistä, J. Ann Tickner, nimeääkin feministejä maailmanpolitiikassa yhdistäväksi peruskysymykseksi ajatuksen siitä miksi naiset ovat lähes kaikissa yhteiskunnissa miehiä

---

¹⁵ Kantola&Valenius 2007, 14-16.

¹⁶ Osa tutkijoista käyttää maskuliinisuus termiä, osa patriarkaalisuutta kuvaamaan yhteiskunnissa vallalla olevaa maskuliinista hegemoniaa, joka perustuu sekä naisten että toisten miesten alistamiseen. Hegemoninen maskuliinisuus on kulttuuriseksi tavoitteeksi asetettu maskuliinisuuden ideaali.

¹⁷ Youngs 2004.

¹⁸ Peterson&Runyan 1993, 18.

¹⁹ Kantola&Valenius 2007, 30.

alempiarvoisemmassa asemassa niin poliittisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisesti ja kuinka tämä asettelu vaikuttaa kansainväliseen politiikkaan ja globaaliin talouteen²⁰.

Feministisen tutkimuksen tavoitteena voidaan nähdä olevan pyrkimys luoda kansainväliseen politiikkaan teoriaa, joka ei pelkästään selitä globaalia politiikkaa vaan pyrkii teorian avulla myös saamaan aikaan muutoksia globaalissa politiikassa. Feministisen tutkimuksen kiinnostus on liikkunut yhä lähemmäs yksilön kokemuksia, joiden kautta on mahdollista ymmärtää ympäröivää maailmaa. Feministit eivät pyri murtamaan vain sukupuolen raja-aitoja vaan he ovat kiinnostuneita myös sellaisista kysymyksistä kuten rotu, luokka, etnisuus ja kansallinen identiteetti.²¹

2.1. Feminismin kolmas aalto osana tieteenalan uudistumista

Kansainvälisen politiikan teoretisointia on jaoteltu niin kutsuttuihin debatteihin, jotka ovat muodostuneet aikakaudelleen tyypillisistä oppialan kirjoituksista. Myös feministinen kansainvälinen politiikka on ollut osa tieteenalan laajempaa debatti keskustelua, jossa kuvaillaan tieteenalan kehittymistä erilaisten vaiheiden kautta. Tieteenalan hahmottaminen debattien kautta on tapa kertoa tarina tieteenalan historiasta sekä siitä, mitä tieteenala kulloinkin pitää sisällään. Feminismissä debattien sijaan on käytetty aallon käsitettä kuvaamaan tieteen evoluution omaista prosessia.²² Sekä kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa että sen feministisessä suuntauksessa voidaan puhua siirtymisestä post-positiiviseen vaiheeseen tieteenalan viimeisimmässä debattissa.

Feminismin sisällä alkoivat 1980-luvun lopulla nousta esiin marginaalin äänet, jotka yhdessä merkitsivät feminismin kolmannen debatin käynnistymistä. Feministisessä kansainvälisen politiikan tutkimuksessa postmoderni tutkimus syrjäytti pitkään vallitsevana olleen standpoint feminismin. Standpoint feminismissä feministisen tiedon kautta voidaan kehittää epistemologisia ja poliittisia näkökulmia, mitkä ovat vähemmän vääristyneitä kuin maskuliinisen kansainvälisen politiikan katsontakannat. Postmodernit ja poststrukturalistiset suuntaukset kritisoivat aikaisemman tutkimuksen hegemonista käsitystä naiseudesta ja subjektiivisuudesta. Postmoderniin feminismiin liitetään puolestaan vahva genealoginen aspekti. Se jäljittää naisten elämän kokemusten rakennetun luonnon tiedon ja vallan dominoiviin rakenteisiin, jotka sulkevat pois valikoiman vaihtoehtoisia identiteettejä.²³

---

²⁰ Tickner 2006, 24.

²¹ Ackerly&True 2006, 243-246.

²² Särnä 2007, 47.

²³ Sylvester 2002, 253-254.

Postmodernit feministit sitoutuvat tutkimuksissaan ajatukseen useista tai liikkuvista identiteeteistä, niiden tuominen elämäntarinoihin on mahdollisuus nostaa subjektia keskiöön ja liikkua samalla pois kiinteistä identiteettipolitiikoista²⁴.

Kansainvälisen politiikan feministisen tutkijan Elina Penttisen mukaan postmodernin feminismin arvo on siinä, että se pyrkii nostamaan esiin kansainvälisen politiikan esittäytymistä naisten ja miesten jokapäiväisessä elämässä. Painopiste siirtyy sen huomioimiseen kuinka maskuliinisuuden ja feminiinisuuden mielikuvat vaikuttavat oman ja muiden identiteettien muotoutumiseen kansainvälisessä politiikassa. Penttinen korostaa postmodernismin mukanaan tuomaa käännettä myös käytännön tavassa tehdä ja raportoida tutkimusta. Tällä hän tarkoittaa postmodernien feministien tapaa kirjoittaa monilla äänillä, niin, että tutkimuksissa kuuluisivat myös marginaalin ja alemman arvoon tuomittujen äänet.²⁵ Feministit kansainvälisessä politiikassa ovat haastaneet perinteisiä alan tutkijoita myös väittämällä, ettei tutkija voi koskaan olla täysin neutraali ja täten ulkoistaa itseään tutkimuksestaan.

Postmodernien ajatusten leviäminen on vaikuttanut myös kehityksen teoretisointiin. Postmodernien ajatusten myötä kehitykseen on etsitty uusia näkökulmia, sellaisia, jotka tiedostavat eroja, etsivät aiemmin hiljennettyjä ääniä ja tunnistavat tarpeen toivottaa tervetulleeksi vaihtoehtoiset tavat vastauksina kehitysongelmiin.²⁶ Tätä vallitsevaa asiaintilaa vastustavaa, kolmannen maailman maista kumpuavaa tutkimusotetta on kutsuttu postkoloniaaliseksi feminismiksi. Näille kolmannen debatin feministisille teksteille on yhteistä ollut ennen kaikkea naiseuden ja feministisen subjektiivisuuden problematisointi.²⁷

Kehityksen ja postmodernismin suhde on feminismin ja postmodernismin suhdetta kiistellympi. Maria Nzomon mukaan postmodernismilla on toki jotain annettavaa naisille ja kehitykselle, mutta lähinnä tästä koulukunnasta on hyötyä kritiikissä modernisaatiota kohtaan. Ongelmana kuitenkin on pitkälti se, että postmodernismille tärkeät käsitteet kuten sosiaalinen oikeudenmukaisuus, demokratia, vapaus ja tasa-arvo ovat eurosentrisiä käsitteitä ja niiden kautta Afrikan kehityksen teoretisoiminen ei ole legitiimiä. Pikemminkin näitä sinällään hyviä käsitteitä tulisi tarkastella niin, että saataisiin selville

---

²⁴ Zalewski 2000, 24.

²⁵ Penttinen 2004, 30-31.

²⁶ Parpart&Marchand 1995, 12.

²⁷ Dean 2009, 336.

miten niitä selitetään afrikkalaisessa kontekstissa.²⁸ Samasta aiheesta jatkaa Eudine Barriteau toteamalla, että käyttämällä sukupuolta analyttisenä välineenä postmodernissa feminismissä voidaan ylittää yksityisen ja julkisen välistä raja-aitaa. Näin voidaan tutkia kuinka nämä kaksi ovat yhteydessä toisiinsa, kuinka naisten yksityisen sektorin olot vaikuttavat julkiseen ja päinvastoin. Postmoderni feminismi täten herkistää tutkijoita naisten elämien moninaisille todellisuuksille.²⁹

Teoretisoitaessa kehitystä feministisestä postmodernista lähtökohdasta korostuu paikkaan sijoittuneen tiedon merkitys, johon liittyvät se historia ja kulttuuri, jossa naiset elävät. Vaarana tässä lähestymistavassa on, että se vaikeuttaa naisten välistä solidaarisuutta, kun katsotaan, ettei voida puhua toisen puolesta ja samalla vahvistaa patriarkaalista valtaa.³⁰ Kuitenkin postmodernin feminismin kritiikki Valistuksen ajatuksista ammentavaa kehityksenteoretisointia kohtaan sekä heidän keskittymisensä kieleen ja valtasuhteisiin tarjoaa uusia näkökulmia kehityksen prosessiin³¹. Lukuisten tutkijoiden mielestä postmodernismi voi olla relevanttia kehityksen teoretisoinnille vain jos se onnistuu osoittamaan sen potentiaalin poliittiselle toiminnalle³².

Samalla kansainvälisen politiikan alati laajeneva ja monipuolistuva kenttä tuottaa haasteitaan kaikille tutkijoille. Ilmiönä globalisaatio on osa feministisiä tutkimuskohteita, sukupuolesta kysytään nyt lukuisia kysymyksiä, joihin on mahdotonta vastata traditionaalisen politiikan kehyksessä. Niinpä erityisesti postmodernin feminismin puitteissa globalisaation sukupuoleen vaikuttava tutkimus on tunnettua. Sen avulla pyritään osoittamaan kuinka globaalit prosessit vaikuttavat sukupuoliin eri tavoin ja kuinka käsityksemme sukupuolesta muokkaa sitä maailmaa, jossa elämme.³³

3. Kehitysdiskurssin muutos

Kehitystutkimus on monitieteinen oppiala ja kehitys itsessään monimutkainen ja kiistelty käsite. Kehitysmatutkimuksen professori Juhani Koponen toteaa kehityksen käsitteen monimerkityksellisyydestä:

...on oivallettava, että käsityksen monimerkityksellisyys on yksi sen perusominaisuuksista ja käyttövoimista. Vaikka yksi kehityksen määritelmä ei välttämättä ole toista parempi, käsitettä käytetään eri tarkoituksiin ja se voidaan määritellä sen kulloisenkin käyttötarkoituksen mukaan.³⁴

²⁸ Nzomo 1995, 134.

²⁹ Barriteau 1995, 154-155.

³⁰ Parpart&Marchand 1995, 18-19.

³¹ Emt. 127.

³² Emt. 128.

³³ Peterson&Runyan 1993, 11-13.

³⁴ Koponen 2007, 50.

Kehityksen käsitteen problematiikkaa leimaa myös se tosiseikka, että kehitystä määritellään usein länsimaisesta näkökulmasta katsoen. Kritiikkinä on sanottu, että kehitystä määrittelevät yleensä ne henkilöt, jotka sitä toteuttavat, eivät ne, joihin se kohdistuu. Näin termit, joilla asioista puhutaan muuttavat kehityksen agenda, muokkaavat asenteita ja legitimoivat uusia toimintatapoja. Yleisimmin kehitys on ymmärretty taloudellisena kehityksenä, jota voidaan mitata esimerkiksi kyseisen maan bruttokansantuotteen kasvulla.³⁵

Kehityksestä puhutaan usein diskurssina, erittelemättä mitä diskurssin käsite kehityksen yhteydessä lopulta tarkoittaa. Lähestyn asiaa Arturo Escobarin kautta, jonka mukaan ymmärrettäessä kehitys diskurssina on keskityttävä kehityksen elementtien sijaan elementtien välisiin suhteisiin. Suhteiden järjestelmä määrää pelin säännöt: kuka saa puhua, mistä näkökulmista ja millä asiantuntemuksella? Nämä suhteet, jotka muodostuvat instituutioiden, tietojärjestelmien, teknologisten tekijöiden ja sosiaalisten prosessien välille määrittävät niitä ehtoja, joilla tavoitteet, käsitteet, teoriat ja strategiat voidaan sisällyttää diskurssiin. Kehitysdiskurssin muotoutumiseen vaikuttaa täten se mitä asiantuntijat sanovat, mitä kansainvälinen politiikka pitää toteuttamiskelpoisena, mihin kansainväliset instituutiot ovat valmiita panostamaan sekä arviointeja tekevien henkilöiden asema. Escobar näkee kehityksen yhä ylhäältä alaspäin kulkevana prosessina, jota sen diskursiivinen luonne osaltaan vahvistaa.³⁶

Itse lähestyn kehityksen käsitettä kehityksen parissa toimivien henkilöiden kautta. Tutkimukseni on kiinnostunut ymmärtämään miten kehitys heille, tämän ohjelman parissa toimiville näyttäytyy. Niinpä tähän tutkimukseen sopii tunnetun suomalaisen kehitysmaatutkija Marja-Liisa Swantzin näkemys kehityksestä sosiaalisena muutoksena, jonka tärkeimpänä tekijänä ovat ihmiset. Swantzin mukaan kehitystä voi tapahtua vain jos kunkin alueen paikalliset asukkaat otetaan mukaan kehitysprosessiin ja tässä prosessissa kunnioitetaan heidän arvojaan. Swantz on myös itse toimimassa pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmassa kotikuntansa Hartolan kautta.³⁷ Swantzin näkökulma on käyttökelpoinen oman tutkimukseni kehittelyn kannalta, sillä kun tutkitaan kehityksen parissa toimivien henkilöiden näkemyksiä, on silloin kehitys ja tässä tapauksessa myös tasa-arvo sekä emansipaatio ymmärrettävä sellaisiksi kuin ne näiden ihmisten kokemusten kautta näyttäytyvät ja rakentuvat.

---

³⁵ ks. esim. White 1999.

³⁶ Escobar 1995, 40-41, 44.

³⁷ Swantz 1985, 4-5.

3.1. Kehityksen historiaa

Kehitystä on ”tehty” toisen maailman sodan jälkeisestä ajasta lähtien, ja sen muotoileminen, kuinka kehitystä tulisi tehdä, kiinnittyi kylmän sodan aikaan hyvin läheisesti maailmaa jakaneisiin blokkeihin. Kehitysavun esikuvana on usein nähty toimineen Yhdysvaltojen toisen maailmansodan jälkeinen Marshall apu, jota tuohon aikaan jaettiin ennen muuta eurooppalaisille valtioille.³⁸

Kehityksen ideologia ja käsitteistö rakentui toisen maailman sodan jälkimainingeissa erityisesti lännen Yhdysvaltojen johdolla ajaman modernisaatioteorian ympärille. Modernisaatioteoria sai jalansijaa kehityksen määrittelijänä 1950-luvulta alkaen. Sen piirissä teoretisoitiin erityisesti Afrikan kehitystä ja avainasemassa nähtiin olevan paikallisten kulttuurien ja tapojen devalvaatio länsimaisten arvojen kustannuksella. Euroamerikkalaista kulttuuria pidettiin sivilisaation ruumiillistumana ja standardina, johon näiden villien tulisi pyrkiä. Kehitystä mitattiin lopulta, sillä kuinka hyvin eurosentriset piirteet syrjäyttivät perinteistä afrikkalaista yhteiskuntaa.³⁹

Modernisaatioteoriassa kehitys nähdään evoluutionomaisena prosessina, joka muuttaa ei-modernit yhteiskunnat moderneiksi erilaisten vaiheiden kautta, jotka ottavat esimerkkinsä eurooppalaisten valtioiden kehityksestä. Tärkeänä osana on yhteiskunnallinen muutos traditionaalisesta perhekeskeisestä yhteiskunnasta kohti individualistista yhteiskuntaa.⁴⁰ Modernisaation ytimessä on poliittisen demokratisoitumisen riippuvuus taloudellisesta kehityksestä ja sen tavoitteena on ollut länsimaisen kaltainen yksilökeskeinen taloudellisen hyvinvoinnin maksimointiin tähtäävä yhteiskunta, vaikkakin suora kytkös demokratiaan jätettiin lausumatta ääneen⁴¹.

Modernisaatioteoriaa on kritisoitu siitä, että se selittää kehitystä vain yhteiskunnan sisäisillä seikoilla ja oikeuttaa länsimaisen yhteiskunnan ylivertaisuuden. Modernisaatioteorialle vastapainoksi muodostui marxismin perinnöstä ammentava riippuvuusteoria, jota sovellettiin onnistuneesti erityisesti Latinalaisessa Amerikassa. Riippuvuusteoriassa maailman nähdään jakautuvan keskukseen ja periferiaan, jotka ovat riippuvaisia toisistaan. Periferia toimittaa keskustalle omaa ylijäämäänsä ja näin

---

³⁸ Degnbol-Martinussen & Engberg-Pedersen 2003, 7-9.

³⁹ Dibua 2006, 21.

⁴⁰ Kabeer 1997, 16.

⁴¹ Nederveen Pieterse 2004, 22.

keskusta hyötyy periferian kehityksestä enemmän kuin periferia itse. Tämän mallin mukaisesti länsimaiden kehityksen nähtiin aiheuttavan kehitysmaiden alikehitystä.⁴²

Kehitysmaiden kehityksen kannalta niiden on riippuvuusteorian mukaan pyrittävä tuontia korvaavien tavaroiden tuottamiseen ja tuotannolliseen itsenäisyyteen sekä valtion aktiiviseen rooliin teollistumisprosessissa. Tämän toteuttamiseen tarvittiin jonkin asteista vallankumouksellista poliittista muutosta, jolla voitiin saavuttaa kehitystä.⁴³ Riippuvuusteoriaa on kritisoitu sen kiinnittymisestä taloudelliseen kehitykseen lähes yhtä vahvasti kuin modernisaatioteoria, molempien näiden kehysteorioiden parissa kehityksen kvantitatiivisia аспектеjä arvostettiin laadullisten ominaisuuksien sijaan.⁴⁴

Sekä modernisaatio- että riippuvuusteoriaan liittyy kehityksen ammatillistuminen, jolla tarkoitetaan prosessia missä kolmannen maailman maat tuotiin politiikkaan länsimaisten asiantuntijoiden tietojen avulla. Kehityksen ammatillistuminen mahdollisti kehityksen ongelman siirtämisen poliittiselta ja kulttuuriselta alueelta neutraalin luonteen omaavan tieteen pariin. Ilmiöön liittyy vahvasti kehitystutkimuksen oppituolien perustaminen länsimaihin ja tietynlaisen käsityksen vahvistaminen kehitysmaista opetuksen ja tutkimuksen kautta. Näiden mekanismien kautta tuotettiin tietoa kehityksestä, joka asetettiin totuuden asemaan. Kehityksen länsimaiset ekspertit etsivät mekanismeja ja toimintatapoja, joilla saada yhteiskunnat sopimaan olemassa olevaan modernisaation malliin sen sijaan, että olisivat nähneet muutoksen lähteet jokaisen yhteiskunnan omassa historiallisessa ja kulttuurisessa perinteessä.⁴⁵

Modernisaatioteoria sellaisenaan lähestyi loppuaan 1980-luvulla kehitysmaiden taloudellisen kriisin seurauksena ja sen pohjalta muotoiltiin neo-liberalistisempaa kehysteoriaa, jossa korostettiin markkinoiden valtaa ja heikkoa valtiota. Tämä vaatimus ei varsinaisesti ollut mahdollinen kehitysmaiden kohdalla sillä kansainväliset rahoitusinstituutiot kuten Maailmanpankki luottivat näiden valtioiden kykyyn edistää vapaiden markkinoiden toimintaa valtiojohtoisesti.⁴⁶ Toisena vaihtoehtona 1980-luvulla nähtiin vaihtoehtoisen kehityksen ajatukset, joissa kritisoitiin valtavirran näkökulmia kehitykseen. Vaihtoehtoisen kehityksen ajattelun ei voida katsoa järjestäytyneen teoriaksi vaan sen alla

---

⁴² Hettne 1984, 46.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Dibua 2006, 23.

⁴⁵ Escobar 1995, 45,52.

⁴⁶ Dibua 2006, 38-39.

esitettiin monesta eri näkökulmasta tulevia ajatuksia. Yhteistä näille ajatuksille on ollut vaihtoehtoisuus valtavirran kehitysteoriaan toimijoiden, menetelmien ja tavoitteiden suhteen. Vaihtoehtoisen kehityksen näkökulmasta kansalaisjärjestöt ja sosiaaliset liikkeet ovat nousseet aiempaa tärkeämpään asemaan kehitystä määriteltäessä ja sitä tehdessä. Liikkeessä on korostettu paikallisuutta ja osallistavan kehityksen ideaa, tavoitteiden asettelemisessa on nähty tärkeänä ihmisten perustarpeiden tyydyttäminen taloudellisen kasvun sijaan.⁴⁷

Vaihtoehtoista kehitystä on kritisoitu siitä, että lopulta vaihtoehtoisesta kehityksestä itsestään on tullut institutionalisoitunut osa valtavirran kehitys ajattelua. Ongelmana on, että valtavirran ja vaihtoehtoisen rajanveto on vaikeaa, usein eilisen vaihtoehtoinen on huomisen valtavirtaa. Tällöin valtavirran ja vaihtoehtoisen välinen ero ei ole periaatteellinen vaan pikemminkin yhteensattumien tuottamaa. Kehityksen sisällä menneiden vuosikymmenien epäonnistumisten kautta kritiikki toimintaa itseään kohtaan on jatkuvaa, jolloin alituinen vaihtoehtoisuuden etsiminen institutionalisoi vaihtoehtoisen ja tekee siitä osan valtavirtaa luoden tilaa uusille vaihtoehtoisille näkemyksille.⁴⁸

3.2. Naiset ja kehitys astuu mukaan

Sukupuoli astui mukaan kehitysyhteistyöhön 1960- ja 70-luvuilla kun kansainvälisen kehitysavun antajien piirissä alettiin huomata, ettei kehitys näyttänyt hyödyttävän naisia vaan tutkimusten mukaan heidän asemansa jopa heikkeni yhteiskunnallisen kehityksen myötä. Osaltaan tähän on nähty vaikuttaneen sen realiteetin, että pitkään kehityksen ja kehitystutkimuksen parissa toimineet länsimaiset ekspertit olivat lähinnä miehiä, joiden omat stereotypiat naisten asemasta heijastuivat kehitykseen. Edellä esitellyt kehitysteoriat eivät ottaneet huomioon kehityksen sisällä olevia eri ryhmiä vaan puhuivat yleistävästi kehityksistä ja niiden kansoista.⁴⁹ Vaikutuksensa oli myös naisten roolilla näissä yhteiskunnissa, johon esimerkiksi Afrikassa vaikutti siirtomaavallan aikana juurtunut valta-asetelma. Tähän valta-asetelmaan kuului naisten syrjäyttäminen heidän perinteisestä yhteiskunnallisesta asemastaan, jossa he olivat olleet lähes yhdenvertaisia miesten kanssa ja osallistuneet vahvasti markkinoiden toimintaan sekä joskus nousseet vaikuttajiksi myös poliittisella sektorilla. Kolonialismin

---

⁴⁷ Nederveen Pieterse 2004, 74-76.

⁴⁸ Emt. 78-80.

⁴⁹ Mattila&Vuola 2007, 202.

myötä näihin maihin siirrettiin länsimainen näkökulma miesten ja naisten rooleista ja paikoista yhteiskunnassa, joka tuohon aikaa korosti naisen, kodin ja äitiyden yhteyttä.⁵⁰

Tästä aikakaudesta lähtien naisia ja kehitystä on teoretisoitu erilaisista ajattelutavoista lähtien (muun muassa *Women in Development*, *Women and Development*, *Gender and Development*). Samaan aikaan Yhdistyneiden kansakuntien parissa kehittyi naisliike, joka piti tavoitteenaan naisten poliittisen ja taloudellisen itsenäisyyden saavuttamista, tämän naisliikkeen vaikutus naiset ja kehitys kysymyksissä on ollut suuri. Yhdistyneiden kansakuntien parissa naisten alempiarvoiseen asemaan on pyritty puuttumaan erityisillä konferensseilla, näistä tärkeimpinä Naisten maailmankonferenssit, joista viimeisimpänä Peking 1995. Lisäksi tämän maailmanlaajuisen järjestön parissa on solmittu erityisesti naisten asemaan huomiota kiinnittäviä sopimuksia kuten Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (*Committee on the Elimination of Discrimination Against Women*) 1978 sekä Pekingin maailmankonferenssin toimintaohjelma. Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa toimii tällä hetkellä useita eri yksiköitä, jotka ovat perehtyneet tasa-arvokysymyksiin. Syyskuussa 2009 YK:n yleiskokous teki päätöksen näiden yksiköiden yhdistämisestä yhdeksi sukupuolikysymyksiä käsitteleväksi yksiköksi.⁵¹

Varhainen kehitystutkimuksen feministinen kritiikki oli lähtöisin ”naiset ja kehitys” -koulukunnasta (*Women in Development*, WID), jossa kritisoitiin etteivät miehiset kehitysorganisaatiot olleet ottaneet naisia huomioon ja olivat näin vaikuttaneet naisten jäämiseen entistä enemmän kehityksen marginaaliin. WID ajattelu yhdistyi jossain määrin modernisaatioteoriaan ja myöhemmin uusliberalistiseen kehitysteoriaan, sillä siinäkin taloudellinen kehitys nähtiin tärkeimpänä kehityksen tekijänä. Sen kritiikin kohteena oli pikemminkin miksi naiset eivät olleet hyötynneet näiden sinällään hyvien teorioiden mukaisesta kehityksestä. Tämä hallitseva ajattelutapa näki naiset yhtenä hyvin homogeenisena ryhmänä ja kritiikkiä ajattelutapaa itseään kohtaan alkoikin syntyä juuri tästä syystä johtuen 1980-luvulla.⁵²

WID ajattelua kritisoineita tahoja yhdisti erityisesti se, että ne suhtautuivat yleisesti kriittisemmin kehitykseen. Kehityksen saralla alettiin puhua yhä enemmän sukupuolen käsitteestä ja sukupuolijärjestelmästä kun aiemmin keskustelua oli käyty lähinnä naisten asemasta ja ongelmista.

---

⁵⁰ Tamale 2000, 9-10.

⁵¹ Mattila, Seppänen, Vainio-Mattila & Vuola 2007, 239-241.

⁵² Kabeer 1997, 11-38.

Tästä uudesta näkökulmasta käytettiin nimitystä ”sukupuoli ja kehitys” (*Gender and Development, GAD*). Tämä koulukunta pyrki kiinnittämään huomiota siihen kuinka kehitys ja kehityshankkeet vaikuttavat eri sukupuoliin. GAD ajattelun myötä kehitykseen nostettiin ajatus naisten ja miesten sosiaalisesti rakentuneista rooleista, jonka vuoksi kehityshankkeet vaikuttivat eri tavoin miehiin ja naisiin.⁵³

GAD ajattelutapaa soveltaneissa hankkeissa sukupuolittuneita valtarakenteita haastettiin käytännössä muun muassa opettamalla naisille perinteisesti miesten taidoiksi ajateltuja taitoja, vahvistamalla naisten omistusoikeutta ja purkamalla naisia kotiin sitovaa sidettä esimerkiksi lastenhoitoa järjestämällä⁵⁴. Näiden erilaisten keinojen avulla oli tarkoitus murtaa perinteistä jakoa naisten toimijuudesta yhteiskunnan yksityisellä sektorilla ja miesten toimijuudesta yhteiskunnan julkisella puolella⁵⁵. GAD ajattelu toi mukanaan myös sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen (*gender mainstreaming*) käsitteen. Tällä käsitteellä tarkoitetaan strategiaa, jonka avulla niin naisten kuin miestenkin kokemukset ja tarpeet pyritään ottamaan huomioon erilaisten ohjelmien suunnittelussa ja toteutuksessa niin, että naiset ja miehet voivat hyötyä näistä ohjelmista tasavertaisesti. 1990-luvulle tultaessa kävi yhä selvemmäksi, ettei GAD koulukunta ollut varsinaisesti syrjäyttänyt WID ajattelutapaa vaan toimi ikään kuin jatkumona sille, mutta samat ongelmat tuntuivat vaivaavan myös GAD ajattelun hengessä toteutettuja projekteja⁵⁶

YK:n ja monien naisjärjestöjen piirissä kehiteltiin lisäksi ajatusta naisten valtaistumisesta (*empowerment*) kehityksen avulla. Mattilan ja Vuolan mukaan valtaistumisen käsite on omaksuttu kehityksen ympärillä pyörivään keskusteluun, mutta käsite itsessään on hyvin monitulkintainen ja aivan liian usein sitä näytetään kehityksestä keskusteltaessa käytettävän ilman, että sitä avataan tai selitetään. Termin empowerment suomentamisesta on käyty paljon keskustelua, lopulta on päädytty siihen, ettei sitä pitäisi ilmaista suomeksi vain yhdellä termillä vaan käyttöyhteyksien mukaan käänös voi vaihdella.⁵⁷ Naisten valtaistumisella on yleisesti ottaen kaksoisluonne, yhtäältä on kyse yksilöiden ja ryhmien omasta prosessista koskien naisten lisääntyttä valtaa omissa ja yhteiskunnan asioissa. Toisaalta jonkin ulkopuolisen ryhmän valtaistaminen on usein kehitysyhteistyön tavoite. Tässä tutkimuksessa käytetään valtaistumisen käsitteen sijaan käännöstä voimaantuminen, jolla haluan esittää

---

⁵³ Mattila&Vuola 2007, 207.

⁵⁴ Jaquette&Staudt 2006, 29.

⁵⁵ Simon-Kumar 2004, 488.

⁵⁶ Jaquette&Staudt 2006, 28-29.

⁵⁷ Mattila&Vuola 2007, 208-209.

erityisesti ihmisten omien valinnan vapauksien lisääntymistä. Voimaantumisessa korostuu henkilön oma sisäinen vahvistuminen ja tasapainoon pääseminen ympäröivän yhteiskunnan kanssa.⁵⁸

3.3. Kehityksen muutoksen tuulet, paikallishallinto osaksi kehitystä

1980- ja 1990-luvuilla ryhdyttiin kehityksen parissa keskittymään enemmän ihmisten perustarpeiden tyydyttämiseen ja tätä kautta huomio kääntyi paikallistason hallinnointiin. Monissa valtioissa hallinnon desentralisaatio johti keskushallinnon vallan hajauttamiseen lähemmäksi tavallista ihmistä, ajatuksena että täten heillä olisi enemmän sananvaltaa suhteessa omiin asioihinsa.⁵⁹ Hallinnon hajauttaminen nähtiin positiivisena kehitysyhteistyön piirissä. Sen avulla katsottiin voitavan lisätä läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta valtion ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Lisäksi kansainväliset kehitysyhteistyötahot näkivät hallinnon hajauttamisen lisäävän ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon. Tällä näkemyksellä on toki kriitikkonsakin, joiden mukaan ei ole sanottua, että hallinnon hajauttaminen automaattisesti tekisi siitä demokraattisempaa.⁶⁰

Hallinnon hajauttaminen on usein nähty positiivisena myös naisille, sillä paikallishallinnon tason ollessa lähimpänä kansalaisia on sillä parhaimmat mahdollisuudet sitoutua naisten tarpeisiin ja niiden toteuttamiseen⁶¹. Hallinnon hajauttamisen myötä odotetaan usein, että palvelujen tuottamisesta tulee sukupuolisensitiivisempää, kun päätökset palveluista tehdään lähellä ruohonjuuritasoa, jolloin päättäjät tietävät kenelle he ovat vastuussa päätöksistään. On myös nähty, että naisten osallistuminen politiikan tekoon on helpommin saavutettavissa paikallisella tasolla, kyläkomiteoissa sekä kunnallistason hallinnassa, taustaoletuksena on tällöin osittain se, että naisia kiinnostaa kansallisen tason politiikkaa enemmän heitä itseään lähellä tapahtuva päätöksenteko. Jo Beallin mukaan on kuitenkin havaittavissa, että näiden positiivisten seikkojen lisäksi, hallinnon hajauttamisella on myös toisenlaisia vaikutuksia, voi esimerkiksi olla etteivät naiset saa paikallisella tasolla osallistua päätöksentekoon sillä perinteiset käsitykset sukupuolirooleista elävät vahvimmin juuri ruohonjuuritasolla. Tällöin naisen roolin näkeminen osana perhettä voi estää hänen poliittisen toimijuutensa. Lisäksi ne naiset, jotka politiikassa paikallisella tasolla toimivat voivat huomata, että heille tämä toiminta on paljon vaikeampaa kuin miehille, jotka jo ovat osa olemassa olevia poliittisia hyvä-veli verkostoja. Paikallisen päätöksentekoareenan eristäytyneisyys voi johtaa tiukempaan patriarkaaliseen valtaan kuin mitä

---

⁵⁸ Jaquette&Staudt 2006, 33-38.

⁵⁹ Willis 2005, 96-97.

⁶⁰ Beall 2005a, 255.

kansallisella tasolla onkaan. Täten on mahdollista, että paikallisessa hallinnossa toimiminen ei olekaan naisille niin hyödyllistä kuin yleisesti oletetaan, sillä paikalliseen hallintoon kuuluvat epäviralliset instituutiot ovat kielteisiä naisten osallistumista kohtaan.⁶²

Kuntien välinen kehitysyhteistyö on verrattain uusi muoto perinteisen kahdenvälisen ja järjestöjen tekemän kehitysyhteistyön rinnalla. Tarve kuntien väliseen kehitysyhteistyöhön on nähty lisääntyneen useissa Afrikan maissa käynnissä olevan hallinnon hajauttamisen vuoksi. Paikallishallinnot ovat saaneet yhä enemmän tehtäviä hoitaakseen ja niiden merkitys köyhyyden vähentämisessä sekä hyvän hallinnon edistämässä on kasvanut.⁶³ Paikallisviranomaisten mukaantuloa kehitysyhteistyön toteutukseen on kannustettu muun muassa Euroopan Unionin taholta, vuonna 2008 esiteltiin Euroopan kehitysyhteistyöpäivillä ”Paikallishallintoa tukevaa kehitysyhteistyötä koskeva Euroopan peruskirja”⁶⁴. Lisäksi EU:n rahoituskehysuudistuksen tuloksena kunnat huomioidaan nyt erillisinä toimijoina, joilla on korvamerkittyä rahaa tukiohjelmassa ”Valtioista riippumattomien toimijoiden ja paikallisviranomaisten rooli kehityksessä” (*Non-state Actors and Local Authorities*).

Samalla kehityksen parissa on alkanut ilmestyä ruohonjuuritason liikkeiden, paikallisen tiedon ja kansanvallan merkitystä korostavaa kirjallisuutta. Ideana on, että paikallisilla on ulkopuolisia paremmin tietoutta ympäristöstä, jossa he elävät. Näistä näkökulmista tutkimusta tekevät ovat korostaneet, että he eivät ole niinkään kiinnostuneita vaihtoehtoisesta kehityksestä vaan pikemminkin he tarjoavat vaihtoehtoja kehitykselle.⁶⁵

Nämä kehityksen uudet tuulet heijastavat siirtymää perinteisistä kehitysteorioista kohti uutta lähestymistapaa kehitykseen. Tai ainakin osittain näin, sillä joidenkin tutkijoiden mukaan 2000-luvun alussa kehityksessä dominoi edelleen neoliberaali lähestymistapa kehitykseen, jota toteuttavat ennen kaikkea Maailmanpankki ja Maailmankauppajärjestö WTO. Vaihtoehtona tälle näkemykselle toimii Kate Williksen mukaan post-development -teoretisointi, jolla tarkoitetaan 1990-luvulla pinnalle nousutta ideologiaa kehityksessä. Se vastustaa vallitsevien normien mukaista kehitystä. Tätä ideologiaa edustaa vahvana toimijana Arturo Escobar, jonka mukaan kehityksestä oleva tieto perustuu lähes yksinomaan länsimaiseen tiedon traditioon. Tämä länsimaisen tiedon hegemonia on johtanut ei-

---

⁶¹ Beall 2005a, 253.

⁶² Emt. 255-257.

⁶³ Emt. 253-255.

⁶⁴ Valtiosta riippumattomat toimijat ja paikallisviranomaiset, www.europa.eu.

⁶⁵ Escobar 1995, 215.

länsimaisen tiedon marginalisointiin, Escobar kehottaakin post-development -tutkijoita käyttämään länsimaiden ulkopuolisia tietojärjestelmiä hyväkseen kehittäessään vaihtoehtoisia ajattelutapoja kehitykseen⁶⁶. He peräänkuuluttavat kehityskeskusteluihin vaihtoehtoisia diskursseja vallitsevalle kehitysdiskurssille. Tämä lähestymistapa on korostanut sitä kuinka kehitys käsitteenä on aina tietynlaisten valtasuhteiden summa⁶⁷.

Kehityksen uusiin tuuliin kuuluvat väistämättä myös kriittiset näkökulmat kehitykseen. 2000-luvun lopulla ääntään ovat tuoneet kuuluville myös eri etnistä alkuperää edustavat kehityksen kriitikot. Vuonna 2009 keskustelua aiheesta herätti sambialaissyntyisen Dambisa Moyon teos *Dead Aid*, jossa Moyo kirjoittaa Afrikan suurimpien ongelmien johtuvan nimenomaan kehitysavusta. Moyon mukaan apu luo apuriippuvuutta ja johtaa korruptioon sekä estää maan oman viennin kehittymistä. Hän tarjoaa vastaukseksi ongelmaan kehitysavun lakkauttamista ja afrikkalaisten valtioiden siirtymistä kansainvälisille finanssimarkkinoille.⁶⁸ Moyon kaltaiset oppineiden etnistä alkuperää olevien kirjoittajien äänet ovat lisääntyneet ja tuoneet väriä kehitysyhteistyöstä käytävään keskusteluun sekä osaltaan vesittäneet läntisten kehityseksperttien asemaa. Toisaalta aiheeseen liittyy ristiriitojakin, myös Moyo on länsimaissa koulutautunut ja työskennellyt henkilö. Keskustelusta nousee väkisinkin mieleen kysymys, onko etnistä alkuperää olevan henkilön oikeutetumpaa kritisoida kehitysapua ja sen toteutusta? Toisaalta etnistä alkuperää olevien tutkijoiden ongelmana voi myös olla, että heidän tekstiensä oletetaan aina olevan ”erilaisia” ja heidän tarttuessaan perinteisiin kansainvälisen politiikan kysymyksiin, kuten vaikkapa teoreettisiin väittelyihin, heitä syytetään länsimaisten tutkijoiden hännystelystä.⁶⁹

Kehityksen uusista tuulista on lopulta vaikea tehdä yhteenvetoa saati laittaa kehityksen parissa tapahtuneita muutoksia tärkeysjärjestykseen. Jan Nederveen Petersen mukaan tärkeimpiä muutoksia ovat olleet kehityksen käsitteen luonteen muuttuminen kohti humanimpaa näkökulmaa kehitykseen, kehityksen yksikön moninaistuminen valtioista vaihteleiviin yksiköihin, kehityksen teoretisoinnin lisääntyminen muualta kuin länsimaista käsin ja demokraattisen ajattelutavan leviäminen osallistavan kehityksen myötä. Nederveen Peterse kuitenkin muistuttaa, että toisinaan nämä suuntaukset ovat

---

⁶⁶ Escobar 1995, 13.

⁶⁷ Willis 2005, 28-29.

⁶⁸ Moyo 2010.

⁶⁹ Bilgin 2008, 13.

ristiriidassa keskenään ja muutokset eivät aina johda samaan suuntaan. On selvää, että kehitys on prosessi, jonka suunta on edelleen määrittelemätön.⁷⁰

4. Tutkimuskohteena afrikkalaiset naiset

Tutkimuskohteenani on joukko viidestä eri Afrikan maasta kotoisin olevia kunnallis päättäjiä. Ymmärtääkseni heidän ajatusmaailmansa on ollut tärkeää ottaa tutkimukseen mukaan Afrikan mantereiden historiaa. Afrikan kohdalla on otettava huomioon, että puhutaan isosta mantereesta, jonka valtioilla on yhteneväisiä piirteitä historiassaan. On hyvä muistaa, että yhteneväisyyksistään huolimatta näiden maiden nykytilanne voi poiketa huomattavasti toisistaan.

Afrikan eri maiden menneisyyteen kuuluu yhteisenä tekijänä siirtomaa-aika, jolloin aiemmin teollistuneet eurooppalaiset valtiot etsivät resursseja ja markkina-alueita oman valtionsa ulkopuolelta. Ilmiönä siirtomaa-aika tai kolonisaatio, kuten se myös tunnetaan, osuu löytöretkien jälkeiseen aikaan 1500-luvulta eteenpäin. Afrikkalaisia alueita vallattiin eurooppalaisten taholta ja paikalliset asukkaat alistettiin siirtomaaisännän valtaan. Tämä aikakausi on jättänyt jälkensä niin afrikkalaisten kuin eurooppalaistenkin valtioiden historiaan.⁷¹

Perinteisessä yhteiskunnassa kolonialismin vaikutus on ollut suuri, siirtomaavaltojen mukanaan tuomat käsitykset miesten ja naisten rooleista ovat vaikuttaneet myös siihen millaisessa asemassa afrikkalaiset naiset tällä hetkellä useassa maassa ovat. Siirtomaavallat toivat mukanaan miesvaltaisen politiikkansa ja siirsivät näin naiset syrjään yhteiskunnallisesta elämästä. Samaan aikaan alettiin päättävässä asemassa olevilta vaatia jonkinlaisia koulutusta, jota hankittiin esimerkiksi kouluttautumalla emämaassa ja tähän naisilla ja tytöillä ei juurikaan annettu mahdollisuuksia. Siirtomaiden lopulta itsenäistyttyä, Afrikassa 1960-luvulta alkaen, oli miesten poliittinen yksinvaltaisuus monissa valtioissa jo lähes normi.⁷²

Naisen rooli on muotoutunut perinteisen yhteiskunnan välisissä suhteissa, naisten asema perheessään heijastui heidän asemaansa yhteiskunnassa, jossa naiset olivat osa Afrikan valtioiden itsenäistymisen jälkeen kukoistanutta patriarkaalista yksipuoluejärjestelmää. Afrikan eri maiden yhteiskunnissa nainen nähtiin itsenäistymisen jälkeisenä aikana pääsääntöisesti osana perhettään, ei itsenäisenä toimijana.

---

⁷⁰ Nederveen Peterse 2004, 154-158.

⁷¹ Olowu & Wunsch 2004, 20-23.

⁷² Tamale 2000, 9-10.

Naimisiin menonsa jälkeen nainen siirtyi miehensä ja tämän perheen piiriin. Perhe muodosti sen instituution, jossa naisen toimijuus tapahtui. Naisen identiteettiin kuului tärkeänä osana huoltajan rooli, jolla tarkoitetaan perustarpeista kuten ravinnosta ja puhtaudesta huolehtimista⁷³. Naiselle ei kuulunut omistusoikeutta maahan ja usein heidät oli syrjäytetty taloudellisesta kanssakäymisestä. Naisten rooli ja käsitys sukupuolesta ovat kuitenkin muuttuvia käsitteitä ja niinpä afrikkalaiset naiset ovat pyrkineet määrittelemään identiteettiään uudelleen ja toiminnallaan muuttaneet olemassa olevia valtarakenteita.

Siirtomaa vallan jälkeen naisilla on ollut äänioikeus useimmissa Afrikan valtioissa, mutta se ei ole taannut heille mahdollisuutta olla täysivaltaisia poliittisia toimijoita. Naista ei olla nähty kansalaisena vaan valtion patriarkaalisen holhouksen alaisuudessa olevana⁷⁴. Tämä asema ikään kuin toisen asteen kansalaisina on määrittänyt heidän toimintaansa, jättäen naiset ulkopuolelle politiikasta. Toisaalta ulkopuolelle jääminen on saanut heidät mobilisoitumaan asemansa parantamiseksi ja yhteiskunnan vanhakantaisten instituutioiden muuttamiseksi.

Itsenäistymisen jälkeen useiden Afrikan maiden poliittinen järjestelmä rakentui yhden puolueen järjestelmäksi. Syitä tähän on etsitty muun muassa nationalismin hengestä, kolonialismin perinteenä olevasta vallan autoritaarisesta luonteesta ja poliittisen kulttuurin eliittisyydestä⁷⁵. Yksipuoluejärjestelmä perustui klientelistisiin suhteisiin, jotka yhdistivät korkean tason yritys- ja poliittiset johtajat tavalliseen kansaan sitein, joissa vaihdettiin poliittista tukea taloudellisiin resursseihin. Poliittisten instituutioiden heikon kehittymisen vuoksi klientelismi näytteli ja osittain näyttelee edelleen isoa roolia afrikkalaisten valtioiden sisäisissä suhteissa⁷⁶. Naisetkin osallistuivat klientelismien verkostoihin, politiikassa heillä oli antaa äänensä edustajan lupauksia vastaan. Naiset pyrittiin valtaa pitävien puolueiden taholta ottamaan mukaan näihin klientelistisiin verkostoihin muun muassa sitomalla naisjärjestöt puolueen naissiiven alle tai vahtimalla yksityisiä naisjärjestöjä valtiollisten instituutioiden avulla.⁷⁷

Afrikassa tapahtui 1990-luvulla poliittisia muutoksia, jotka johtivat monissa valtioissa yksipuoluejärjestelmästä luopumiseen. Tämä vaikutti myös naisten poliittiseen asemaan, sillä näytti, että yksipuoluejärjestelmästä luopumisen jälkeen esteet naisten mobilisaation tieltä oli kaadettu. Uusia järjestöjä perustettiin ja poliittisen tilan muutosta pyrittiin käyttämään hyväksi naisten uutta

---

⁷³ Bakare-Yusuf 2003.

⁷⁴ Van Allen 2001, 40-41.

⁷⁵ Smith 2003, 142-143.

⁷⁶ Tripp 2001, 36.

identiteettiä määrittäessä. Taloudellinen muutos kohdistui myös naisiin vieden heitä kohti pienyrittäjyyttä ja itsenäistä taloudellista toimintaa.⁷⁸

Naiset mobilisoituivat tähän aikaan erityisesti omien järjestöjensä kautta. Paikallisten naisjärjestöjen rooli korostui myös kehitysyhteistyön rahoituksessa, sillä useat ulkopuoliset rahoittajat pitivät vakaita ja pitkiä perinteet omaavia naisjärjestöjä parhaana kehityksen rahoituskanavana. Uudet demokraattiset puolueet olivat vielä poliittisesti heikkoja ja järjestöt herättivät niitä enemmän luottamusta rahoittajatahoissa.⁷⁹ Aili Mari Tripp, Afrikan naisasioihin perehtynyt tutkija muistuttaa, että vaikka muutos 1990-luvulla Afrikan eri maiden naisten keskuudessa mobilisoitumiseen tuli usein sisältäpäin on myös kansainvälisellä naisliikkeellä ja sen tarjoamalla mahdollisuudella verkostoa ollut suuri vaikutus Afrikan maiden naisten aktivoitumiseen⁸⁰.

Trippin mukaan tärkeä syy naisten poliittiselle aktivoitumiselle löytyy kotoa. Toisin kuin muilla yhteiskunnan sektoreilla, naisten lisääntyvä esiintyminen poliittisella sektorilla on vaikuttanut väistämättä heidän rooliinsa yksityisessä elämässä. Täten afrikkalaiset naiset ovat tehneet poliittisesta henkilökohtaista ja päinvastoin. Elämän julkinen ja yksityinen sektori yhdistyvät useiden afrikkalaisten naisten maailmassa myös toisella tavalla; historiallisista ja kulttuurisista syistä johtuen naiset ovat käyttäneet asemaansa äiteinä pohjana sille, että heidät tulisi ottaa mukaan politiikan tekoon. He ovat käyttäneet äitiyttä voimavarana, josta käsin vaatia muutosta, ei vain politiikan käytäntöihin vaan myös poliittiseen kulttuuriin. Monissa Afrikan maissa nähdään yhä edelleen kaikki muut työt vain naisten reproduktiivisen työn lisänä ja täten yksityisen ja julkisen välinen raja on hyvin erilainen kuin länsimaissa. Maternaalista symbolismia on käytetty osana naisten asemaa politiikassa, vaikkakin viime aikoina länsimaisen sukupuoleen perustuvat kategoriat naiseus ja mieheys ovat alkaneet yleistyä myös Afrikassa.⁸¹

Naisjärjestöt ajoivat itsenäistymisen jälkeen laaja-alaisesti naisten asioita afrikkalaisissa yhteiskunnissa. Järjestöissä yhdistyivät naiseen ikään, rotuun ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta⁸². Itsenäiset naisjärjestöt ovat toiminnassaan korostaneet naisjohtajuutta ja naisten osallistumista politiikkaan. Itsenäisille naisjärjestöille on ollut eduksi heidän vähäiset kytköksensä vanhaan

---

⁷⁷ Emt. 39-42.

⁷⁸ Tripp 2003, 238.

⁷⁹ Emt. 239.

⁸⁰ Emt. 239-240.

⁸¹ Emt. 249-251.

valtiolliseen yksipuoluejärjestelmään, sillä näiden kytkösten vähäisyys on nyt tarjonnut niille paremman ja riippumattomamman aseman uudessa poliittisessa järjestelmässä. Täten naisjärjestöjen rooli yhteiskunnassa on muuttunut ja niiden poliittinen valta lisääntynyt, vaikkakin niiden sisällä esiintyy ajoittain ristiriitaisuuksia erilaisten naisryhmien välillä.⁸³ Myös Etelän ja pohjoisen kuntien yhteistyöohjelman puitteissa halutaan naisten osallistumista kannustaa paikallishallinnon tasolla, niin että, aktiiviset naiset vaikuttaisivat lähialueensa asioihin ja vaatisivat sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista paikallistason hallinnassa.

4.1. Paikallishallintoa Afrikassa

Ariveikko Anttiroiko nostaa afrikkalaisen paikallishallinnon problematiikkaa pohtiessaan esiin demokratian, ihmisoikeuksien ja niiden taustalla olevan individualismin ongelmallisen soveltavuuden Afrikan oloihin. Sellaista yksilön käsitettä, joka on liberalismiin taustalla, ei syntynyt siirtomaavaltaa edeltäneessä Afrikassa lainkaan ja siirtomaa-aika esitti siitä hyvin vinoutuneen kuvan. Silti nimenomaan näillä käsitteillä on arvioitu Afrikan itsenäisiä valtioita. Osana hallinnon hajauttamista on vaadittu kansalaisten ja kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä. Lisäksi osallistuminen on nähty kehityksen edellytyksenä.⁸⁴

Afrikan historiassa ennen siirtomaa-aikaa oli paikallistasolla heimoilla ja kylillä varsin paljon poliittista valtaa, vaikka ne olivatkin suurempien valtakeskusten alaisuudessa. Afrikkalaisessa kontekstissa ylipäätään yhteisöllisyys on ollut suuri vaikuttava voima. Ryhmä on nähty tärkeänä poliittisen ja sosio-taloudellisen toiminnan perustana. Jäsenyys ryhmässä voi perustua sukulaisuussuhteisiin, hyötyyn, uskoon tai johonkin muuhun tekijään. Ryhmäperustaisuus on lähtöisin esikoloniaaliselta kaudelta, jolloin jokaisella yksilöllä oli tietty asema tietyssä ryhmässä, ja jokaisella ryhmällä oli oma asemansa sosiaalisessa hierarkiassa.⁸⁵

Afrikan valtioiden dekolonisaatio alkoi 1950-luvulla, luonteeltaan prosessi oli nopea ja käytännössä ohi 1970-luvun loppuun mennessä. Tähän kehitykseen vaikuttivat niin afrikkalaisten omat itsenäistymispyrkimykset kuin eurooppalaisten valtioiden havainto, kuinka siirtomaista alkoi olla niille pikemminkin haittaa kuin hyötyä niin taloudellisesta kuin poliittisesti. Itsenäistymisprosesseissa siirryttiin usein hallitsevan puolueen vallasta viralliseen yksipuoluejärjestelmään, joka kytkettiin

---

⁸² Emt. 240-243.

⁸³ Tripp 2001, 47.

⁸⁴ Anttiroiko 1992, 92-94.

tiukasti valtion rakenteisiin. Järjestelmä oli siirtomaa-ajan poliittista perintöä, mihin ei kuulunut kansan kuunteleminen vaan pikemminkin väestön hallitseminen alueellisesti. Tämä poliittinen kulttuuri oli myös juurtunut Afrikan tuleviin johtajiin, jotka olivat tottuneet voimalla hallinnan periaatteeseen. Tuloksena tästä itsenäistymisen jälkeisen ajan hallinta useissa Afrikan maissa oli hyvinkin auktoritaarista.⁸⁶

Siirtomaakaudella Afrikassa oli rakennettu suuria keinotekoisia valtioita, joiden puitteissa luotiin laaja ja autoritaarisesti toimiva paikallishallinto. Itsenäistymisen jälkeen tapahtui kaupungistumista sekä aluehallinnollista eriytymistä. Siirtomaahallinnon lopulla, erityisesti Iso-Britannian siirtomaissa, joita tässä tutkimuksessa olevat valtiot edustavat alettiin siirtomaahallinnon taholta kehittää paikallishallintojärjestelmää. Pyrittiin tehokkuuteen ja paikalliseen demokratiaan, joka rahoittaisi toimintaansa oman alueensa talouden avulla.⁸⁷ Hallinnon hajauttamiseen on liittynyt Afrikassa vahvasti seuraava tosiseikka: monet valtiojohtajat ovat itsenäistymisen jälkeen korostaneet hajauttamisen tärkeyttä, mutta toteuttaneet käytännössä jopa aivan päinvastaista politiikkaa säilyttääkseen oman valta-asemansa.⁸⁸ Painotuksena oli nopea taloudellinen kasvu, joka tuli toteuttaa valtiojohtoisesti. Talouskasvu ei kuitenkaan toteutunut halutulla tavalla ja 1970- ja 1980-lukujen velkakriisi ajoi afrikkalaiset valtiot hajauttamaan hallintoaan, hallintokulujen pienenemistä toivoen. Tätä kautta tehtyä hallinnon hajauttamisessa on kritisoitu paljon, sillä sen aikana siirrettiin tehtäviä paikallishallinnolle mutta rahoitusta niille ei keskushallinnon kautta tehtävien hoitoon tarjottu. Sen sijaan paikallishallintojen oletettiin rahoittavan palveluja niistä perittävillä maksuilla ja kilpailuttamalla palveluja yksityissektorilla hintojen alenemisen toivossa. Tällainen toimintamalli korosti paikallishallintojen roolia, säilyttäen valtionhallinnon toiminnan ohjaajana.⁸⁹

Itsenäistyminen jälkeisen vaiheen keskitetyistä hallintojärjestelmistä on siirrytty 1980-luvun aikana hallinnon desentralisaation suuntaan. Selityksenä tähän voidaan nähdä olevan poliittisen muutoksen aallon, jossa afrikkalaisten valtioiden johto joutui kohtaamaan sekä sisäisiä että ulkoisia paineita poliittisen järjestelmän uudistamiseksi ja demokratisoimiseksi.⁹⁰ Tässä vaikeassa ilmapiirissä useat näistä valtioista liberalisoivat talouttaan ja siirtyivät vähitellen monipuoluejärjestelmiin 1990-luvulla. Tehtyjä toimenpiteitä kohtaan on sittemmin esitetty kritiikkiä; liberalisoinnin aalto ei ole yhtä kuin

---

⁸⁵ Emt. 67.

⁸⁶ Gordon 2007, 57-63.

⁸⁷ Olowu&Wunsch 2004, 31-32.

⁸⁸ Anttiroiko 1992, 102, 111.

⁸⁹ Olowu&Wunsch 2004, 34-37.

demokratisoituminen, ja että yksi keskeisimmistä tehtävistä Afrikan valtioiden poliittisen ja taloudellisen elämän uudistamisessa olisi patrimoniaalisten suojele-, suosinta- ja hyväksikäyttöjärjestelmien purkaminen (ks. Klientilismi aiemmin).⁹¹ Lisäksi Afrikan demokratisoituminen ei ollut täysin valtioista itsestään lähtevää vaan osittain velkojamaiden puheista kumpuavaa sekä Kylmän sodan aikaisen maailman murtumiseen liittyvää⁹².

Vasta 1990-luvulla käynnistynyt toiminta hallinnon hajauttamisen saralla on todella pyrkinyt hallinnon hajauttamiseen ja vastuulliseen sekä osallistavaan paikallishallinnon tasoon. Hallinnon hajauttamisen on nähty auttavan afrikkalaisten valtioiden hallinnan ongelmista ja purkavan eliitin valtaa. Paikallistason hallinnalla on myös nähty olevan mahdollisuus kiihdyttää kansalaisyhteiskunnan toimintaa, sillä sen toimijoiden vaikuttaminen paikallishallintoon on paljon valtionhallintoa helpompaa.⁹³ Osansa tähän prosessiin on myös ollut hyvän hallinnon käsitteellä, jota kehitysavun antajat ovat alkaneet käyttää osana kehitysavun saamisen kriteereitä. Lisäksi Afrikan maiden vahva kaupungistuminen on luonut valtiojohdoille paineita hallinnon tuomiseksi lähemmäksi asukkaita tällaisissa metropolitaneissa.⁹⁴

Tradition ja sosio-kulttuurisen kontekstin vaikutus näkyy edelleen afrikkalaisessa hallinnossa. Vielä nykyisinkin Afrikan maissa toimii virallisen paikallishallintojärjestelmän rinnalla vaikutusvaltaisiin yhteisöihin ja sukulaisuussuhteisiin kytkeytyviä valtakeskuksia. Alun perin ulkoapäin tuodut funktionaalisesti eriytyneet instituutiot ja perinteiset instituutiot ovat toimineet rinnakkain, toisiinsa vaikuttaen ja toisiaan muovaten jo pitkiä aikoja. Afrikan maissa keskusta – periferia jako on merkittävä, ja useissa maissa on olemassa niin eliitti- kuin massakulttuurinkin maailmat, joilla on ollut hyvin vähän mitään yhteistä.⁹⁵

Paikallishallinto on kohdannut ja kohtaa edelleen lukuisia vastoinkäymisiä toiminnassaan. Paljon puhuttavat uutiset vaalien vilpillisyydestä Afrikan maissa koskevat myös paikallishallinnon vaaleja. Vaaleissa menestymiseen vaikuttavat omalta osaltaan myös materiaaliset seikat kuten raha ja tunnettavuus. Vaaleilla valittujen edustajien oletetaan edustavan heidät valinneita kansalaisia valtuustoissa, mutta useissa afrikkalaisissa maissa paikallishallinnon viranhaltijoilla voi olla vaaleilla

---

⁹⁰ Gordon 2007, 86-89.

⁹¹ Anttiroiko 1992, 99-101.

⁹² Gordon 2007, 94-95.

⁹³ Olowu & Wunsch 2004, 18-19.

⁹⁴ Emt. 49-51.

valittuja edustajia enemmän päätös- ja toteutusvaltaa koskien kuntansa asioita. Vaaleilla valitut edustajat eivät omaa viranhaltijoiden kokemusta hallinnosta ja siksi valtuutettujen koulutukseen on tärkeää panostaa viranhaltijoiden ja valtuutettujen yhteistyön lisäämisen ohessa. Usein kaikkia paikallistason valtuutettuja ei valita vaaleilla, vaan osa heistä on niin kutsuttuja nimettyjä edustajia, joita nimittävät joko puolueet tai keskushallinto. Nimettyjen edustajien asema on herättänyt aika ajoin kysymyksiä siitä ovatko he todella ansainneet asemansa ja paikoitellen heidän on myös nähty toimivan keskushallinnon alaisuudessa. Valtuutettujen koulutuksen lisäksi heille maksettaviin korvauksiin on kiinnitetty huomiota, sillä heidän tähän työhön käyttämänsä aika voi olla pois heidän muusta työstään.⁹⁶

Seuraavassa esitetään lyhyt katsaus tutkimuksessa esiintyvien viiden Afrikan maan paikallishallinnon kehittymisestä.

Ghana

Ghana itsenäistyi Iso-Britanniasta 1957, maan historiaan on sen itsenäistymisen jälkeen kuulunut useita vallankaappauksia sekä siviilihallinnon kausia. Hallinnon hajauttaminen on ollut osa Ghanan sisäpolitiikkaa sen itsenäistymisestä lähtien, joskin siihen liittyvä merkittävin prosessi on ollut maan jakaminen 10 alueeseen vuonna 1988 ja samalla luodut 110 paikallistason valtuustoa alueidensa ihmisten asioita ajamaan.⁹⁷

Ghanan hallintojärjestelmää on kritisoitu hallinnon nimellisestä hajauttamisesta, vaikka tosiasiaassa keskushallinto pitää edelleen itsellään suurimman vaikutusvallan myös paikallistason asioissa. Tätä valtaansa keskushallinto on pyrkinyt vahvistamaan pidättämällä itsellään oikeuden nimittää osa paikallistason valtuutetuista ja pitämällä paikallishallinnon rahoituksen minimissä, jolloin se on riippuvainen keskushallinnon suosionosoituksista saadakseen rahoitusta.⁹⁸

Kenia

Kenia itsenäistyi Iso-Britanniasta vuonna 1963. Kenian historiaa itsenäisyyden kaudella leimaa vahvojen puolueiden hallinto. Yhä edelleen olemassa oleva Kenian Afrikkalainen Unioni -puolue piti valtaa 20 vuoden ajan vuodesta 1982 vuoteen 2002. Kenia on etnisesti hyvin monimuotoinen maa, sen

---

⁹⁵ Anttiroiko 1992, 117.

⁹⁶ Olowu&Wunsch 2004, 70-73.

⁹⁷ Ayee 2004, 129

alueella elää yli 70 erilaista etnistä ryhmää. Tämä monimuotoisuus on usein johtanut hankaluuksiin heimojen kilpaillessa vallasta. Erityisesti suuren kikuju heimon pitkä hallinnan kausi politiikassa on herättänyt vastarintaa muissa heimoissa.⁹⁹

Keniassa siirtomaakaudella luotu paikallishallintojärjestelmä purettiin nimellisesti itsenäistymisen jälkeen etnisten konfliktien välttämiseksi. Itsenäistymisen kaudellakin osa paikallishallinnoista jatkoi toimintaansa, joskin niitä syytettiin usein korruptiosta. Tähän historiaan kuuluu myös kehitysavun kautta paikallishallinnon kehittämiseen annettuja avustuksia. Pääasiallisesti Kenia koki vahvan hallinnon keskittämisen kauden itsenäistymisen jälkeen ja vasta 1990-luvulla hallinnon hajauttamisprosessi tuli maan kohdalla ajankohtaiseksi kun keskushallinnon tasolta tunnustettiin vahvemman paikallishallinnon tarve.¹⁰⁰

Paikallishallinnon kehittämisohjelma sai alkunsa tavoitteenaan kestävä ja tehokas paikallishallinto. Kehittämisohjelmassa on pyritty lisäämään paikallisten ihmisten osallistumismahdollisuuksia, tiedottamista heidän suuntaansa on lisätty ja yleisötilaisuuksia järjestetty. Lisäksi keskushallinto on avustanut paikallishallintoa keskeisten palveluiden järjestämisen rahoituksessa ja pyrkinyt toisaalta kannustamaan omavaraisuuden lisäämiseen antamalla paikallishallinnoille oikeuden osaan verotuloista.¹⁰¹

Namibia

Vasta 1990 itsenäistynyt Namibia oli pitkään osa Etelä-Afrikkaa, aluksi Kansainliiton mandaatilla ja vuodesta 1966 Etelä-Afrikka jatkoi läsnäoloaan alueella ilman mandaattia. Namibia itsenäistyi monivuotisen prosessin jälkeen Etelä-Afrikasta, itsenäistymisessä olivat apuna niin Yhdistyneet kansakunnat kuin Suomen presidentti Martti Ahtisaarikin, joka toimi Namibiassa YK:n pääsihteerin erityisedustajana. Namibia on monipuoluejärjestelmä, jossa puolueeksi järjestäytyneellä sissiliike South West Africa People's Organisation of Namibia (SWAPO) on hyvin vahvassa asemassa.¹⁰²

---

⁹⁸ Emt, 152-153.

⁹⁹ Brown&Kaiser 2007, 1137-1138.

¹⁰⁰ Smoke 2004, 222-223.

¹⁰¹ Emt, 222-231.

¹⁰² Bauer 2001, 34-36.

Namibiassa paikallishallinnon tasoa on kehitetty itsenäistymisestä saakka aktiivisesti ja vuonna 1992 annettu asetus paikallishallinnosta määrittää sen toimintaa.¹⁰³ Paikallishallinnon uudistukseen on kuulunut erityisesti tiettyjen tehtävien siirto keskushallinnon ministeriöiltä alue- ja paikallishallinnolle sekä tiettyjen palveluiden poliittisen ja hallinnollisen vastuun siirtäminen alue- ja paikallishallinnolle. Hallinnon hajauttaminen on edennyt vaiheittain, hajautettujen palveluiden joukossa on ollut muun muassa koulutus, terveydenhoito, sähkönjakelu ja liikenteen valvonta.¹⁰⁴

Swazimaa

Swazimaa on pieni sisämaavaltio, joka sijaitsee keskellä Etelä-Afrikkaa. Maa itsenäistyi Iso-Britanniasta 1968. Maata hallitsee tällä hetkellä kuningas ja se on Afrikan viimeinen absoluuttinen monarkia, jossa puolueet ovat kiellettyjä. Paikallishallinto keskittyy tässä pienessä valtiossa kaupunkien alueilla kaupunginvaltuustoille, hallituksille ja lautakunnille, maaseudulla puolestaan on voimassa perinteinen thinkundla- järjestelmä. Thinkundla koostuu useista päällikkökunnista, jotka vastaavat omien yhteisöjensä asioiden hoidosta. Thinkundla järjestelmään kuuluu tällä hetkellä 55 thinkundlaa.¹⁰⁵

Swazimaassa paikallishallinnon tehtäviin kuuluu peruspalveluiden järjestäminen ja hallinnointi. Vuonna 2006 voimaan tullut uusi perustuslaki tunnustaa paikallishallinnon olemassaolon ja siinä luvataan aloittaa paikallishallinnon uudistus viiden vuoden sisällä.¹⁰⁶ Paikallishallinnon rooli on Swazimaassa vielä kuninkaan rajoittamattoman yksinvallan vuoksi heikko.

Tansania

Tansania itsenäistyi Iso-Britanniasta 1961, tämän jälkeen maassa vallitsi yksipuoluevalta vuoteen 1995 saakka. Hallitsevan puolueen Chama Cha Mapinduzi (CCM) johdossa oli pitkään presidentti Julius Nyerere, joka tunnetaan afrikkalaisena sosialistina. Maa on Suomen pitkäaikaisin kehitysyhteistyökumppani. Paikallishallintoon keskityttiin Tansaniassa heikohkolla menestyksellä jo 1970-luvulla. Tuohon aikaan paikallishallinnoille annettiin vastuu tiettyjen peruspalveluiden kuten terveydenhuollon ja opetuksen järjestämisestä. Paikallishallinnon asemaa kuitenkin heikensi vahva alueellinen hallinto, joka säilytti valtansa erityisesti paikallistenvarojen käytössä.¹⁰⁷

---

¹⁰³ Gender Strategy for Local Government in Namibia 2007, 1-5.

¹⁰⁴ Namibia: Moving Towards Vision 2030 through Decentralisation 2008, 3-19.

¹⁰⁵ Commonwealth Local Government Forum: Country Profile: Swaziland.

¹⁰⁶ Constitution of the Kingdom of Swaziland.

¹⁰⁷ Steffensen et al. 2004, 10.

Varsinainen paikallishallinnon uudistamisohjelma laitettiin käyntiin 1990-luvulla. Tansaniassa paikallishallinto jakautuu hallintaan usealla eri tasolla, mikä osaltaan hankaloittaa kokonaiskuvan rakentamista maan paikallishallinnosta.¹⁰⁸ Uudistusohjelman suurimpana haasteena pidettiin julkisten palveluiden laadun ja saavutettavuuden parantamista sekä talouden alueellista kehitystä. Norjalainen Einar Braathen on perehtynyt Tansanian hallinnon hajauttamisprosessiin, hänen mukaansa hallinnon hajauttaminen on Tansaniassa uudennaiselle tavalla synkronoitu köyhyyden vähentämisstrategioihin, toimintaan kuuluu ajatus epäoikeudenmukaisuuden vähentämisestä vahvistamalla paikallishallintoa. Kohdistamalla köyhyyden vähentämiseen tähtääviä toimia kuten parannettuja julkisia palveluita ruohonjuuritasolle on vahvistettu paikallishallinto mukana työskentelemässä köyhyyden vähentämisen hyväksi.¹⁰⁹

4.2. Naisten asema Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa

Haastattelemani naiset ovat kaikki kotoisin Saharan eteläpuoleisesta Afrikasta, joka alueena on yksi maailman köyhimmistä. Tällä alueella maiden väliset ja sisäiset erot ovat suuret niin taloudellisesti kuin yhteiskunnallisesti. Tutkimukset Saharan eteläpuoleisen Afrikan naisista osoittavat, että monipuoluejärjestelmiin siirtymisten myötä naiset ja naisjärjestöt kyseisissä maissa ovat löytäneet itsensä uudesta tilanteesta, neuvottelemassa uusista demokratisoitumissuuntauksista. He ovat voineet luoda aiempaa itsenäisiä järjestöjä, saada suurempia osuuksia ulkopuolisista kehitysapurahoista, osallistua informaatioteknologian kehitykseen sekä olla vahvemmin osana kansainvälistä naisliikettä. Nämä kaikki tekijät ovat vaikuttaneet positiivisesti naisten aktivoitumiseen. Fallon kuitenkin huomauttaa, että on muistettava kuinka jokaisen maan poliittiseen ympäristöön ja sen neuvottelemiseen vaikuttavat menneet ja nykyiset kokemukset. Poliittinen kulttuuri on jatkuvasti muuttuva, se on kulttuurisesti legitiimien ja sosiaalisesti hyväksytyjen paikallisten poliittisten käytäntöjen summa.¹¹⁰

Anne Marie Goetzin mukaan naisten poliittisen aseman sijaan tulisi myös arvioida heidän poliittista tehokkuuttaan. Tähän hän on kehittänyt mallin, jossa otetaan huomioon naisten ja miesten toiminta kansalaisyhteiskunnassa, poliittisessa järjestelmässä ja valtion tasolla. Sukupuolten sitoutumista näihin tasoihin voidaan ajatella niihin pääsyn, niissä läsnäolon ja niissä vaikuttamisen kautta.¹¹¹ Afrikkalaisten

---

¹⁰⁸ The Local Government Reform Programme in Tanzania, Country Experience 2002, 3.0.

¹⁰⁹ Braathen 2008, 42.

¹¹⁰ Fallon 2008, 9.

¹¹¹ Goetz 2003, 38-40.

naisten kohdalla kansalaisyhteiskuntaan kiinnittyvät järjestöt ovat tarjonneet mahdollisuuden tulla mukaan politiikan tekoon, mutta poliittisessa järjestelmässä ja valtiotasolla läsnäolossa ja vaikuttamisessa on vielä paljon haasteita.

Poliittiset rakenteet, joissa naiset neuvottelevat toimijuudesta sekä avaavat että sulkevat heiltä mahdollisuuksia. Lisääntyneen sananvapauden avulla naiset ovat voineet aiempaa vapaammin esittää mielipiteitään ja vaikuttaa hallituksiensa politiikkaan. Demokraattinen hallintorakenne on myös tehnyt mahdolliseksi lakiin vetoamisen naisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toisaalta autoritaarisen maskuliinisen hallinnon jäänteitä on edelleen paikoillaan ja naiset törmäävät niihin toiminnassaan.¹¹² Usein naisia ei informoida uusista mahdollisuuksista politiikan saralla, saati rohkaista lähtemään mukaan politiikkaan. Vaikka naiset tietäisivätkin oikeuksistaan, voi perinteisen tapaoikeiden kunnioittaminen estää heitä toimimasta.¹¹³ Lisäksi naisten maanomistusoikeuden puuttuessa ja heidän taloudellisesti heikommasta asemastaan johtuen heillä ei nähdä olevan tarvittavia resursseja, statusta ja uskottavuutta esiintyä menestyksekkäänä ehdokkaana politiikassa.¹¹⁴ Niin ikään on todettu, että miehiä äänestetään usein jo siitäkin syystä, että heidät on totuttu näkemään poliittisina päätöksentekijöinä.¹¹⁵ Demokraattinen järjestelmä ei itsessään välttämättä edistä naisten poliittista osallistumista tai tuota politiikkaa joka hyödyttäisi molempia sukupuolia. Feministisessä tutkimuksessa on esitetty, että liberaalin demokratian kiinteät suhteet kapitalismin ideaan nojaavaan perinteiseen sukupuolijakoon yleisestä ja yksityisestä samalla myös uusintavat tätä sukupuolijakoa.¹¹⁶

Fallonin mukaan ennen kolonisaatiota useat Saharan eteläpuoleisen Afrikan naiset osallistuivat yhteisöjensä politiikkaan. Oli yleistä, että etniset ryhmät, joihin asutus oli keskittynyt, kannustivat naisiaan olemaan poliittisesti aktiivisia. Näissä yhteisöissä jopa katsottiin, että naiset olivat parhaita edustamaan toisten naisten asioita. Tämä käsitys perustui ajatukseen, että yhteisön naisilla on samankaltaisia kokemuksia, jotka vastaavasti eroavat miesten kokemuksista.¹¹⁷

Naisten mukaan saamiseksi politiikkaan suhteellinen vaalitapa, jossa äänestetään henkilön sijaan puoluetta, on tehokas tapa edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tällöin puolueen listalta nousee tietty

---

¹¹² Fallon 2008, 10.

¹¹³ Gordon 2007, 307-308.

¹¹⁴ Emt 305.

¹¹⁵ Fallon 2008, 37.

¹¹⁶ Goetz 2003, 48-49.

¹¹⁷ Fallon 2008, 20-21.

määrä edustajia. Tämäkään vaalitapa ei toki takaa, että naisia ylipäätään otetaan ehdokaslistalle.¹¹⁸ Naisten demokraattisen osallistumisen lisäämiseksi on joissakin maissa puhuttu kiintiöiden puolesta. Kiintiöistä tehokkaimmiksi ovat osoittautuneet suhteellisen vaalitavan ehdokaslistoihin vaikuttaminen, niin että listoilla todella on naisia tietyin välein eikä vain listan alapäässä. Tutkimuksissa on myös selvinnyt, että parhaiten naiset ovat päässeet osallistumaan niissä Saharan eteläpuoleisen Afrikan maissa, joissa itsenäistyminen on tapahtunut vapautussotien kautta. Näissä valtioissa koloniaalisia rakenteita on todella haluttu muuttaa, kun taas rauhanomaisesti itsenäistyneissä maissa uudet puolueet on usein perustettu vanhojen regimien pohjalle ja autoritaarisia toimia on jatkettu tavalla tai toisella.¹¹⁹

Naisjärjestöjen parissa on painotettu kuinka tärkeää olisi saada naisia politiikkaan edustamaan muita naisia. Naisjärjestöt puhuvat äänestämisen tärkeyden ja formaalin politiikkaan osallistumisen puolesta jäsenilleen järjestetyissä tilaisuuksissa. Ne ovat korostaneet, että on tärkeää saada naisia mukaan politiikkaan sekä paikallisella että valtakunnallisella tasolla. Jos poliittisia rakenteita halutaan muuttaa, täytyy niitä lähestyä kaikilta suunnilta. Äänestämisestä on pyritty tekemään naisjärjestöjen retoriikassa tärkeä kansalaisvelvollisuus, jonka avulla on mahdollisuus aikaansaada muutoksia yhteiskunnassa.¹²⁰ Valtiontasolla naisten asemaan on Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa pyritty 1990-luvulla puuttumaan erilaisten toimintaohjelmien avulla. Tässä tutkimuksessa esiintyvistä maista naisiin ja kehitykseen tai vastaavasti sukupuoleen ja kehitykseen keskittyviä toimintaohjelmaa on Kenialla, Namibiassa ja Tansaniassa. Hyvästä tarkoituksestaan huolimatta ohjelmat ovat jääneet melko nimellisiksi ja esimerkiksi tällä hetkellä, niitä ei ole mahdollista saada esiin internet linkkien kautta.

4.3. Naiset paikallishallinnossa

Tutkimuksen osaksi on ollut merkityksellistä saada myös ajankohtaista tietoa naisten tilanteesta paikallishallinnossa niistä maista, joista haastateltavani ovat kotoisin. Tarkoitukseni on antaa sekä numeraalista tietoa naisvaltuutettujen määristä paikallishallinnossa että perehtyä siihen millaisin keinoin sukupuolten välistä tasa-arvoa valtuustotasolla on pyritty lisäämään Ghanassa, Namibiassa, Keniassa, Swazimaassa sekä Tansaniassa.

Yleisesti ottaen on käynyt ilmi, että eri tavoin toteutetut kiintiöt naisille ovat suosituin ja tehokkain tapa tasa-arvon edistämiseksi myös näissä maissa. Maakohtaisia poikkeuksia löytyi ja on verrattain selvää,

---

¹¹⁸ Fallon 2008, 37.

¹¹⁹ Emt. 38,45.

että joissakin maissa tasa-arvoasioiden tiedostamista vasta aloitellaan. Esimerkiksi Swazimaalainen valtuutettu kertoi kuinka toukokuinen seminaari avasi hänen silmänsä naisiasialle, sillä hänen kotikunnassaan ja maassaan aiheesta ei juuri keskustella julkisesti. Naiskunnallisvaltuutettujen määrä ja asema kertovat myös siitä millainen sukupuolten välinen tasa-arvo tilanne kussakin maassa vallitsee.

Positiivisimpana esimerkkinä nousi esille Namibia, jossa naisia kunnallisvaltuutetuista on jo lähes puolet. Maa on nuori, mutta ottanut sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen vakavasti ja lainsäädännön kautta pyrkinyt takaamaan, että naiset ovat myös paikallistasolla päättäjien joukossa. Namibiassa tähän on päästy kiintiöllä, joka koskee naisten määrää puolueiden ehdokaslistoilla, naisia ehdokkaista tulee olla puolet.¹²¹ Vuonna 2005 Namibiassa paikallistason valtuutetuista 43 % oli naisia¹²². Namibialle esimerkkiä on näyttänyt sen läheinen naapuri Etelä-Afrikka, jossa käytetään ehdokaslistoja koskevia kiintiöitä. Etelä-Afrikassa ehdokaslistat ovat niin kutsuttuja zebra-listoja, jolla tarkoitetaan että joka toinen ehdokas on nainen, jolloin naisia on myös listan yläpäässä ja täten heitä tulee valituksi enemmän¹²³.

Ghanassa ja Tansaniassa puolestaan osa paikallistason valtuutetuista on vaaleilla valittuja ja osa nimitettyjä. Ghanassa 30 % valtuutetuista on nimitettyjä ja heistä puolet tulisi lain mukaan olla naisia¹²⁴. Vuonna 2002 naisia oli todellisuudessa vain 14 % Ghanan paikallistason valtuutetuista¹²⁵. Tansaniassa puolestaan kolmasosa paikallistason valtuutetuista on nimitettyjä ja heidän joukossaan naisia tulisi olla vähintään yksi kolmasosa¹²⁶. Tansanian kohdalla tämän hetkisiä lukuja naisvaltuutettujen määrästä paikallistasolla ei ole ollut saatavilla johtuen maan hyvin moniportaisesta paikallistason hallintajärjestelmästä.

Keniassa myös yksi kolmasosa valtuutetuista on nimitettyjä ja heidän joukossaan on usein naisia, mutta mitään varsinaista kiintiötä naisille ei ole laissa määrätty. Keniassa vuonna 2008 kaikista valtuutetuista paikallistasolla 16% oli naisia¹²⁷. Swazimaassa puolestaan nimitettyjä edustajia ei ole, eikä myöskään

---

¹²⁰ Fallon 2008, 79.

¹²¹ Tonchi&Shifotoka 2005, 13.

¹²² Country Gender Profile: Republic of Namibia, 48.

¹²³ Beall 2005b, 10.

¹²⁴ Ofei-Aboagye 2000, 4.

¹²⁵ The Woman's Manifesto for Ghana 2004.

¹²⁶ Meena 2003, 3.

¹²⁷ Millennium Development Goals, Status report for Kenya 2007, 17.

mitään sukupuolten tasa-arvoa edistävää kiintiötä. Vuonna 2007 Swazimaassa 8% paikallistason valtuutetuista oli naisia¹²⁸.

Näiden numeraalisten tietojen kautta on helpompi rakentaa kuvaa sukupuolten välisen tasa-arvon tilanteesta eri maissa. Numerot eivät kuitenkaan koskaan kerro koko totuutta, ja siksi koen että haastattelemieni naisten äänen kuuleminen on tärkeää kokonaiskuvan hahmottamisessa.

5. Subjektiiivinen näkökulma kansainvälisen politiikan tutkimuksessa

Kansainvälinen politiikka tieteenalana pyrkii selittämään ja tulkitsemaan muuttuvan maailmamme ilmiöitä. Tässä tehtävässään se on joutunut monenlaisten haasteiden eteen, etenkin kylmän sodan jälkeisiä maailmanpoliittisia tapahtumia tulkitessaan. Tieteenalan tutkimuksen parissa on tapahtunut niin kutsutun kolmannen debatin myötä avautumista uusille tutkimuskohteille ja vaihtoehtoisille tavoille tehdä tutkimusta. Silti tutkimukseen kuulutetaan yhä uudelleen ja uudelleen uusia menetelmiä ja tapoja yhdistää subjektiiviset kokemukset kansainvälisen politiikan teoretisointiin. Professori Pami Aalto peräänkuuluttaa tätä ajatusta väitöskirjassaan, jossa hän on tutkinut virolaisten ja vironvenäläisten näkemyksiä neuvostoajan jälkeisestä Venäjstä kvalitatiivista ja kvantitatiivista otetta yhdistävällä Q-menetelmällä. Aallon mukaan kansainvälisen politiikan tutkimusmenetelmiin tulisi lisätä antropologista otetta, jotta tutkimuksessa voitaisiin paremmin ymmärtää ihmisten elettyjä kokemuksia. Hänen mukaansa pelkkä valmiiden tekstien lukeminen ja mielipidekyselyiden seuraaminen ei auta saamaan tutkimuksiin mukaan ihmisten subjektiivisia kokemuksia.¹²⁹

Kansainvälinen politiikka on subjektiivisuuden tutkimuksessa paljolti velkaa muille yhteiskuntatieteille ja niiden tutkimusmenetelmille. Tässä tutkimuksessa subjektiivisuutta ja tutkijan itsereflektiivistä otetta peräänkuuluttavat postkolonialistit feministit, joiden keskusteluista solidaarisuuden mahdollisuutta koskien koko tutkimuksen idea on peräisin.

5.1. Postkolonialismi ja postkoloniaalit feministit

Kehitysmaiden naisten oma puhe naisista kehityksessä on muotoutunut dialogissa suurten järjestöjen sekä kansallisvaltioiden kahdenkeskisten kehitysneuvotteluiden kanssa. Vaikka WID keskustelua

---

¹²⁸ Commonwealth Local Government Forum: Country Profile: Swaziland.

¹²⁹ Aalto 2003, 578.

ohjattiin pääasiallisesti pohjoisesta, naisten laajapohjainen osallistuminen kansainvälisille foorumeille tuotti nopeasti omat vastarinnan paikkansa ja se on vahvistanut naisten mahdollisuuksia tulla mukaan kansainväliseen keskusteluun. Sitten GAD ajattelu on muodostanut oman kamppailun kenttensä, jolla taistellaan myös diskursiivisesta vallasta ja auktoriteettiasemista.¹³⁰

Sosiaalisen sukupuolen tuleminen mukaan kehityskeskusteluihin on merkinnyt ennen kaikkea puhetta sukupuolijärjestelmästä, sen perustavaa analyysia ja pyrkimystä sen muuttamiseen. Tässä mielessä puhe sukupuolesta onkin rinnastettavissa pohjoiseen tasa-arvofeminismiin. Kehitysmaiden tasa-arvofeminismi on ollut osa WID ajatteluun kohdistettua kritiikkiä, jossa nostettiin esiin, etteivät pienet projektit tai käytännön uudistukset voi olla merkityksellisiä, jos ne jättävät koko vanhan sukupuolijärjestelmän ennalleen. Tällöin tulee tärkeäksi erotella naisten käytännölliset ja rakenteelliset tarpeet¹³¹. Käytännön parannukset voivat olla askel kohti rakenteellisia muutoksia ja päinvastoin.¹³²

Kehitysdiskurssissa sosiaalinen sukupuoli toimii ennen kaikkea strategisena valintana. Viitattaessa sekä naisiin että miehiin se tekee puheen sukupuolesta ylipäättään mahdolliseksi sielläkin, missä miehet suhtautuvat epäillen tai kadehtien naisiin suunnattuihin erityistoimiin tai heille ohjattuihin resursseihin. Gender -käsite on läpäissyt nopeasti kehityksen eri kerrostumat, mutta sekään ei ole saanut olla täysin kritiikittä. On epäilty, että sillä on vaarana tyhjentyä merkitysisällöstään, mikäli siitä tulee järjestöjen pintaretoriikkaa¹³³. Kun analyttinen keskustelu muuttuu valtakurssien pintamuodiksi saattaa käydä niin, että ei tapahdu muuta kuin valtakielen ehostumista¹³⁴.

Naisia ja kehitystä teoretisoitaessa postkoloniaalin feminismiin edustajat ovat nousseet esiin kantavana marginaalin äänenä, vaikka itse asiassa osa näistä afroamerikkalaisista kirjoittajista edustaa länsimaalaisia yliopistoja. Heidän puheensa on saanut vastakaikua afrikkalaisesta keskustelusta siten, että länsimaiset feministit ja kehityskeskustelua käyvät naiset on nähty pohjoisen hegemonian edustajina.¹³⁵ Merkittävää osaa heidän teksteissään on näytellyt representaation kysymys: miten feminismissä otetaan huomioon värilliset naiset ja heidän ongelmansa. Keskeistä on ollut myös, että

---

¹³⁰ Vuorela 1999, 24.

¹³¹ Käytännöllisiä tarpeita edustavat esim. vesihuollon parannukset ja uusi infrastruktuuri kun taas rakenteellisilla tarpeilla viitataan niihin uudistuksiin, joiden kautta sukupuolijärjestelmän epätasa-arvoisia elementtejä muutetaan.

¹³² Vuorela 1999, 24-25.

¹³³ Tanskalaisen Else Skjoensbergin mukaan julkinen retoriikka voi tarvella tärkeätkin käsitteet omaksuessaan vain sanat mutta ei analyysia ja koko sitä politiikkaa ja teoriakeskustelua, joka ne ovat tuottaneet.

¹³⁴ Vuorela 1999, 25-26.

¹³⁵ Emt. 15.

postkoloniaali feminismi on kyseenalaistanut länsimaisten naisten tavan puhua kolmannen maailman naisista.¹³⁶

Postkoloniaali feminismi on osa postkoloniaalia teoriaa, joka alkoi muotoutua 1970-luvun lopulla. Postkolonialismin kritiikin kohteena on kolonialismi ja erityisesti sen Eurooppa-keskeinen maailmankuva. Postkolonialismin liikkeelle käynnistäneitä voimia on Edward W. Said teoksellaan *Orientalism*. Postkolonialismi on osaltaan myös poliittinen projekti, jonka pyrkimyksenä on paljastaa nykyhetkessä toimivia merkityksellisiä vallankäytönmuotoja. Sukupuoliulottuvuus ja läheinen yhteys feministiseen teoriaan ovat olleet tärkeitä postkoloniaalisissa tutkimuksissa. Tämä vahvistaa sitä näkemystä, minkä mukaan monet alistamisen muodot ovat yhteisiä niin naisille kuin kolonisoiduillekin. Postkoloniaaliin teoriaan liittyy vahvasti ajatus, että sen avulla on mahdollista tehdä vaikuttavia poliittisia väliintuloja.¹³⁷

Postkolonialismi kuten feminismikin on haastanut tieteen länsimaistumista. Postkoloniaalisissa teoksissa, esimerkiksi Albert Memmillä esiintyy myös ajatus kolonisoidun ja kolonisoijan rajojen sekoittumisesta, ja toimijoilla nähdään olevan monia subjektiivisuuksia. Subjektiivisuuksien sekoittuminen ja moninaistuminen on sittemmin noussut postkolonialistisen ajattelun keskiöön. Tämä ajatus vahvistaa tietoisuutta siitä kuinka normit, instituutiot ja käytännöt lainaavat muilta ja muotoutuvat uudelleen päivittäisissä kanssakäymisissä.¹³⁸

Lingin mukaan nykyajalle ominaisissa sosiaalisissa liikkeissä tapahtuu tällaista subjektiivisuuksien moninaistumista. Niiden parissa on mahdollista luoda ja uudistaa sosiaalisia ja kulttuurisia kuvauksia itsestä. Tämä onnistuu korvaamalla kolmannesta maailmasta rakennetut kategoriat tuottamalla näkökulmia todellisuudesta, jotka tekevät näkyviksi määritelmien takana olevia voimia. Postkolonialismi ylittää Lingin mukaan kategoriat me-muut, itse-toinen, sillä me ja muut ovat jo sekoittuneet ja itse asiassa ne rakentavat jo toisiaan kuten tämän päivän sosiaaliset liikkeet ja populaarikulttuuri osoittavat.¹³⁹

5.2. Lokaalin ja globaalin rajoilla

---

¹³⁶ Emt. 17-18.

¹³⁷ Kuortti 2007, 13-15.

¹³⁸ Ling 2002, 20-21.

¹³⁹ Emt. 71-72.

Postkolonialismi ja feminismi tutkimuksellisesti ovat avanneet mahdollisuuksia uudelle poliittiselle teorialle subjektiivisuudesta, identiteetistä ja niiden rajoista keskittymällä epätavallisiin politiikan teon paikkoihin ja valtasuhteisiin. Postkoloniaali teorilla on ollut myös hyvin erikoisia vaikutuksia, se on kritiikillään johtanut tutkimuksen keskittymiseen länsimaihin puhuessaan representaation tärkeydestä. On keskusteltu paljon siitä kuinka länsimaiset tutkijat ovat elävöittäneet tutkimuksiaan uusilla näkemyksillä kolmannen maailman maista. Postkoloniaali teoriaa on syytetty länsimaistumisen lisäksi marginaalin kokemusten käyttämisestä omien etujen edistämiseksi. Postkoloniaaleissa tutkimuksissa käytetään toisinaan marginalisoitujen kokemuksia avaamatta teoretisointiprosessia marginalisoitujen tiedolle.¹⁴⁰

Postkolonialistit feministit eivät romantisoi suhdettaan länsimaiseen feminismiin, vaan muistuttavat että yhteistyöstä huolimatta naisten identiteetit ja kokemukset ovat rakentuneet historiallisesti ja maantieteellisesti spesifien kamppailujen kautta. Doreen Massey'n mukaan globalisoituvassa maailmassa on ihmisiä, jotka kohtaavat nykypäivänä yhä suppeamman maailman, eivätkä he voi olla osa globalisoituvaa maailmaa. Liikkuvuus ei ole mahdollista kaikille, eikä näitä ryhmiä leimaa vain rotu vaan enenevässä määrin maailman köyhimpiä ovat naisia ja lapsia.¹⁴¹

Länsimaisten feministien teoretisointi on aiheuttanut voimakasta vastarintaa myös afrikkalaisissa tutkijoissa, jotka ovat korostaneet erilaisten identiteettien merkitystä naisista teoretisoitaessa. Afrikkalaisen tutkija Zulu Sofolan mukaan länsimaisia ja afrikkalaisia feministejä erottaa heidän eriyväiset maailmankuvansa. Afrikkalaisten feministien maailmankuvan juuret ovat holistisessa harmoniassa ja yhteisöllisyydessä kun taas individualistinen eristäytyneisyys leimaa länsimaista maailmankuvaa. Sofolan mukaan erilaisten maailmankuvien vuoksi on vaikeaa rakentaa yhteistä pohjaa feminismille.¹⁴²

Afrikkalaiset tutkijat ovat kiistäneet afrikkalaisten naisten ollenkaan tarvitsevan länsimaisen kaltaista tasa-arvo feminismiä, jossa naiset ja miehet usein asetetaan vastakkain¹⁴³. Aiheesta on kirjoitettu oman näkökulman alla ja muodostettu niin kutsuttua feminismistä erillistä Africana womanism näkökulmaa. Africana womanism on syntynyt vastustamaan länsimaisen feminismin yksipuolistavaa näkökulmaa naiseudesta ja naisten välisestä sisaruudesta. Näkökulma on muotoutunut afrikkalaisten tutkijoiden

---

¹⁴⁰ Sharp 2003, 69-70.

¹⁴¹ Emt. 66-67.

¹⁴² Sofola 1998, 54.

kirjoituksissa, saaden alkunsa Alice Walkerin ajatuksista ja erityisesti Clenora Hudson-Weems on pyrkinyt yhtenäistämään ajattelutapaa. Africana womanism näkökulmaan kuuluu Hudson-Weemsin mukaan tietyt leimalliset erityispiirteet ja näitä ovat: itsensä nimeäminen, itsensä määrittäminen, roolien joustavuus, perhekeskeisyys, taistelevainen sortoa vastaan yhdessä miesten kanssa, sopeutumiskyky, mustien naisten välinen sisaruus, kokonaisuus, autenttisuus, vahvuus, kunnioitus, tunnustaminen, vanhuksien kunnioittaminen, kunnianhimo, äidillisyyys, hoivaaminen sekä hengellisyys. Hudson-Weemsille länsimainen feminismi symbolisoi valkoista feminismiä, jonka avulla hän ei näe voitavan teoretisoida värillisten naisten kokemuksia. Hän haluaa edelleen erottaa Africana womanism ajattelun värillisestä feminismistä, sillä siihen kuuluu olennaisena osana afrikkalaisten miesten ja naisten yhteinen kamppailu alistettua asemaansa kohtaan eivätkä he täten näe miehiä pääasiallisina vihollisinaan kuten Hudson-Weemsin mukaan länsimaiset feministit tekevät. Hänen mukaansa afrikkalaiset naiset eivät omaa samaa voimattomuuden tunnetta kuin länsimaiset naiset eikä heitä täten tarvitse nostaa jalustalle suojelua ja tukea varten.¹⁴⁴

Hudson-Weemsin Africana womanism on hyvin kiistelty käsite, sen on nähty käyttävän osittain samoja argumentteja kuin värillisten feministien (*Black feminism*) teksteissä käytetään ja jopa käyttävän niitä omina luomuksinaan. Sen kritisoijien mukaan Africana Womanism on omanlaisensa katsontakanta, jossa jätetään huomioimatta värillisten naisten kokemusten moninaisuus, erityisesti seksuaalisuuden käsitteen yksipuolisuus Hudson-Weemsin muotoilemassa näkökulmassa afrikkalaiseen naiseuteen on ollut kriittisen tarkastelun alla.¹⁴⁵

Runyan ja Marchand sivuavat aihepiiriä globalisaatiota ja sukupuolta käsittelevässä teoksessaan. He toteavat, että globaali uudelleenrakentuminen lisää tarvetta naisten kamppailuille taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista alistusta vastaan. Tämän myötä on nähtävissä feminismin uusien muotojen nousua, sellaisten muotojen, jotka eivät välttämättä istu länsimaissa muotoillun feminismin kategorioihin, mutta jotka siitä huolimatta sisältävät yksityiskohtaisia analyyseja naisten alistuksesta suhteessa globaaliin uudelleenrakentumiseen. Tällaiset uudet vastustuksen muodot osoittavat Runyanin ja Marchandin mukaan, että yhteyksiä lokaalin, kansallisen ja globaalin välillä on olemassa ja niitä ylläpitävät ne aktivistit, joista on tullut aktivisteja näiden yhteyksien vuoksi. Tämä feminismin pirstoutuminen on terveellistä, jos se saa meidät huomaamaan, että naisia ei voi pelkistää vain yhden

---

¹⁴³ Aidoo 1998, 46.

¹⁴⁴ Hudson-Weems 2001.

¹⁴⁵ Alexander-Floyd&Simien 2006, 80-84.

subjektiin asemaan globaalin uudelleenrakentumisen alla vaan heillä on monenlaisia subjekti positioita heidän neuvotellessa paikkaansa globaalissa maailmassa.¹⁴⁶

5.3. Lokaalista globaaliin, solidaarisuuden mahdollisuudesta

Intialaista alkuperä olevan Gayatri Spivak on tuotannossaan tarkastellut klassisia länsimaisia kirjallisuustekstejä rinnakkain niiden jälkikoloniaalisten ”uudelleenkirjoitusten” kanssa ja pyrkinyt näin purkamaan kolonialismin luomia rakenteita. Spivakin motivaatio analysoida jälkikoloniaalisia tekstejä on syntynyt halusta asettaa kyseenalaiseksi koloniaalisen diskurssin yhteneväinen järjestelmä keskittämällä huomio alistettujen toimijuuteen tai vastarinnan ilmentymiin.¹⁴⁷ Spivakin tekstit itsessään ovat hyvin monitasoisia, niitä on usein moitittu vaikealukuisuudesta kaunokirjallisen ulkomuotonsa vuoksi. Tästä johtuen käytänkin Spivakin kohdalla lähteinä hänen itsensä sijaan häntä tulkinneita postkolonialistisia tutkijoita.

Yksi Spivakin työn keskeinen tavoite on ollut tuoda esiin alistettujen naisten historiaa. Alistettujen naisten (*subaltern*) käsitteen avulla hän on puuttunut erityisesti kolmannen maailman alistettujen naisten asemaan. Spivakin tutkimusnäkökulma on suhteessa alistettuihin naisiin hyvin eettinen. Hän puhuu eettisestä singulaarisuudesta siinä merkityksessä, että sitoutuessamme syvästi yhteen ihmiseen, on tuloksena tästä vastakaikua, vastauksia molemmilta puolilta. Eettinen singulaarisuus pyrkii ottamaan huomioon ihmisten, kansojen ja kulttuurien erityisyyden, niiden väliset erot sekä tilannesidonaisuudet.¹⁴⁸

Spivak suhtautuu epäilevästi siihen, voiko postkoloniaalisten subjektien puolesta puhuvista hyvää tarkoittavista länsimaisista olla poliittista hyötyä. Hän ei kuitenkaan sulje kokonaan pois sitä mahdollisuutta, että hallitsevassa asemassa olevien lukijoiden ja alistetusta asemasta tulevien kirjoitusten välillä olisi jokin yhteys.¹⁴⁹ Hän on pohtinut osana postkoloniaalisia feministisiä keskusteluja kysymystä kenellä ja millä tavoin on oikeus puhua kolmannen maailman naisista tai alistetuista yleensä. Hänen mukaansa kukaan ei voi puhua toisen puolesta, mutta on opittava ”puhumaan toiselle” tai ”ansaittava oikeus puhua toiselle”. Tällä hän korostaa sitä, että on opittava puhumaan toiselle niin, että tuo toinen ottaa puhujan vakavasti. Spivak ei pidä oikeana

---

¹⁴⁶ Runyan&Marchand 2005, 227-228.

¹⁴⁷ Morton 2007, 39, 50.

¹⁴⁸ Kuortti 2007, 17.

¹⁴⁹ Morton 2007, 54.

tietoteoreettisena lähtökohtana sitä, että vain alistettuun ryhmään kuuluva voi tuntea toisen alistetun, koska tällaisessa väittämässä tiedon mahdollisuus perustuu identiteettiin, samuuden merkitykseen.¹⁵⁰

Spivak epäilee alistettujen mahdollisuutta puhua Akatemian jäsenten kautta sillä heidän sanomansa pakotettaisiin tällöin tieteellisiin muotteihin. Hän kuitenkin lisää, ettei asia lopulta ole niin yksioikoinen ja kaikilla on velvollisuus olla kriittisesti tietoinen tutkijan aseman mukanaan tuomasta vastuusta. Spivak myöntää, että myös entisistä siirtomaista tulevat yksilöt voivat syyllistyä yhteisöjen homogenisointiin kieltämällä niiden historiallisia ja maantieteellisiä erityisyyksiä. Niinpä tutkijoilla niin länsimaisilla kuin kolmannen maailman alkuperän omaavilla on velvollisuus haastaa itseään ja asemansa.¹⁵¹

Toinen postkoloniaali feministi Chandra Talpade Mohanty nousi 1980-luvulla kansainvälisen politiikan feministisen tutkimuksen kentälle. Kuuluisassa artikkelissaan *Under Western Eyes* hän kritisoi feministisen tutkimuksen naisia homogenisoivaa otetta ja feministisen tutkimuksen heijastamia länsimaisia arvoja. Mohanty myös kritisoi valtavirtatutkimuksen antamaa kuvaa kolmannen maailman naisista tarpeita ja ongelmia omaavina vailla valinnanvaraa ja mahdollisuuksia olevina toimijoina. Mohantyn mukaan tämän kaltaiset ajatukset ovat johtaneet länsimaisten naisten paternalistiseen asenteeseen kolmannen maailman naisia kohtaan. Parin vuosikymmenen ajan Mohanty on ollut yksi tunnetuimmista jälkikolonialistisen feminismin ajattelijoista, jonka artikkeleita on lainattu lukuisissa feministisissä kirjoituksissa.¹⁵²

2000-luvun alussa Chandra Talpade Mohanty on kirjoittanut uuden version kuuluisasta artikkelistaan ottaen huomioon muuttuneen maailman tilanteen. Mohantyn mukaan yksi syy tämän version kirjoittamiseen on ollut, että hän on kokenut tekstinsä tulleen luetuksi tavalla, jota hän ei välttämättä itse allekirjoita. Tässä uudessa versiossa artikkelistaan Mohanty korostaa solidaarisuuden mahdollisuutta naisten välillä heidän erilaisista taustoistaan huolimatta.¹⁵³ Hänen mukaansa jo artikkelin ensimmäisessä versiossa hänen tarkoituksenaan oli kirjoittaa eurosentristisen ajattelutavan kritiikkiä, pitäen solidaarisuuden mahdollisuus mielessä. Hänen tarkoituksensa oli kiinnittää huomiota erityiseen yleisen sijaan, paikalliseen pelkän universaalien näkemyksen rinnalla, niin että feministisessä tutkimuksessa oltaisiin alttiita tarkastelemaan sekä makro- että mikropoliittisia konteksteja, subjekteja

---

¹⁵⁰ Vuorela 1999, 27-28.

¹⁵¹ Sharp 2003, 70-71.

¹⁵² Vuorela 1999, 18-19.

ja kamppailuja. Hänen tavoitteenaan oli 1980-luvulla rakentaa ei-kolonialistista feminististä rajat ylittävää solidaarisuutta.¹⁵⁴ Tämän artikkelin jälkeen on Mohantyn oma asema tutkijana ja kirjoittajanakin muuttunut, nyt hän kirjoittaa itse länsimaalaisen akateemisen tutkimuksen ympäröistä käsin. Hän kertoo haluavansa kirjoittaa siitä, etteivät eroavaisuudet ole vain eroavaisuuksia vaan näitä eroavaisuuksia ja erityisyyksiä paremmin tuntemalla voidaan myös nähdä yhteisiä piirteitä. Haasteena onkin kuinka eroavaisuuksien näkeminen mahdollistaa yhtäläisyyksien ymmärtämisen ja samalla universaalista teoretisoinnin.¹⁵⁵

Hänen mukaansa 2000-luvulla feminismille haasteen tarjoavat maailman poliittinen kehitys uusliberalistisine ideologioineen, informaatioteknologian haasteet sekä erilaisten fundamentalististen liikkeiden nousu. Näissä uusien tuulien paineissa Mohanty keskittyy kysymään kuinka ajatella paikallisuutta keskellä tätä kaikkea globaaliutta ja päinvastoin ilman että sorrutaan kolonialistisiin tai kulttuurisiin latteuksiin eronteista. Eurosentrisyyttä kritisoivan näkökulmansa Mohanty vannoo säilyttäneensä, nyt hänestä on vain tärkeää keskittää kritiikkiä mikrotason sijaan makrotasolle, sillä globaalin talouden ja politiikan prosesseista on tullut yhä julmempia. Mohantyn mukaan feministien tulisi antiglobalisaation kautta teoretisoida globalisaatiota.¹⁵⁶ Hänen aikaisempi artikkelinsa etsi keinoja tehdä diskursiivinen valta näkyväksi, keinoja vetää huomiota siihen mikä oli jätetty feministisen teoretisoinnin ulkopuolelle eli keinoja tuoda esiin kolmannen maailman naisten toimijuus. Nyt hän käyttää näitä samoja tapoja kiinnittääkseen huomiota globalisaation tutkimattomaan ja vaiettuun osaan, sen pimeään puoleen, joka ei tuokaan hyötyä kaikille ja jopa riistää osaa ihmiskunnasta. Tässä viitekehyksessä Mohanty tuo esiin kansainvälisten instituutioiden kuten WTO:n ja Maailmanpankin vastuun ja merkityksen maapallon köyhien elämässä.¹⁵⁷

Mohanty näkee, että globalisaation varjopuolesta opitaan parhaiten tutkimalla marginalisoituja naisia, sillä heitä tutkimalla on mahdollista muodostaa konkreettinen näkökulma universaaliin oikeudenmukaisuuteen. Aloittamalla tutkimus ruohonjuuritasolta, marginalisoitujen joukosta on mahdollista tehdä valtasuhteita näkyviksi, joita tutkimuksen avulla voidaan muuttaa.¹⁵⁸ Kolmannen maailman naiset kantavat globalisaation raskainta taakkaa, heihin vaikuttavat globalisaation

---

¹⁵³ Mohanty 2003.

¹⁵⁴ Emt. 224.

¹⁵⁵ Mohanty 2003, 226.

¹⁵⁶ Emt. 229-230.

¹⁵⁷ Emt. 230.

¹⁵⁸ Emt. 231.

ympäristölle aiheuttamat ongelmat, sodat ja nälänhädät. Tarvitaan rajat ylittävää feminismiä ja paikallisuudesta lähtevää teoretisointia, jolla voidaan vastustaa globaalin kapitalismin voimaa.¹⁵⁹

Mohanty selventää sukupuolen ja globalisaation suhdetta toteamalla, että naiset ovat globaalitalouden työläisiä, äitejä ja kuluttajia mutta näitä kaikkia ollaan myös yhtäaikaisesti. Yksinkertaistetut ja monoliittiset naisten kategorisoinnit globalisaatio diskursseissa rajoittavat käsityksiä toimijuudesta ja kamppailuista. Sosiaalisten liikkeiden ollessa yhä tärkeämpiä voimia maailmanpolitiikassa naisten tulisi mennä mukaan niiden toimintaan. Mohanty korostaa erityisesti globalisaation vastaisen liikkeen merkitystä, johon hänen mielestään kaivattaisiin feminististä vaikutusta. Sillä tarkasteltaessa globalisaation vastaista liikettä Mohanty tunnistaa kysymykset naisten ja tyttöjen ruumiista sekä työvoiman liikkuvuudesta kamppailujen keskiössä. Globalisaation maskuliinisuus tuntuu saaneen jalansijaa myös globalisaation vastaisessa liikkeessä. Toisaalta tämän liikkeen päätöksentekoon liittyy useita feministisiä piirteitä, kuten ei-hierarkkisuus ja demokraattinen osallistuminen. Feminismin artikuloiminen globalisaation vastaisen liikkeen kehityksessä on tapa alkaa haastamaan globalisaation maskulinisuuksi.¹⁶⁰

Feministiselle solidaarisuudelle on nyt tilausta, se kehottaa rakentamaan verkostoja globaalia kapitalismia ja sen naisia alistavia käytäntöjä vastaan. Feministit ympäri maailmaa ovat tämän vaikean tehtävän edessä, globaali kapitalismi sekä tuhoaa heiltä mahdollisuuksia että avaa uusia sellaisia. Kuten Mohanty toteaa, rajat eivät ole muuttumattomia, vaan meidän mieltemme tulisi olla valmiita liikkumaan kuin pääoma tässä maailmassa, jäljittää sen polkuja ja kuvitella vaihtoehtoisia määränpäitä.¹⁶¹

5.4. Solidaarisuuden myyttisyydestä

Feministinen solidaarisuuden ajatus on kiistelty käsite, jota sen parissa käytyjen väittelyjen lisäksi on arvosteltu käsitteen moninaisesta luonteesta. Brittiläinen sosiaaliantropologi Andrea Cornwall, joka on perehtynyt sukupuoli- ja kehitysproblematiikkaan, kuvaa solidaarisuutta myyttiseksi käsitteeksi. Hänen mukaansa kehityksessä naisten välisen solidaarisuuden ideaa on toteutettu kehittämällä naisia muodostamaan ryhmiä, joiden kautta heistä voi tulla sosiaalisia, taloudellisia ja poliittisia toimijoita.

---

¹⁵⁹ Emt. 234.

¹⁶⁰ Mohanty 2003, 249-250.

On ajateltu, että jos naisia saadaan mukaan päätöksentekoon he edustavat naisten asioita ja jos naiset saavat taloudellista valtaa he käyttävät sitä vapautuakseen miesten alistuksen alta. Sukupuolisesti eriytyneissä ryhmissä on nähty naisten voivan lausua ääneen toiveitaan, saavan itseluottamusta ja tukea itseilmaisuun. Andrea Cornwallin mukaan tällainen ajatus itsessään on myytti, käsite jolla kuvataan narratiivisia, joka tekee enemmänkin kuin kertoo hyvän tarinan. Myytit koostuvat tutuista kuvista ja merkeistä, ja ne tuottavat järjestyksen, joka muotoutuu syvässä olevien arvojen ja normien resonanssin kautta. Cornwallin mukaan naisten välinen solidaarisuus ja toisaalta naisten autonomia ovat kehityksen sisällä olevia myyttejä, joita monet feministit elävät todeksi.¹⁶²

Cornwall on tehnyt oman kenttätutkimuksensa Nigeriassa, Yoruba heimon keskuudessa. Siellä ollessaan hän haastatteli paikallisia naisia ja huomasi yhteisössä olevan paljon epäluottamusta ja pahanpuhumista, naiset saattoivat tehdä toisten naisten elämästä hyvinkin hankalaa. Etsiessään selitystä aikaisemmasta tutkimuksesta ja teoriasta tällä ilmiöllä Cornwallille sanottiin, etteivät feministit kirjoita sellaisesta. Hän huomasi, että paikalliset naiset toimivat ryhmissä ennen kaikkea välttääkseen keskinäisiä konfliktejaan. Cornwall oli hyvin hämmentynyt kuulemastaan, olihan hän tullut etsimään jotain aivan muuta. Pohtiessaan asiaa enemmän hän ymmärsi, että nämä tarinatkin olivat omalla tavallaan myyttejä, varoittavia tarinoita naisten vallasta. Niiden vaikutukset tietoisuuteen ja käytökseen olivat todellisia, mutta niiden läheisempi tarkastelu osoitti että ainakin osa niistä oli urbaaneja legendoja. Tilaisuudet, joissa näitä tarinoita kerrottiin, herätti Cornwallin kysymään miksi niitä uusinnettiin tällä tavoin.¹⁶³

Kokemustensa perusteella hän kirjoittaa, että kehityksen kontekstissa naisten väliset suhteet ovat sukupuolisuhteina paljon miesten ja naisten välisiä suhteita merkittävämpi seikka. On mahdollista huomata, että naisilla on monenlaisia identiteettejä, eivätkä kaikki heistä ole toimijoita. Siksi on tärkeää tarkastella näitä naisten välisiä suhteita ajateltaessa sukupuolen ja vallan kysymystä. Samalla Cornwall sai huomata kuinka perinteinen miesten ja naisten välisten suhteiden kysymys näyttäytyi uudessa valossa nigerialaisessa yhteisössä, jossa taloudellisesti itsenäiset naiset myös jättivät miehiään ja solmivat uusia liittoja taloudellisen asemansa turvin.¹⁶⁴

---

¹⁶¹ Emt. 251.

¹⁶² Cornwall 2007, 151.

¹⁶³ Emt. 154-157.

¹⁶⁴ Emt. 161.

Andrea Cornwall näkee naiseuden yhtenäisen käsitteen ongelmallisena, sillä se pois sulkee naisten ja miesten yhteisten intressien mahdollisuuden sekä mahdollisesti kätkee naisten harjoittaman vallan niin miehiä kuin toisia naitakin kohtaan. Valtasuhteiden näkeminen miesten ja naisten heteroseksuaalisten suhteiden kautta, esittää kuvaa naisista uhreina tai sankareina, jolloin naisten eletty kokemukset ja niihin sisältyvät kokemukset vallasta tai voimattomuudesta jäävät huomioimatta. Kun tätä ei oteta huomioon, piirtyy Cornwallin mukaan esiin sukupuoli ja kehitys narratiivi, missä suurin haaste on tästä oletetusta alistussuhteesta nouseminen. Siihen liittyvät monimuotoiset valtasuhteet, jotka ylläpitävät sosiaalista epätasa-arvoa, suljetaan kehyksen ulkopuolelle.¹⁶⁵

Kaikista feminismien nyansseista huolimatta sukupuolen ja kehityksen parissa tuotettu sosiaalinen konstruktio sukupuolisuhteista on varsin muuttumaton. Kehityksen narratiivit eivät ota juurikaan huomioon naisten erilaisia subjektipositioita tai heidän identiteettiensä satunnaisuutta. Myytit palvelevat jotakin tarkoitusta sen sijaan, että ne motivoisivat toimimaan. Lopulta ei ole naisten edun mukaista ylläpitää myyttiä, jonka mukaan he ovat luontaisen yhteistyökykyisiä tai toisaalta, että he mielellään rikkoisivat sen sosiaalisten suhteiden verkoston, jossa elävät ja toimisivat autonomisina jos vain materiaalisesti siihen kykenisivät.¹⁶⁶

Näiden päätelmien seurauksena Cornwall toteaa, että tarvitaan hitaita ja pitkiä prosesseja, jotta mahdollistetaan naisten toimiminen yhdessä itseään ja toisiaan hyödyttäen. Lisäksi voidaan päätellä, ettei kysymyksessä ole mikään nollapeli, jossa on mahdollista lisätä naisten valtaa heikentämällä miesten valtaa. Tämän huomaaminen edellyttää, että naisten omiin vallan, lohdun ja turvallisuuden lähteisiin paneudutaan paremmin niin, ettei tilanteita luettaisi sellaisten institutionaalisten lasien läpi, jotka tuovat esiin vain yhden puolen sukupuolisuhteista.¹⁶⁷

Ajattelumalli vaatii menemään yli ajatuksesta, jonka mukaan naiset ovat luonnostaan yhteistyökykyisempiä. Cornwallin mukaan tämä ei tarkoita, että solidaarisuudesta ja autonomisuudesta on luovuttava toimintaa ohjaavina ja sitä inspiroivina ideoina vaan niitä olisi määriteltävä paremmin. Solidaarisuus voidaan muotoilla uudelleen käsitteeksi, jota aktiivisesti rakennetaan identifioimalla yhteisiä sosiaalisen ja sukupuoliseen epäoikeudenmukaisuuteen liittyviä asioita. Tällöin käsite perustuu ihmisiä yhdistäviin seikkoihin, oletettujen yhteisten intressien sijaan. Solidaarisuus, autonomisuus ja

---

¹⁶⁵ Cornwall 2007, 162-163.

¹⁶⁶ Emt. 163-164.

¹⁶⁷ Emt. 164.

valtaistuminen pysyvät sukupuoli ja kehitys ajattelun keskiössä. Cornwallin mukaan nyt tarvitaan strategioita, jotka voivat uudelleen elävöittää ja politisoida sukupuoli agenda ja laajentaa sen analyttistä ja poliittista näkökulmaa. Tätä varten voidaan tarvita uusia myyttejä, narratiiveja, jotka kertovat oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta tavoilla, missä ollaan lähempänä naisten arkea ja jotka voisivat palvella laajempaa yleisöä.¹⁶⁸

5.5. Empatia solidaarisuuden perustana

Feminismin lähempi tarkastelu osoittaa, ettei sen historiaa voi kirjoittaa unilineaariseksi kertomukseksi, jonka huipulla olisi yksi tapa puhua naisista ja olla nainen. Kansainväliset foorumit ovat olleet merkittävä tekijä siksi, että ne asettavat näytteille lokalisoidut, paikallisiin ehtoihin kiinnitetty liikkeet, joiksi teoretisointikin on katsottava. Pikemminkin kuin yhtä, kaikkia naisia yhdistävää liikettä, on vain paikallisia kontribuutioita, vastauksia ja haasteita globalisoiville tendensseille. Paikallisilla diskursseilla on kuitenkin myös mahdollisuus kohdata toisensa ja vahvistua.¹⁶⁹

Christine Sylvesterin empatia ajatusta on käytetty eri tutkijoiden tahoilta tutkittaessa naisten välistä solidaarisuutta. Hän on yksi tunnetuimpia kansainvälisen politiikan feministisiä edustajia, joka on työssään pyrkinyt tuomaan kansainvälisen politiikan tutkimusta lähemmäksi nykyistä maailmantilaa muun muassa etsimällä vaihtoehtoisia tutkimuskohteita ja menetelmiä. Hän on kehittänyt teoksissaan feministisen empatian ja yhteistyön ajatusta, jonka on tarkoitus avata keskusteluja länsimaisten ja ei-länsimaisten tutkijoiden ja tutkittavien välille. Empaattisen yhteistyön keskeisin piirre on tarve molemminpuoliseen tunnustamiseen ja keskusteluun, ei yksipuoliseen sanelemiseen.¹⁷⁰

Christine Sylvesterin mukaan empaattisen yhteistyön ajatuksen kautta voidaan myös päästä eroon kansainvälispoliittisen feminismin sisäisestä standpoint/postmodernismi jaottelusta. Standpoint ja postmoderni feminismi eivät ole kaksi erillistä asiaa vaan kaksi näkemystä samasta aiheesta, jotka toimivat rajapintoina toisilleen. Samalla nämä kaksi näkemystä myös vuotavat ja tihkuvat toistensa suuntaan, näin sekoittuen toisiinsa. Sylvester tarjoaa empaattisen yhteistyön ajatusta navigaatiovälineeksi näillä feministisen kansainvälisen politiikan rajaseuduilla.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ Cornwall 2007, 165

¹⁶⁹ Vuorela 1999, 33-35.

¹⁷⁰ O’Gorman&Jabri 1999, 6-7.

¹⁷¹ Sylvester 2002, 254-255.

Empaattinen yhteistyö voi toimia menetelmällisenä työkaluna tai tutkijoiden apuvälineenä heidän pyrkiessään tunnistamaan neuvottelujen empiirisiä paikkoja ja identiteetin lipsumisia kansainvälisessä politiikassa. Artikkelissaan Sylvester antaa esimerkkejä tällaisesta identiteetin muutoksesta. Yhdessä esimerkissään hän kuvailee 1980-luvulla alkunsa saanutta tapausta, jossa joukko naisia majoittautui englantilaisen Greenham Common tukikohdan läheisyyteen protestoidakseen siellä olevia ydinaseita vastaan. Sylvesterin mukaan tästä esimerkistä käy ilmi kuinka sellaiset subjektit, joita ei perinteisessä kansainvälisessä politiikassa otettu huomioon voivat olla osa empaattisesti neuvoteltuja toimia, joilla isketään kansainvälisen politiikan ytimeen. Tämä joukko naisia jäi pysyvästi asumaan tukikohdan ulkopuolella. Naisten läsnäolo tukikohdan ulkopuolella huomattiin myös lehdistössä ja heidän toimensa alettiin nähdä rauhanliikkeen omaisena toimintana. Näin ”kodittomista” protestoijista kehittyi empaattisen yhteistyön avulla järjestöllistä toimintaa, joka oli tuntematonta kansainvälisen politiikan piirissä. Sylvesterin mukaan Greenhamin naisten rauhanleiri määritteli toiminnallaan uudelleen kansainvälisten suhteiden käsitteitä, naisten tapa toimia muodostui empaattisen yhteistyön ja keskinäisen ymmärryksen kautta vastustamaan kansainvälisen politiikan perinteisiä tapoja toimia.¹⁷²

Sylveterille empatia merkitsee kykyä kuunnella mitä toisella on sanottavanaan, tehden se tyylillä, joka ei ohjaa keskustelua. Se on kykyä ja halukkuutta tutkia naisiin liittyviä kysymyksiä tavoilla, jotka avaavat meidät tarinoille, identiteeteille ja paikoille, mitkä on sivuutettu tieteenalallamme. Samalla oma subjektiivisuutemme matkaa mahduttaakseen mukaan uusia empatioita. Yhdessä empatia ja yhteistyö mahdollistavat erilaiset maailmat ja meidät osana niitä kun me otamme osaa poliittisesti vaikeisiin neuvotteluihin tiedon, kokemuksen, erilaisuuden ja subjektiivisuuden rajapinnoilla.¹⁷³

Christine Sylvester on myös kuvaillut empaattista yhteistyötä feministisen maailmanmatkustamisen kautta, alun perin ajatus on lähtöisin Maria Lugonesilta.¹⁷⁴ Feministisessä maailmanmatkustuksessa on kyse kokemuksesta, jossa luotetaan empatiaan siirtyä toisenlaisuuteen. Se liikuttaa meitä muuttuviin subjektiivisuuksiin. Kysymys ei ole jonkun toisen näyttelemisestä tai toisen kuvittelemisestä vaan pikemminkin toisena olemisesta jossain tietyssä tilanteessa. Christine Sylvester kyseenalaistaa että, vain länsimaisella tutkijalla olisi mahdollisuus olla feministinen maailmanmatkustaja. Hän päätyy ajatukseen, että feministinen maailmanmatkaaja on subjekti, joka liikkuu sisään, läpi ja ympäri eri

---

¹⁷² Emt. 260-261.

¹⁷³ Emt. 256.

¹⁷⁴ Sylvester 1995, 945-946.

subjektin asemissa. Hänen taipaleensa on sarja matkoja empaattiseen tunnistamiseen ja tietoisuuteen, joka johtaa matkustajan yhteistyöhön neuvottelemaan kunnioittavasti kiistanalaisten toisten kanssa, joita hän tapaa matkallaan.¹⁷⁵ Sylvester kehottaa tutkijoita etsimään feminististä maailmanmatkustamista muiden tahoilta myös niissä paikoissa, joissa itse kuvittelemme olevamme ainoita matkustajia¹⁷⁶.

Sylvesterille empaattinen yhteistyö tarkoittaa neuvotteluprosessia, johon tutkijat tulevat mukaan koska he ovat omaksuneet riittävästi tietoutta marginaalisista identiteeteistä, jotta heidän oma identiteettinsä valtavirran tietoineen on järkkynyt ja se tulee uudelleen neuvotella laajentamalla sosiaalisen tulkinnan ulottuvuutta. Uudet identiteetit mahdollistaa yhteinen etäännyminen valtavirran teksteistä ja tämä etäännyminen tarjoaa mahdollisuuden neuvotella tiedosta yhteistyössä. Neuvottelu voi parhaimmillaan nostaa tietoisuutta eroavaisuuksista ja mahdollistaa näkemään kuinka teoria voi olla valikoima yhteistyössä päätettyjä tai kilpailevia positioita.¹⁷⁷

6. Feministisen tutkimuksen menetelmät

Feminismi kansainvälisessä politiikassa on alusta saakka kiinnittänyt huomiota maskuliinisuuden hallintaan oppialalla, tämän kysymyksen lisäksi feministiset kansainvälisen politiikan tutkijat ovat keskittyneet ihmisten subjektiivisiin kokemuksiin, paikallisuuksien ja arkipäivän valtasuhteiden teoretisointiin. Feministiset tutkijat ovat peräänkuuluttaneet kansainväliseen politiikkaan yksilöistä lähtevää tutkimusotetta, jolloin yksilön kokemusten kautta on mahdollista selittää laajempia kansainvälisen politiikan ilmiöitä.¹⁷⁸

Valtavirran kansainvälisen politiikan tutkimus on pitänyt feminististä tutkimusta marginaalisena, pitkään heidän tekemisiinsä ei juurikaan puututtu. Vähitellen asetelma on kääntynyt ja on tunnustettu feminismistä tulleen tärkeä osa tieteenalaa, tästä kertovat muun muassa julkaisut lehdissä sekä kutsut akateemisiin seminaareihin. Paperien määrällä ei kuitenkaan mitata kaikkea ja Gillian Youngs toteaa, ettei feministisellä tutkimuksella edelleenkään ole ollut juuri vaikutusta kansainvälisen politiikan

---

¹⁷⁵ Emt. 953-954.

¹⁷⁶ Sylvester 1995, 965.

¹⁷⁷ Sylvester 2002, 256-257.

¹⁷⁸ Tickner 1992. 17-18.

tieteenalaan kokonaisuutena.¹⁷⁹ Rohkenen olla eri mieltä, ja väittää, että esimerkiksi menetelmällisesti feministinen tutkimus on avartanut kansainvälisen politiikan oppialaa. Ehkei niinkään papereiden määrällä vaan niiden tarjoamalla erilaisella lähestymistavalla, on merkitystä.¹⁸⁰

Keskustelu feministisen kansainvälisen politiikan menetelmällisestä otteesta alkoi jo 1980-luvulla. Tällöin Sandra Harding pohti kuinka feminististä metodia etsittäessä törmätään usein kysymykseen siitä miten oikeastaan metodi, menetelmällisyys ja epistemologia määritellään ja kuinka ne näin ollen eroavat toisistaan. Hardingin mukaan metodologialla tarkoitetaan teoriaa siitä kuinka tutkimusta tehdään ja kuinka sen tulisi edetä. Epistemologian hän puolestaan ymmärtää teoriana tiedosta. Kuinka sitten feministit suhtautuvat näihin perinteisiin määritelmiin? Hardingin mukaan feministit ovat pyrkineet muokkaamaan metodologiaa niin, että erilaisin lähestymistavoin voitaisiin paremmin ymmärtää naisten maailmaa. Perinteisen käsityksen epistemologiasta on puolestaan nähty poissulkevan naiset tiedon tuottajan asemasta ja feministit ovat pyrkineet ehdottamaan vaihtoehtoisia näkökulmia, jotka legitimoisivat naisen roolin tiedon tuottajina.¹⁸¹

Perinteisesti yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa esitetyt kysymykset ovat kummunneet miesten kokemusmaailmasta. Feministien mukaan tämä johtaa maailman vääristyneeseen ymmärtämiseen. Feministisessä tutkimuksessa tärkeäksi koetaan, että käytetään naisten kokemuksia tieteessä ja lisäksi, että naiset ovat kysymässä näitä kysymyksiä. Ei silti pidä olettaa, että naisten kokemukset kaikkialla olisivat samanlaisia. Kuten Sandra Harding korosti jo 1980-luvulla, täytyy puhua naisten kokemuksista monikossa, sillä nämä kokemukset vaihtelevat muun muassa rodun, luokan ja kulttuurin mukaan.¹⁸²

Hardingin ajatuksia on feministisen kansainvälisen politiikan piirissä kehitelty 1980-luvun jälkeen. Myös valtavirran kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on pohdittu kysymystä feminismi ja menetelmät. Vuonna 1998 Robert Keohane haastoi artikkelissaan feministisiä tutkijoita käyttämään yhteiskuntatieteen tavallisia menetelmiä tutkimuksessaan, jotta he voisivat vakuuttaa epäilijät viestinsä luotettavuudesta. Tästä alkoi monisäikeinen keskustelu Keohanen ja feministien kesken.¹⁸³

---

¹⁷⁹ Youngs 2004, 75.

¹⁸⁰ Esimerkkinä Lene Hansen, joka on kehittänyt feminististä kriittistä diskurssianalyysia tutkiessaan Bosnian sotaa teoksessaan *Security as Practice: Discourse analysis and Bosnian War*, Routledge, 2006.

¹⁸¹ Harding 1987, 3.

¹⁸² Emt. 7.

¹⁸³ Tickner 2005.

Feministitutkijat ovat ilmaisseet turhautumistaan siihen, että heiltä perätään feministisen menetelmän määrittelemistä. Tutkimuksensa kautta he ovat pyrkineet osoittamaan feminististen menetelmien kirjon, joissa on käytetty niin etnografiaa, diskurssianalyysia, narratiiveja kuin kvantitatiivisiakin menetelmiä.¹⁸⁴ Aiheeseen on pureuduttu jopa siinä määrin, että vuonna 2006 ilmestyi teos *Feminist Methodologies for International Relations*, johon tekstejä aiheesta ovat tuottaneet monet kuuluisat kansainvälisen politiikan feministiset tutkijat¹⁸⁵.

Marysia Zalewski kertoo tässä teoksessa olevassa artikkelissaan, kuinka kysymys metodologiasta ja siitä, onko olemassa erityistä feminististä metodologiaa, sai hänet ahdistumaan jo opiskeluaikoina. Hänen mukaansa tuntui vaikealta vastata oikein näihin kysymyksiin, perustella uudenlaisen tiedon tärkeyttä, jossa otettiin huomioon naisten jokapäiväiset kokemukset, kun aihe aina herätti kysyjissä tietynlaisen hymyn ilmaantumisen. Zalewski kertoo tunteneensa, että kysyjät kyllä tiesivät jotain feminismistä, mutta eivät edes yrittäneet ottaa sen parissa tehtyä tutkimusta tosissaan.¹⁸⁶

Zalewskin mukaan on kuitenkin ymmärrettävää, että näitä kysymyksiä kysytään. Tieteenalalla yleisesti ”hyväksytyt” vastaukset kyseisiin kysymyksiin tekevät kysymyksestä epäoikeudenmukaisen, sillä feministinen tutkimus ei tunnu täyttävän tieteenalan vaatimia vastauksia tähän kysymykseen.¹⁸⁷ Kysymys feministisestä metodologiasta on vaivannut alan tutkijoita jo pitkän aikaa, feministisen kansainvälisen politiikan sisällä siitä ovat väitelleet niin standpoint feministit kuin postmodernit feministitkin, yhden selkeimmistä lähestymistavoista tähän kysymykseen tarjoaa aiheesta paljon kirjoittanut J. Ann Tickner.

Ticknerin mukaan useat feministisen kansainvälisen politiikan tutkijat käyttävät feministinen metodologia termin sijaan ennemmin käsitettä epistemologiset näkökulmat ilmaisemaan niitä tutkimussuuntauksia ja tavoitteita, joiden päämääränä on haastaa oppialan perinteistä ymmärrystä tiedosta, naisten elämän näkökulmasta katsoen. Feministinen tutkimus on dialektinen prosessi, jossa pyritään kuuntelemaan naisia ja ymmärtämään heidän kokemustensa subjektiivisia merkityksiä, jotka hyvin usein kertovat jotain koko yhteiskunnasta.¹⁸⁸

---

¹⁸⁴ Kantola&Valenius 2007, 32.

¹⁸⁵ Esim. J. Ann Tickner, Marysia Zalewski, Christine Sylvester.

¹⁸⁶ Zalewski 2006, 42-43.

¹⁸⁷ Emt. 44.

¹⁸⁸ Tickner 2006, 21.

Tickner muotoilee neljä epistemologista näkökulmaa, jotka usein ohjaavat feminististä tutkimusta. Ensimmäinen näistä on, että feministisissä tutkimuksissa kysytään feministisiä tutkimuskysymyksiä. Perinteisesti kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on keskitytty valtioiden välisiin suhteisiin ja turvallisuuteen, tutkimus on ollut länsimaalaiskeskeistä ja miesten tekemää. Feministisen tutkimuksen peruskysymykset puolestaan ovat liittyneet siihen, miksi niin monissa yhteiskunnissa naiset ovat miehiä alempiarvoisessa asemassa ja kuinka tämä heijastelee maailmanpolitiikkaa tai vastaavasti heijastuu maailmanpolitiikkaan. Feministien tutkimuskysymykset ovat haastaneet oppialaa ja rakentaneet sen käsitteitä, vaikka tutkimuskohteina ovatkin olleet myös perinteisen kansainvälisen politiikan kiinnostuksen kohteet kuten valtiot, turvallisuus ja sodat.¹⁸⁹

Feministisessä tutkimuksessa on käytetty sukupuolta sosiaalisesti rakentuneena kategoriana, jonka avulla tutkitaan valtasuhteita ja sukupuolihierarkiaa. Feministinen tutkimus on aloittanut analyysinsä yksilöistä ja nähnyt politiikan rakentuvan alhaalta ylöspäin, toisin kuin perinteinen kansainvälinen politiikka. Feministejä on motivoinut naisten kokemusten tutkiminen, minkä avulla muuttaa niitä rakenteita, joissa nämä naiset elävät.¹⁹⁰

Toinen feministisiä tutkimuksia yhdistävä epistemologinen näkökulma on ajatus siitä, että naisten kokemuksia tulee käyttää tutkimuksissa niin, että niiden avulla voidaan muuttaa heitä sortavia olosuhteita. Tällä Tickner tarkoittaa sitä, että feministinen tutkimus tulisi suunnitella niin, että se tarjoaa kuvan nykyhetkestä sekä vision millainen tulevaisuus voisi olla¹⁹¹. Tätä näkökulmaa on tuotu esiin tutkittaessa muun muassa globalisaation marginaalissa olevia naisia, kuten kotiapulaisia ja prostituoituja¹⁹².

Kolmas yhdistävä näkökulma feministisessä kansainvälisessä politiikassa on tutkimuksen refleksiivisyys, ajatus siitä, että oman subjektiivisuuden tiedostaminen lisää tutkimuksen objektiivisuutta. Perinteisesti tutkijan rooli on pyritty kansainvälisen politiikan tutkimuksessa häivyttämään taka-alalle, mutta feministisessä tutkimuksessa tutkijan rooli ja oman aseman pohtiminen sekä siitä raportoiminen ovat osa tutkimusprosessia.¹⁹³

---

¹⁸⁹ Tickner 2006, 23-24.

¹⁹⁰ Emt. 24-25.

¹⁹¹ Emt. 25-26.

¹⁹² Esim. Penttinen 2004 & Robinson 2006, 222.

¹⁹³ Tickner 2006, 27-28.

Neljänneksi Tickner toteaa, että feministisen tutkimuksen päämääränä on naisten emansipaatio. Monen tutkijan mukaan tutkijoiden itsensä tulisi olla tietoisia tutkimustensa poliittisista seuraamuksista ja pyrkiä vaikuttamaan naisten epätasa-arvoiseen asemaan tutkimustensa kautta. Tämä tarkoittaa usein monitieteellisten menetelmien käyttöä myös tiedonhankinnassa kun tehdään tutkimusta ihmisten kokemuksista ja jokapäiväisestä elämästä ajatuksena heidän emansipaatio, tiedon lisääntyminen ja vapautuminen miesten ylivallasta.¹⁹⁴

Ticknerin ajatuksista käy ilmi, että moninaisuus leimaa feministisiä metodologioita, vaikka yhteistäkin toki löytyy. Feministinen maailmanpolitiikan tutkimus on ennen kaikkea ongelmalähtöistä, tutkimuksissa valitaan parhaat menetelmät kulloisenkin tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Yleisesti ottaen feministinen tutkimus pyrkii kyseenalaistamaan luonnollistettuja totuuksia ja pohtimaan tiedon ja vallan kytköksiä. Valta ei ole vain tutkimuksen kohde vaan se on osa itse tutkimusprosessia. Feministisen tutkimus pyrkii purkamaan sukupuolittuneita maailmanpolitiikan dikotomioita, jotka yksinkertaistavat todellisuutta, peittävät alleen monimutkaisia prosesseja ja jähmettävät epätasa-arvoisia valtasuhteita.¹⁹⁵

6.1. Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimukseni kohdistuessa afrikkalaisiin naiskunnallispäätäjiiin ja heidän ajatuksiin solidaarisuuden mahdollisuudesta valikoitui haastattelu luonnolliseksi aineistokeruu menetelmäksi. Se on yksi käytetyimmistä menetelmistä yhteiskuntatieteissä tutkia aktiivisia toimijoita. Haastattelun perusajatuksena on, kun kysytään, niin siihen vastataan. Tietenkään asia ei aina ole näin yksinkertainen ja tästä johtuen haastatteluista on olemassa erilaisia variaatioita erilaisiin tutkimuksiin. Itse olen pitänyt haastatteluaineiston keräämistä aina mielenkiintoisena vaihtoehtona. Nyt mahdollisuus haastattelujen tekemiseen tarjoutui Kuntaliiton järjestämässä Kuntien naispäättäjät -seminaarissa, johon ohjelman afrikkalaisista kunnista osallistui valtuutettuja.

Perehtyessäni haastattelututkimukseen olen saanut huomata, että kyseessä on todellakin laaja ja käytetty menetelmä kerätä aineistoa. Oman tutkimukseni kohdalla haasteensa haastatteluille asettivat kulttuurien väliset erot, joita haastattelutilanteisiin väistämättä liittyi. Haastatteluun menetelmänä liittyy usein myös havainnointia ja etnografista tutkimusotetta, tutkittavien parissa elämistä. Tällainen

---

¹⁹⁴ Tickner 2006, 28-29.

¹⁹⁵ Kantola&Valenius 2007, 32-33.

”kentälle meno” ei omalla kohdallani ollut mahdollista, johtuen ensiksikin siitä, että kyseisen ohjelman kuntaparit tulevat viidestä eri Afrikan maasta. Näin ollen Suomessa järjestettävä seminaari tarjosi yksinkertaisen sekä loogisen ajan ja paikan järjestää haastattelutilanteet, vaikkakin etnografinen ote jää täten tutkimuksessani vähäisemmäksi.

Haastattelu tutkimusmenetelmänä koskee ennen kaikkea aineiston keruuta, haastattelun avulla on mahdollista muodostaa tutkimuksenaineisto tai sen osa. Haastattelu voi olla hyvinkin tavallisen keskustelun omainen tilanne, mutta se eroaa keskustelusta siinä, että se tähtää informaation keräämiseen ja on täten ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa.¹⁹⁶ Omassa tutkimuksessani haastatteluaineisto muodostaa varsinaisen aineistoni. Tämän lisäksi keräsin ennakkotehtäviä seminaariin osallistuvilta naisilta, joiden tarkoituksena oli ohjata heitä seminaarin teemojen äärelle ja joita olen päättänyt olla käyttämättä aineistossa, niiden vastausten tullessa pääosin esiin itse haastatteluissa¹⁹⁷.

6.2. Teemahaastattelu

Haastattelutyyppejä on olemassa erilaisia, osa niistä toteutetaan lomakkeiden välityksellä, osa puhelimitse ja osa taas kasvokkain. Haastattelutyyppejä voidaan myös ryhmitellä sen mukaan kuinka strukturoituja eli jäsenyntyneitä ne ovat. Strukturoimattomia haastatteluja ovat niin kutsutut avoimet haastattelut, joissa haastattelutilanne muistuttaa pitkälti tavallista keskustelua. Strukturoituja haastatteluja puolestaan ovat lomakehaastattelut, joissa kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama.¹⁹⁸ Näiden kahden väliin sijoittuu puolistrukturoitu haastattelu, jolle on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia¹⁹⁹.

Teemahaastattelu on käytetty menetelmä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ja se edustaa niin kutsuttua puolistrukturoitua haastattelutyyppeä. Omaan tutkimukseeni se on valikoitunut erityisesti siksi, että sen avoimesta muodosta johtuen vastaaja pääsee puhumaan varsin vapaamuotoisesti, jolloin voidaan kerätyn materiaalin katsoa edustavan vastaajan puhetta itsessään²⁰⁰. Feministisessä kansainvälisen politiikan tutkimuksessa haastattelun eduiksi on mainittu, että se mahdollistaa ihmisten

---

¹⁹⁶ Hirsjärvi&Hurme 2001, 41-42.

¹⁹⁷ Nämä kysymykset ovat: Miksi olet lähtenyt mukaan politiikkaan? Mitä asioita haluat kunnassasi edistää? Mitä haasteita olet työssäsi kokenut?

¹⁹⁸ Eskola&Suoranta 1998, 85-87.

¹⁹⁹ Hirsjärvi&Hurme 2001, 47.

²⁰⁰ Eskola&Suoranta 1998, 88.

ajatusten, ideoiden ja muistojen kuulemisen. Niiden esiintulon heidän omilla sanoilla, ei tutkijan esittämänä. Lisäksi teemahaastattelu vaatii tutkijalta teemojen muotoutumisen auki kirjoittamista, mikä osaltaan vahvistaa tutkimuksen refleksiivisyyttä, jota feministisessä tutkimusotteessa peräänkuulutetaan. Tästä johtuen tutkimusprosessin kuvailu ja sen auki kirjoittaminen henkilökohtaisesta näkökulmasta on osa tutkimusraporttiani.

Teemahaastattelun mahdollistama avoimuus rikkoo perinteisen tutkimuksen subjekti/objekti jaottelua ja tutkimukseen osallistuvista tulee helpommin subjekteja, pelkkien tutkimuksen objektien sijaan. Haastattelutilanteessa tutkijan ja haastateltavan subjektipositio neuvotellaan.²⁰¹ Tutkimukseeni tämä ajatus sopii erityisen hyvin, sillä tarkoitukseni on ollut kuulla etelän naisia ja on mahdollista, että teemojen kautta käy ilmi sellaisia tasa-arvoon ja henkilökohtaiseen voimaantumiseen liittyviä seikkoja, joita omasta asemastani kirjoittava tutkija ei edes osaisi kysyä ja yhdistää toisiinsa²⁰².

Teemahaastattelu kohdennetaan erityisesti tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Haastattelujeni aikana on käyty läpi samat teemat, mutta niiden järjestys on vaihdellut. Teemahaastattelun teemat määräytyvät yleensä tutkimuksen teoreettisten pääkäsitteiden pohjalta. Omassa tutkimuksessani haastattelujen pääteemojen muotoutumiseen vaikuttivat myös yhteistyöohjelman tarpeet ja haastattelujeni pääteemoiksi muotoutuivat tasa-arvo, kuntien rooli tasa-arvon edistäjänä, tasa-arvon edistämisen haasteet sekä Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma tasa-arvon edistäjänä.²⁰³ Teemahaastattelun tekemisessä haasteellista on koko ajan muistaa oma tutkimusongelma, sillä se sitoo kokonaisuuden yhteen ja oikeuttaa erilaisten kysymysten esittämisen²⁰⁴. Oman tutkimusongelman mielessä pitäminen on kohdallani merkinnyt haastattelujen jälkeen teemojen uudelleenmuotoilua varsinaista analyysia varten, jotta minun olisi mahdollista vastata tutkimuskysymykseeni.

Haastattelussa apuna olevan teemarungon voidaan ajatella sisältävän kolmentasoisia teemoja, jossa ylimmällä tasolla ovat laajat teemat eli aihepiirit, joista on tarkoitus keskustella. Toisella tasolla ovat teemaa tarkentavat apukysymykset, joiden avulla teemaa voidaan pilkkoa pienemmiksi ja helpommin vastattaviksi kysymyksiksi. Kolmannella tasolla on yksityiskohtaisia pikkukysymyksiä, joihin turvaudutaan yleensä vain silloin jos haastateltavasta on vaikea saada mitään irti. Omalla kohdallani olin valmiiksi muotoillut tarkentavia kysymyksiä varsinaisten teemojen alle. Haastateltavat saivat

---

²⁰¹ Jacoby 2006, 161.

²⁰² Ks. esim. Jacoby 2006, 172.

²⁰³ Hirsjärvi&Hurme 2001, 66-67.

päivää etukäteen haastattelun teemarungon itselleen ja se oli edessämme pöydällä myös kaikkien haastattelujen aikana. Loppukädessä haastateltava päättää kussakin tilanteessa itse mitkä teemat ja kysymykset ovat sellaisia, joihin hän pystyy vastaamaan. Teemoista voi haastattelun aikana myös joutua luopumaan jos haastateltava on sanonut vain muutaman sanan asiaan liittyen.²⁰⁵ Tämä kävi hyvin ilmi haastatteluissani, ihmiset puhuvat aina henkilökohtaisista näkökulmistaan katsoen ja näin ollen painottavat heille itselleen tärkeitä asioita, joka myös näkyi eri teemojen käsittelyn laajuudessa.

Haastattelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että haastateltava voi luottaa haastattelijaan. Tähän pyritään esimerkiksi sillä, että haastattelijan tulisi ennen haastattelua selvittää haastateltavalle millainen tutkimus on kyseessä ja miksi juuri hänet on valittu haastateltavaksi. Näin luodaan luottamuksen ilmapiiriä kun kumpikin haastattelun osapuolista tietää mistä on kysymys.²⁰⁶ Omassa tutkimuksessani tähän pyrittiin kertomalla jo ennen seminaaria tulevasta haastattelusta ja seminaarin alussa jaetun materiaalipaketin oheen liitettiin valmis teemahaastattelurunko, jota haastateltavat saattoivat käydä läpi etukäteen.

Itse haastattelutilanteessa haastattelijalta odotetaan neutraalia käyttäytymistä ja haastateltavansa kunnioittamista. Haastattelijalla tulee olla haastattelutilanteessa kaksi näkökohtaa: informaation hankkiminen ja kommunikaation helpottaminen. On tärkeää löytää haastattelun aikana yhteinen kieli haastateltavan kanssa. Toisinaan kysymysten esittämistä tärkeämpää on olla aktiivinen kuuntelija ja ohjailta haastattelua hyvinkin pienin kommentein.²⁰⁷ Omien haastattelujeni tekemiseen haastetta antoi yhteisen kielen löytäminen varsin konkreettisesti, ennakkotiedoista poiketen osa haastateltavista tarvitsikin tulkkia ja toisten englannin kielen taidossa oli puutteita. Kuitenkin koin, että kommunikaatio sujui, kuuntelemisen rooli korostui erityisesti kielellisesti haasteellisissa haastatteluissa, jolloin oli annettavaa haastateltavalle tilaa ilmaista itseään omilla käytössä olevilla resursseillaan. Haastattelun aikana huomattava tärkeää oli myös haastateltavan motivointi ja hänen kiinnostuksensa ylläpitäminen niin, että haastateltavat ymmärsivät juuri heidän kokemuksistaan olevan hyötyä tälle tutkimukselle.

6.3. Kulttuurierot haastattelutilanteessa

---

²⁰⁴ Eskola&Vastamäki 2007, 34.

²⁰⁵ Emt. 37.

²⁰⁶ Eskola&Suoranta 1998, 94.

²⁰⁷ Hirsjärvi&Hurme 2001, 93-118.

Tutkimukseni haastattelutilanteisiin liittyi väistämättä kulttuurieroja, jotka vaikuttivat osaltaan haastattelujen kulkuun ja niiden onnistumiseen. Näitä vaikutuksia pyrin minimoimaan ottamalla huomioon kulttuurierot jo haastattelutilanteita suunniteltaessa ja niihin valmistautuessa, tietenkään kaikkeen ei voi valmistua ja haastatteluissa tulee aina vastaan yllättäviä tilanteita.

Kun haastattelija ja haastateltava ovat eläneet eri kulttuurien piirissä, heidän kokemuksensa ovat erilaisia ja on oletettavaa, että he tulkitsevat ympäröivää todellisuutta eri tavoin. Tämä voi heikentää heidän mahdollisuuksiaan ymmärtää toisiaan, joka taas vastaavasti vaikuttaa haastattelun mahdollisuuteen onnistua.²⁰⁸ Haastattelun aikana odottamattomia ongelmia voi ilmetä myös kysymysten muodossa, aina tutkija ei voi millään tietää mikä kysymys saattaa herättää haastateltavassa vastustusta. Kulttuurierojen vaikutuksen minimoimiseksi on hyvä perehtyä tutkimiensa ihmisten kulttuuriin. Kuitenkaan mistään kulttuurista ei ole olemassa yhtä ainoaa tulkintaa ja näin tutkijan on varauduttava yllättäviin tilanteisiin eri kulttuurien kanssa toimiessaan.²⁰⁹

Maahanmuuttajien parissa pitkään tutkimusta tehneen Anna Rastaaan mukaan on pitkälti tutkimuskohtaista missä määrin haastattelijan on hyvä perehtyä haastateltavien kulttuurien erityispiirteisiin ja minkäläisten asioiden kautta haastateltavien ”omaa kulttuuria” lähdetään määrittelemään. Kulttuurieroista tietoisena tutkijan olisi kuitenkin analyysia tehdessään otettava huomioon puutteet omassa kulttuurintuntemuksessaan ja edetä näin varovaisesti tehdessään tulkintoja ja antaessaan merkityksiä haastateltavien puheille.²¹⁰ Haastateltavieni joukossa oli naisia viidestä eri valtiosta ja arvatenkin eri kulttuuripiireistä näiden valtioiden sisällä. Itseäni auttoi ennen kaikkea se, että olin ennen varsinaisia haastatteluja ottanut selvää naisten asemasta paikallishallinnossa kyseisissä valtioissa sekä opintojeni kautta perehtynyt afrikkalaisten naisten asemaan. Kuten Rastas toteaa, kulttuurintuntemus on haasteellinen seikka ja omassa tutkimuksessani koin, että varsinaista kulttuurintuntemusta tärkeämpää olikin ymmärtää puutteet omassa kulttuurintuntemuksessaan. Tämä on myös analyysiini vaikuttava tekijä, jota olen pyrkinyt muistuttamaan itselleni. Rastas muistuttaa, että kokemuksemme ovat sidoksissa paikkoihin, joissa olemme eläneet, sosiaaliseen asemaamme ja monenlaisiin henkilöhistorioidemme yksityiskohtiin²¹¹.

---

²⁰⁸ Rastas 2005, 79-80.

²⁰⁹ Emt. 83-84.

²¹⁰ Emt. 85-86.

²¹¹ Emt. 87.

On perusteltua olettaa, että esimerkiksi naisten tai vastaavasti miesten on helpompi puhua keskenään joistakin asioista. Oletukset samankaltaisuudesta voivat kuitenkin osoittautua myös vääräksi. On olemassa vaara, että oletus samankaltaisuudesta estää tutkijaa näkemästä erojen mahdollisuutta, jolloin haastattelutilanne voi aiheuttaa molemmille turhautumista.²¹² On myös tärkeää muistaa, että esimerkiksi rotu ja sukupuoli ovat ennen kaikkia sosiaalisia rakennelmia, joiden merkitykset ovat tilannesidonnaisia ja näin ollen niiden pohjalta ei voida saavuttaa yhteenkuuluvuutta.²¹³ Näitä afrikkalaisia naisia haastatellessani koin, että sukupuolella oli väliä. Vaikka naiseus ei ole mikään universaalisesti yhtenäistävä tekijä loi se tässä tilanteessa luottamusta minun ja haastateltavien välille. He kokivat ennen kaikkea tärkeänä osoittamani kiinnostuksen sukupuolten välistä tasa-arvoa kohtaan ja luottivat minuun kertomalla aiheesta varsin henkilökohtaisista näkökulmista.

On hyvin vaikea kuvitella sellaista haastattelutilannetta, jossa ei olisi läsnä minkäänlaisia haastateltavan ja haastattelijan välisiä eroja. Se, missä määrin nämä erot on otettava huomioon, riippuu haastattelun ja koko tutkimuksen aiheista ja ennen kaikkea siitä minkälaisista asioista tutkija tekee tulkintojaan. Tutkijan on otettava huomioon, että hänen oma tapansa ajatella on aina vaikuttamassa haastattelutilanteeseen ja siinä tuotettuun aineistoon. Täten analyysissäkin tulisi tarkastella haastattelijan puheen ja toiminnan vaikutusta tuotetun aineiston luonteeseen.²¹⁴

Lopuksi voidaankin todeta, että kulttuurierojen mahdollisuus on olemassa aina kun kaksi toisilleen tuntematonta ihmistä kohtaavat. Osa tutkimuksista edellyttää perusteellisempaa perehtymistä haastateltavien kulttuuriin ja minimissään kulttuurierojen huomioiminen tarkoittaa tietoista varovaisuutta sen suhteen minkälaisia tulkintoja haastatteluaineistosta tehdään. Jokaiseen haastattelutilanteeseen sisältyy kohtaamisen mahdollisuus ja tilaisuus ymmärtää toista osapuolta.²¹⁵

6.4. Teemoittelu analyysimenetelmänä

Tutkimuksen tekeminen merkitsee myös menetelmällisten valintojen tekemistä, valittuani tiedonkeruumenetelmäksi haastattelututkimuksen koin, että on luonnollista jatkaa analyysimenetelmässä samaa linjaa ja päädyin analysoimaan aineistoani teemoittelun kautta. Tällaisen

---

²¹² Emt. 88-89.

²¹³ Rastas 2005, 91-92.

²¹⁴ Emt. 93.

²¹⁵ Emt. 102.

luonteeltaan kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu olennaisena osana tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen pyrkimistä²¹⁶. Kvalitatiivisen aineiston analyysiin kuuluu useita vaiheita, vaikka sen avulla tehtyjä tutkimuksia joskus syytetäänkin pelkän analyysin tasolla jäämisestä.

Teemahaastattelumenetelmällä kerättyä aineistoa voidaan analysoida haastatteluun valittujen teemojen avulla. Tätä menetelmää kutsutaan teemoitteluksi ja sillä tarkoitetaan niiden teemojen yhteneväisyyksien tarkastelua, joita aineistosta on identifioitu. Yleensä teemat muistuttavat aineistonkeruussa käytettyä teemahaastattelurunkoa, mutta aina näin ei ole. Toisinaan aineistosta nousee esille uusia teemoja, tämän vuoksi haastatteluista tehtyjä litterointeja tuleekin tarkastella ennakkoluulottomasti.²¹⁷ Omalla kohdallani haastatteluun valittuihin pääteemoihin vaikuttivat osittain myös muut kuin tämän tutkimuksen intressit. Oli seminaarin järjestävän Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman kannalta olennaista, että teemat muotoiltiin niin että haastattelujen konteksti oli selvästi ohjelmaan liittyvä. Tästä johtuen olen itse pyrkinyt lukemaan aineistoani avoimesti ja muodostamaan analyysia varten omat teemansa, haastatteluista esille nousseiden olennaisten asioiden kautta.

Haastatteluaineistossa on teemoittelun tai luokkien muodostamisen ja analyysin jälkeen tärkeää siirtyä aineiston tulkintaan. On hyvä pitää mielessä, että samaa haastattelutekstiä voidaan tulkita monin tavoin ja eri näkökulmista. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista, että tulkintoja tehdään sisäkkäisesti, tutkija tulkitsee tutkittavan tulkintoja ja lukija puolestaan tulkitsee tutkijan tulkintoja. Tämän jälkeen aineistoa tulee yhdistellä niin, että pyritään löytämään teemojen esiintymisen välille joitakin säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia. Tekstistä voidaan hakea eri asioita, niitä haettaessa ja löydettyessä myös tulkinnat ovat erilaisia. Ei ole olemassa yhtä ja ainutta oikeaa tulkintaa mistään ilmiöstä, sen sijaan on olemassa vaihtoehtoisia tulkintoja, on tutkijan vastuulla minkä tulkinnan hän aineistostaan esittää. Tulkinnan oikeudellisuuden sijaan on tärkeämpää tulkinnan onnistuminen, jota voidaan mitata sillä, että myös lukija, joka omaksuu saman näkökulman kuin tutkija, voi löytää tekstistä ne asiat jotka tutkijakin löysi, riippumatta siitä onko hän näkökulmasta samaa mieltä vai ei.²¹⁸ Aineiston läpikäymiseen kuuluu analyttisen osuuden lisäksi synteesi, jossa edetään tehdyn analyysin

---

²¹⁶ Varto 1992, 16.

²¹⁷ Hirsjärvi&Hurme 2004, 150.

²¹⁸ Emt. 151-152.

tulkintaan ja tutkitun ilmiön teoreettiseen uudelleen hahmottamiseen. Ilman synteesiä kvalitatiivinen tutkimus pysähtyy analyysin vaiheeseen ja sen merkitys jää suppeaksi.²¹⁹

6.5. Oma tutkijan positioni

Kiistaton osa feministisen tutkimuksen tekemisessä on tutkijan oman aseman pohtiminen, joka liittyy tutkimuksen refleksiivisyys ja tiedon paikantuneisuus kysymyksiin. Tutkimukseni haasteena on ehdottomasti paikantuneen ja kulttuurisen tiedon problematiikka, sillä minä tutkijana ja tutkittavat haastateltavani tulemme hyvin eri paikoista ja kulttuuripiireistä. Refleksiivisyys kysymys on haaste sinänsä, mutta sen haasteen ottaminen on kannattanut. Tutkimusprosessi on aina myös oppimisprosessi ja tutkimus kohteen valinta läheltä oman paikantuneen tiedon piiriä voi olla hyvin toisenlainen oppimiskokemus kuin oma kokemukseni on ollut. Refleksiivisyyden vaatimus on toisinaan nähty jopa niin haasteelliseksi, että erityisesti postkoloniaalin feminismin kritiikin kautta tutkijat ovat pelänneet tämän haasteen vastaanottamista siinä määrin, että ovat pitäytyneet itseään lähellä olevissa tutkimuskohteissa.²²⁰

Ennen tätä projektia olin toki tavannut afrikkalaisia naisia, opettanut heille muun muassa suomen kieltä ja toiminut afrikkalaisten nuorten kanssa yhdessä järjestötoiminnan kautta. Silti jännitin tulevaa kokemusta sekä pohdin paljon haastattelututkimuksen itsessään tarjoamaa haastetta. Osaisinko muotoilla teemani niin, että pääsisin lopulta tutkimani asian ytimeen? Pystyisinkö kuuntelemaan näitä naisia vai sortuisinko jatkuvasta muistuttelusta huolimatta ohjaamaan omalla toiminnallani heidän puhettaan? Löytäisimmekö haastateltavieni kanssa yhteisen kielen ja sujuisivatko haastattelut luottamuksen hengessä? Haastattelujen lähestyessä huolehdin paljon, että mielenkiintoisuudestaan huolimatta haastattelu aineistonkeruumenetelmänä oli jopa vaikea, minä saattaisin itse pilata aineistoni sitä kerätessäni ja kenties tehdä sen jopa huomaamattani.

Haastattelujen onnistumisen lisäksi pohdin paljon omaanko riittävästi etukäteistietoa aihealueesta, jolla tutkimukseni liikkuu. Paikallishallinnon tasoon tutustuin pitkälti vasta harjoittelupaikassani. Tässä prosessissa auttoi, että tein selvitystyötä koskien naisia kyseisten maiden paikallishallinnoissa ennen varsinaista ”kentälle menoani” eli tämän tutkimuksen kohdalla yhteistä seminaari kokemustani haastateltavieni kanssa. Tutkimusprosessin aikana olen saanut huomata, että kansainvälisen politiikan

---

²¹⁹ Hirsjärvi&Hurme 2004, 143-144.

²²⁰ Sharp 2003, 70.

opiskelijana elän alati pienenevässä maailmassa. Tiedon saanti ei ole minulle ongelma, pikemminkin ongelma on ollut löytää oman tutkimukseni kannalta relevanttia tietoa. Tiedon paljous on jopa ahdistanut ja saanut välillä harhautumaan sivu-urille tutkimuksen teon kannalta. Haastattelujen teon kautta feministien vaatimus subjektiivisen näkökulman lisäämisestä kansainväliseen politiikkaan konkretisoitui minulle. Kaikesta olemassa olevasta tietomäärästä on mahdotonta päästä perille ja vasta haastattelujen avulla pystyin mielestäni muodostamaan kokonaiskuvan aihealueesta, jolla tutkimukseni liikkuu. Haastatteluja ennen tekemäni teoriaosuus oli väistämättä puutteellinen, haastateltavat toivat todella esiin seikkoja, joita en ollut mitenkään voinut ennakoida osaksi teoriaosuuttani.

Haastateltavani muistuttivat minua myös kansainvälisen politiikan maailman inhimillisyydestä, joka toisinaan peittyi sen rakenteiden ja toimijoiden monimutkaisen verkon alle. Lopulta on aina kysymys inhimillisistä olennoista, kansainvälisten päätösten ja merkkipaalujen jäljet vaikuttavat aina jonkun inhimillisen toimijan arkipäivään. Nämä naiset olivat afrikkalaisia, kotoisin eri maista, heitä yhdisti heidän roolinsa paikallishallinnon päättäjinä. He olivat pieniä ja isoja, hiljaisia ja kovaäänisiä, rohkeita ja arkoja ja kaikessa niin erilaisia ja toisaalta niin samankaltaisia. Silti heidän tarinansa olivat yksilöllisiä ja ymmärtääkseni heidän tarinoitaan minun oli kuunneltava tarkasti ja kärsivällisesti sekä heitä että itseäni, mitä he todella kertoivat ja miten minä tulkitsin heidän kertomaansa.

7. Aineiston analyysi

Tutkimukseni aineisto koostuu keväällä 2009 tekemistäni afrikkalaisten naiskunnallispäättäjien haastatteluista. Haastateltavia oli yhteensä 14 ja he tulivat viidestä eri Afrikan valtiosta: Ghanasta, Namibiasta, Keniasta, Swazimaasta ja Tansaniasta. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin ja ne toteutettiin pääosin englanniksi. Yksi haastattelu tehtiin tulkin avustuksella kolmen ihmisen ryhmähaastatteluna.²²¹ Ennen itse haastattelujen tekemistä olin perehtynyt aihepiiriin tekemällä selvitystä naiskunnallisvaltuutettujen määristä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä kyseisissä maissa.

Koin itse, että haastattelutilanteet sujuivat jokseenkin luontevasti, välillä toki oli kielellisiä vaikeuksia puolin ja toisin. Pääosin haastateltavat kuitenkin olivat perillä haastattelujen tematiikasta, joka liittyi läheisesti käynnissä olevaan seminaariin. Heistä heijastui innokkuutta kertoa omia mielipiteitään aihepiiristä. Usein heidän tarinansa ja kommenttinsa osoittivat kuinka valtavan henkilökohtaisesti

---

²²¹ Lisää haastattelurungon muotoutumisesta sekä valmistautumisesta haastatteluihin kappaleessa 6.2., 6.4. sekä 6.6.

sukupuolten välinen tasa-arvo koskettaa heitä ja kävi ilmi, että he ovat joutuneet punnitsemaan omaa suhdettaan tämän teeman parissa toimimiseen jokapäiväisessä elämässään. Haastattelut alkoivat sujua paremmin loppua kohden, kun luottamusta minun ja haastateltavieni välille muodostui ja olimme ehtineet viettää enemmän aikaa yhdessä seminaarin edetessä. Minusta tuntui, että nuorena tutkijana minut koettiin alttiimpana heidän mielipiteilleen ja toiveilleen sillä läpi seminaarin ajauduin astetta henkilökohtaisempiin keskusteluihin kuin muut ohjelman työntekijät. Varmasti merkitystä oli myös sillä, että olin siinä asemassa, että pääsin esittämään henkilökohtaisia kysymyksiä heille ja minulle oli haastattelujen aikana selkeästi aikaa kuunnella heitä.

Teemahaastattelun ajatuksen mukaan aineistoni analyysi on syntynyt käydessäni yhä uudelleen ja uudelleen läpi tekemiäni haastatteluja. Itse tehtyjen haastatteluiden lukeminen litteroituina on tuonut mieleen muistoja haastattelutilanteista ja joidenkin naisten kohdalla kuulen yhä heidän äänensä kun he kertovat minulle tarinoitaan. Teemat, joihin lopulta analyysissä päädyin juontavat osittain juurensa haastattelurungon teemoista ja osittain teorian antamasta pohjasta. Aineistostani nousi esiin teemoja, jotka eivät kulje täysin käsi kädessä teemahaastattelun rungon kanssa, mutta ei se lopulta ole tarkoituksenomaistakaan.

Ennen varsinaista analyysivaihetta olin pyöritellyt vaihtoehtoja teemoiksi päässäni. Näihin mukaan lukeutui ajatuksia kuinka sukupuolta tehdään tärkeäksi ja miten se näyttäytyy haastateltavien elämässä. Näiden ajatusten perusteella yhdeksi teemakseni muodostui tasa-arvoa agendalle. Lisäksi olin pohtinut paljon teorian esille tuomaa sisaruuden/kumppanuuden käsitettä ja sen osuutta analyysiin. Lopulta huomasin, ettei kysymys ollut vain kumppanuudesta vaan monimutkaisten suhteiden verkostosta, jonka keskellä haastateltavani elivät ja joka vaikutti suuresti heidän elämäänsä ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa. Tästä muotoutui myyttisiä suhteita -teema, jonka avulla pystyin pureutumaan kumppanuuden lisäksi teorian esille tuomaan myyttisten suhteiden verkostoon osana haastattelemini naisten elämää.

Analyysivaiheessa vahvemmin aineiston lukemisen kautta muotoutuivat muuttuvat identiteetit ja vaihtoehtoja kehitykselle -teemat. Näiden teemojen kohdalla aineiston läpikäymiselle yhä uudelleen ja uudelleen oli eniten merkitystä. Kysymys naisten monista todellisuuksista esiintyi jo teoriassa, mutta sen merkitys kirkastui minulle analyysia tehdessäni pohtiessani haastattelemini naisten monien rooliensa merkitystä ja mukanaan tuomaa painetta. Eritellessäni tätä tematiikkaa muotoutui muuttuvat identiteetit -teema. Lopulta minun oli vielä käsiteltävä aineistoani tulevaisuuden näkökulmasta, sillä

haastateltavani toivat vahvasti esille ajatuksiaan tulevasta. Heillä oli tarve haaveilla ja toisaalta pukea ajatuksiaan ääneen sanoiksi, niin että ne joskus toteutuisivat. Tämä aineistosta kumpuava tarve vaikutti vaihtoehtoja kehitykselle -teeman muotoutumiseen. Alun perin olin teorian pohjalta ajatellut teemaa muutoksesta ja sen mahdollisuudesta. Aineiston lukemisen kautta ymmärsin, että ajatus muutoksesta ja radikaalista suunnan vaihdoksesta on oma ennako-oletukseni. Sen sijaan aineistossa oli tässä kohdassa kysymys enemmänkin erilaisista vaihtoehtoista ja teistä eteenpäin, eikä ole itsestään selvää sisältävätkö ne varsinaisen muutoksen vai pikemmin eri toimijoiden sopeutumisesta ja tilanteiden muokkaantumisesta.

Osana analyysia ovat luonnollisesti esimerkit haastattelemieni naiskunnallisvaltuutettujen puheista. Olen käyttänyt heistä analyysissa nimitystä haastateltava tai kunnallisvaltuutettu, lisäksi esimerkkien yhteydessä mainitaan usein heidän kotimaansa. Tutkimuksen loppuun olen lisännyt lyhyet kuvaukset haastateltavista. Näiden tietojen avulla lukijalla on mahdollista omata jotain ymmärrystä siitä, millaisesta paikallisesta kontekstista naiset puhuvat, ilman että heidän anonymiteettinsa vaarantuu. Kaikki analyysissa käytetyt esimerkit haastatteluista ovat minun itseni kääntämiä.

Itse analyysia tehdessäni olen pyrkinyt pitämään mielessä Gayatri Spivakin ajatukset eettisestä singularisuudesta ja ottamaan huomioon ihmisten sekä heidän edustamiensa kansojen ja kulttuurien väliset erityisyydet²²². Tästä johtuen analyysini saattaa vaikuttaa ajoittain hajanaiselta ja monitahoiselta. Tekemilläni valinnoilla ja antamillani esimerkeillä pyrin kuitenkin osoittamaan, ettei näitä naisia voi esittää homogeenisena ryhmänä vaan heillä on olemassa monia subjekti positioita, joiden avulla he neuvottelevat paikkaansa paikallisessa yhteisössään osana globalisoituvaa maailmaa.

7.1. Tasa-arvoa agendalle

Tasa-arvo nousi luonnollisesti yhdeksi tärkeimmistä teemoista, joita haastatteluni käsittelivät. Haastatteleman naiset tulivat Suomeen osallistuakseen seminaariin, jossa käsiteltiin sukupuolten välistä tasa-arvoa suomalaisissa ja afrikkalaisissa kunnissa. Myös itse haastattelun temaarunkoon tasa-arvoon liittyvät kysymykset kuuluivat tärkeänä osana. Tähän teemaan osana analyysia olen sisällyttänyt haastateltavieni ajatuksia siitä mitä he sukupuolten välisellä tasa-arvolla ymmärtävät, kuinka tasa-arvon tilaa heidän mukaansa edistetään ja mitkä tekijät tasa-arvon toteutumiseen vaikuttavat. Haastatteluissa

---

²²² Kuortti 2007, 17.

nousi esiin myös ajatus siitä, onko sukupuolten välinen tasa-arvo itsessään sukupuolittunut käsite, mitä myös käsittelen kyseisen teeman alla.

Postmodernistisen näkemyksen mukaan on osana tutkimusta selvitettävä kuinka suuntaukselle tärkeitä käsitteitä selitetään paikallisessa kontekstissa²²³. Näin tutkimuksessanikin on kysytty, mitä kunnallisvaltuutetut sukupuolten välisestä tasa-arvosta ajattelevat. Yleisin vastaus tuntui olevan, että tasa-arvo merkitsee sitä, että miesten ja naisten tulisi omata samat oikeudet ja mahdollisuudet toimia. Kenialainen valtuutettu totesi seuraavaa:

Minulle sukupuolten välinen tasa-arvo merkitsee, että meidän tulisi olla samalla tasolla, omata samat mahdollisuudet toimiessamme sekä palvellessamme kansakuntaamme. Kaikkiällä meidän, sekä miesten että naisten tulisi olla samalla tasolla. (Haastateltavat 10, 1)²²⁴

Useat haastateltavat näkivät kysymyksen sukupuolten välisestä tasa-arvosta liittyvän läheisesti päätäntävaltaan ja siihen, kuinka miehiä ja naisia tulisi olla yhtä paljon päätöksentekoeleimissä. Toisaalta tasa-arvoa katsottiin myös sukupuolille aikojen saatossa muodostuneiden roolien kautta, ghanalainen valtuutettu kritisoi sukupuolille kuuluvien roolien heikentävän tasa-arvon tilaa:

[...]itse asiassa sukupuoli merkitsee niitä rooleja, joita meillä on yhteisössämme, jotka pohjautuvat perinteisiin, rooleja joita miesten ja naisten kuuluu esittää. Nainen pitää huolta kodista ja mies käy töissä, mutta roolit eivät toimi enää[...]. (Haastateltava 11, 1)²²⁵

Eräät valtuutetut toivat esille, että toisinaan sukupuolten välinen tasa-arvo nähdään pelkkinä naisiin ja tyttöihin kohdistuvina toimenpiteinä. Kuten kenialainen valtuutettu totesi:

Aina kun sukupuolten välisen tasa-arvon kysymys mainitaan ajatellaan sillä tarkoitettavan vain naisia. (Haastateltava 9, 1)²²⁶

Tällöin se helposti aiheuttaa kateutta ja vastarintaa miesten keskuudessa, koska he eivät koe hyötyvänsä sukupuolten välisestä tasa-arvosta vaan pikemminkin kärsivänsä sen vaikutuksista. Kuten Africana womanism -ajattelutapa korostaa, olisi Afrikan mantereen kohdalla äärimmäisen tärkeää kokea taistelemisen alistettua asemaa kohtaan sukupuolten yhteisenä kamppailuna ilman sukupuolten välistä vastakkainasettelua²²⁷. Miehiin nähden alisteisessa asemassa olevat naiset halusivat kuitenkin korostaa, että sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen tarkoittaa monien näiden paikallishallintojen kohdalla käytännössä silti erityishuomion kiinnittämistä naisten ja tyttöjen oikeuksiin molempien sukupuolten

---

²²³ Nzomo 1995, 134.

²²⁴ ”To me gender equality means that we should be at the same level. Have the same capacity while doing everything, while serving the nation, while working and everywhere we should be at the same level, both women and men.”

²²⁵ ”[...]actually gender is the roles, the roles that we have in our communities, like structures like from tradition, roles that men are supposed to play and roles that women should also play. A woman keeps the house and a man goes to work . It is not working anymore[...].”

²²⁶ “Anytime you mention the question of gender people think it is just question of women.”

²²⁷ Hudson-Weems 2001.

taholta, jotta voitaisiin vaikuttaa monimuotoisiin valtasuhteisiin, jotka ylläpitävät sukupuolten välistä epätasa-arvoa²²⁸.

Sukupuolten välisen tasa-arvon tilaan vaikuttavat kulttuuriset perinteet, joissa miesten ja naisten roolit nähdään erillisinä toisistaan. Kunnallisvaltuutetut olivat huolissaan sekä pettyneitä siihen kuinka perinteinen käsitys miehestä johtajana ja naisesta kotona elää yhä ja heikentää sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista. Näin siitäkin huolimatta, että erilaisten naisiin ja kehitykseen liittyvien lähestymistapojen puitteissa on pyritty toteuttamaan sukupuoliroolien haastamiseen pyrkiviä projekteja²²⁹. Tätä mallia myös uusinnetaan niin perheissä kuin kouluissakin, näin lapset ja nuoret sosiaalistuvat jo varhain perinteisiin sukupuolirooleihin. Feministisen tutkimuksen mukaan naisten elämää leimaa vahva sidos elämän yksityiselle puolelle, heidän toimijuutensa kytkeytyy perheeseen ja hoivaan kun taas miesten toimijuus tapahtuu elämän julkisella puolella, työelämässä, osana ympäröivää yhteiskuntaa²³⁰. Näin näyttää olevan myös haastattelemieni afrikkalaisten kunnallisvaltuutettujen kotimaissa, tähän eräs valtuutettu toteaa:

[...] tasa-arvo toteutuu vain jos se aloitetaan jo kotona, perheessä jossa vartumme. (Haastateltava 1, 2.)²³¹

Toisaalta kulttuuriset perinteet vaikuttavat myös niin, ettei ruohonjuuritason naisilla ole aina aikaakaan tasa-arvolle, he ovat kiireisiä suorittaessaan perinteisiä askariaan ja suorittaessaan hoivatehtäviään. Nämä naiset eivät ole taloudellisesti itsenäisiä ja perheen elannon saaminen keinolla millä hyvänsä on aikaa vievää. Eräs valtuutettu kertoo ruohonjuuritason naisten elämästä:

Ensinnäkin he käyttävät paljon aikaa ravinnon hankkimiseen ja perheensä elämän laadun parantamiseen, heillä ei ole aikaa politiikalle. (Haastateltava 1,3)²³²

Tällöin tasa-arvokoulutuksiin osallistuminen ei tule kysymykseen vaan informaatiota tasa-arvosta on levitettävä perinteisemmällä tavalla. Tansanialainen valtuutettu muotoili tiedon kulkua seuraavasti:

Tietoa suusta suuhun. Heillä ei ole aikaa, kun on kotityöt, maatilan hoito ja perheestä huolehtiminen. (Haastateltava 4,2.)²³³

Parannukset ihmisten jokapäiväisessä elämässä ja perinteisen ajattelutavan uusintaminen auttaisivat sukupuolten välisen tasa-arvon rakentamisessa, kuten ghanalainen valtuutettu toteaa:

Minusta tasa-arvoon kuuluisi, että naiset voisivat myös esittää niitä rooleja, jotka perinteisesti kuuluvat miehille ja päinvastoin. Silloin olisimme kaikki tasa-arvoisia. (Haastateltava 11, 1)²³⁴

²²⁸ Haastateltava 7,1 sekä haastateltava 11, 2.

²²⁹ Jaquette&Staudt 2006, 29.

²³⁰ Trip 2003, 239-240.

²³¹ "[...] gender equality will only succeed if we start from home, from the family where we grow."

²³² "First of all they use a lot of time to looking for something to improve their standard of live, to eat, they don't have time to politics."

²³³ "Information from mouth to mouth. They have no time, houseworks, farming and looking after the family."

Nainen perinteisenä hoivan lähteenä ja mies toimijana julkisella sektorilla on lujassa istuva perinne, mutta sen artikuloiminen on alku perinteen uudelleen rakentumiselle.

Useiden kunnallisvaltuutettujen mukaan sukupuolten välinen tasa-arvo asiana tunnetaan, mutta siihen tähtäävät teot ovat vähäisiä. Kuten tansanialainen valtuutettu kertoo tasa-arvosta:

Se ei ole kovin tunnettua, jotkut ihmiset tietävät siitä, mutta se ei ole kovin haluttua. Jotkut tietävät mutta he eivät haluaisi tietää. (Haastateltava 1, 1.)²³⁵

Haastatteluissani kävi ilmi, että erityisesti paikallistasolla sukupuolten välisestä tasa-arvosta ei haluta puhua liikaa sillä sen toteuttamiseen ei ole resursseja eikä halukkuutta, jotta perinteiset valtarakenteet pysyisivät ennallaan. Valtuutetut ovat huolissaan, että ilman kunnollisia mediakampanjoita ja koulutusta aiheeseen tasa-arvo jää heidän edustamissaan paikallishallinnoissa vain sanahelinäksi. Kuten eräs heistä toteaa:

En usko, että tasa-arvon merkitystä tunnetaan vielä maassani. Se on vain tyhjiä sanoja ja vain harvat ymmärtävät sen merkityksen eivätkä he ole tarpeeksi voimakkaita saamaan aikaan muutoksia. (Haastateltava 11, 1.)²³⁶

Yritystä sukupuolten välisen tasa-arvon esiin nostamiseksi näiltä naisilta ei silti puutu, lähes poikkeuksetta he näkivät oman työnsä tärkeimpänä tehtävänä tasa-arvon edistämisen ja useat heistä nimesivät ennakkotehtävissä naisten aseman parantamisen sekä sukupuolten välisen kuilun kaventamisen valtuustossa, suurimmaksi motivaattorikseen hakea tähän edustukselliseen tehtävään. Näiden naisten toimissa korostuu ehkä heidän tietämättäänkin feministisen tutkimuksen ajatus sukupuolierojen näkyväksi tekemisestä ja niiden kyseenalaistamisesta. Vastarintaa ilmentyy ja alistettuinakin naiset tuntuvat olevan toimijoita, aivan kuten Gayatri Spivak peräänkuuluttaa postkolonialisteissa teksteissään²³⁷. Heillä on myös kokemusta kuinka sukupuolten välistä tasa-arvoa käytännössä nostetaan agendalle paikallishallinnossa. Esimerkiksi Ghanassa valtuutettujen järjestämissä koulutuksissa on paikallisille naisille opetettu kädentaitoja sekä samalla kerrottu heidän oikeuksistaan ja tasa-arvon tärkeydestä²³⁸. Ihmisoikeuksista ja erityisesti naisten oikeuksista kertominen koetaan tärkeänä, parhaimmillaan se saa naiset tulemaan ulos kodeistaan ja rohkaistumaan luottamaan itseensä. Eräs tansanialainen haastateltava kertoi naisten voimaantumisen vaikutuksista:

---

²³⁴ ”So to me there should be gender equality where women also perform those roles that are typically defined for men and vice versa. We are then all equal.”

²³⁵ ”It is not well known, some people know about it but it is not as much wanted. Some people know about it but they don’t want to know.”

²³⁶ ”In my country I believe that the meaning is not yet felt. It is just empty words and very few people feel it and those who feel it are not powerful enough to make the changes.”

²³⁷ Morton 2007, 39.

²³⁸ Haastateltava 12, 3.

Aikaisemmin oli mahdollista löytää naisia, joita oli lyöty ja kysyttäessä mikä heillä oli hätänä, he vastasivat kaatuneensa. Nykyään naiset ovat hyvin rohkeita, jos heihin kosketaan väkivaltaisesti, he ilmoittavat siitä. (Haastateltava 7, 5.)²³⁹

Toinen valtuutettu jatkoi kertoen kuinka hän muiden naisvaltuutettujen kanssa säännöllisesti kannustaa paikallisia naisia tulemaan ongelmiensa kanssa ulos kodeistaan ja puhumaan niistä avoimesti, mutta tekemään sen oikean kanavan kautta eikä vain huutamaan apua kotinsa tyhjiltä seiniltä²⁴⁰. Ongelmat eivät katoa kertahetimitellä, mutta avunpyyntöjen oikeinkohdistaminen voi saada aikaan muutoksia yksittäistenkin naisten ahdinkoon. Omien yksityiselämän ongelmien julkisuuteen tuominen voi olla vaikeaa, mutta siihen kannustetaan feministisessä tutkimuksessa, missä nähdään että yksilönkokemusten avulla on mahdollista muodostaa teoriaa ja ymmärtää ympäröivää maailmaa. Kuten Christine Sylvester on todennut, feministisellä tutkimuksella on tarve tuoda naisia esiin niin, että heidän kokemuksiaan ja tietouttaan vihdoinkin arvostettaisiin²⁴¹.

Käytännössä naiset ovat haastaneet sukupuolittuneita valtarakenteita menemällä mukaan paikallistason politiikkaan, vaikka ovat ennalta tienneet tien siellä olevan kuoppainen. Ei ole vaikeaa nähdä, että naisten alempiarvoinen asema niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin poliittisestikin vaikuttaa paikalliseen politiikkaan. Kenialainen valtuutettu kertoi jatkuvasta valtataistelusta, joka on käynnissä heidän valtuustossaan kun miehet käyttäytyvät halveksuen naisia kohtaan kyseenalaistaen sen etteivät naisvaltuutetut kykene mihinkään²⁴². Maskuliininen hegemonisuus on vallalla paikallishallinnoissa niin edustajien kuin viranhaltijoidenkin puolella. Haastattelemani ghanalainen nainen kertoi seuraavasti sukupuolieroja korostavasta päätöksentekokulttuurista, mikä hänen edustamassaan paikallishallinnossa on vallalla:

He (miehet) toimivat yhteistyössä hallituksen kanssa ja tietävät ketkä ovat kriittisiä hallituksen politiikkaa kohtaan. Asioita hallitaan piilotetuilla keinoilla ja jos et noudata heidän pelisääntöjään he taistelevat sinua vastaan monin tavoin ja tunnet itsesi niin haavoittuvaiseksi. (Haastateltava 11,3.)²⁴³

Esimerkki kertoo myös kuinka osassa afrikkalaisista valtioista paikallishallinto on vielä hyvin sidoksissa kansallishallintoon, joka yhä edelleen osaltaan vaikuttaa paikallishallinnon toimintaan. Toisaalta myös Jo Beallin ajatuksissa on selvästi perää, miesten hyvä veli verkostot elävät vahvimmin

---

²³⁹ ”In the past you found a woman swollen everywhere and when you asked what is wrong she answered that she had fallen down. But now days they are very brave, if you touch them, they will report you.”

²⁴⁰ Haastateltava 1, 4.

²⁴¹ Sylvester 2002, 251-252.

²⁴² Haastateltava 9, 2.

²⁴³ ”They link up with the government so they know those who are critical of the government policy. Things are controlled in hidden ways and you have to play by their rules and if don't they will fight against you and they do many things behind you and you feel so vulnerable.”

ruohonjuuritason päätöksenteossa, missä perinteisiä sukupuolirooleja uusinnetaan päivittäin²⁴⁴. Vaikka naisia itseään selvästi kiinnostaa lähellä tapahtuvan politiikan teko, ovat paikallishallintoon kiinteästi kuuluvat epäviralliset instituutiot kielteisiä heidän osallistumisestaan kohtaan²⁴⁵.

Anne Marie Goetzin mukaan naisten poliittista vaikuttamista on mahdollista arvioida tehokkuus näkökulman avulla kansalaisyhteiskunnassa, poliittisessa järjestelmässä sekä valtion tasolla. Hän on havainnut, että vaikuttaminen on vaikeinta naisille poliittisessa järjestelmässä²⁴⁶. Tämä näkyy paikallishallinnon naisedustajienkin puheista, heistä useat kertovat vaikuttavansa tasa-arvokysymyksiin myös erilaisten paikallisten järjestöjen kautta. Tämä vaikuttaminen myös koetaan tehokkaammaksi siksi, että se saavuttaa ruohonjuuritason naisia paremmin. Eräs kenialainen valtuutettu kertoo vaikuttamisesta kansalaisyhteiskunnassa:

Minä itse kuulun erääseen yhteisöperustaiseen järjestöön, jossa me yritämme kouluttaa naisia [...] me etsimme naisia, jotka ovat kotona ja opetamme mitä he voivat tehdä jos heillä ei ole mitään koulutusta, jos he ovat työttömiä eikä heillä ole mitään muuta tulonlähdetä, järjestömme auttaa heitä luomaan työtä itselleen. (Haastateltava 2,2.)²⁴⁷

Ote kertoo perinteisen järjestövaikuttamisen suosiosta, joka jatkuu edelleen afrikkalaisista naisjärjestöissä²⁴⁸. Toisenlaisiakin tarinoita löytyy, eräältä toiselta paikkakunnalta tuleva kenialainen valtuutettu kertoi auttavansa köyhiä naisia henkilökohtaisesti antamalla heidän muodostamilleen ryhmille muun muassa mikrolainoja, koska hänen alueellaan mitään naisia tukevia järjestöjä ei toiminut²⁴⁹.

Naisten kokemukset ovat moninaisia ja heidän kamppailunsa todellisia. Toisinaan on vaikea vertailla tasa-arvon tilaa eri maissa ja asettaa näitä samoille viivoille. Nämä kokemukset ovat rakentuneet maantieteellisesti ja historiallisesti eriytyneiden kamppailujen kautta mahdollisesta solidaarisuuden tunteesta huolimatta. Kuten kenialainen valtuutettu kertoi ajatuksistaan Suomen ja Kenian tasa-arvotilanteesta:

Te juoksette kohti maalia, me emme ole edes vielä oppineet kävelemään, me ryömimme[...] Meillä on pitkä matka kuljettavanamme. (Haastateltava 9, 6.)²⁵⁰

---

²⁴⁴ Beall 2005a, 254-256.

²⁴⁵ Emt. 257.

²⁴⁶ Goetz 2003, 38-40.

²⁴⁷ ”I myself am in a CBO that is Community based Organization whereby we are trying to educate women [...] we look at women who are at home what else can she do if she doesn't have anything, if she is not employed or she does not have any other source of getting money. Such CBO is training women how to create jobs for themselves.”

²⁴⁸ Esim. Tripp 2003.

²⁴⁹ Haastateltava 10, 2.

²⁵⁰ ” You are running towards the finishing line, us we have not even started walking yet, we have not even started wlaing yet, we are growling[...] We still have a long way to go.”

Hänen kommenttinsa kertoo, kuinka on nähtävissä suuri kuilu erityisesti suomalaisen ja Afrikan eri maiden tasa-arvotilanteiden välillä ja lisäksi eroja on huomattavissa Afrikan maiden keskenkin. Toisaalta on ajateltava niin, että eroavaisuuksien näkeminen mahdollistaa myös yhtäläisyyksien ymmärtämisen²⁵¹. Olkoonkin niin, että tässä tapauksessa yhtäläisyytenä toimivat sama halu muuttaa asioita ja yhtenevä tavoite sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi, vaikka keinot voivat erota toisistaan. Paikallisesta tilanteesta katsoen voi olla joskus vaikeaa nähdä tietä eteenpäin lukuisien esteiden vuoksi, tähän tarvitaan rajat ylittävää solidaarisuutta, esimerkkejä ja kannustamista.

7.2. Muuttuvat identiteetit

Kolmannen maailman naiset, nämä alistetussa asemassa olevat kuten Gayatri Spivak²⁵² heistä puhuu omaavat haastattelujeni perusteella useita identiteettejä, jotka ovat jatkuvassa liikkeessä. Muuttuvat identiteetit teemaan alla käsittelen naisten identiteettejä ja niiden muutoksia. Haastatteluissa korostui naisvaltuutettujen tietoisuus oman identiteettinsä muutoksesta sekä muutoksen tarpeellisuudesta naisten identiteetistä ryhmänä. Muuttuvat identiteetit kuuluvat osana myös sukupuoliroolien uusintamiseen, molemmat sukupuolet ovat identiteettiensä kanssa muutoksessa ja tähän muutokseen liittyy erilaisia inhimillisiä tunteita kuten uhkan kokemista ja pelkoa. Teeman alla käy ilmi, että naisetustajat näkevät keskuudessaan samankaltaisuuksia riippumatta siitä missä valtiossa he vaikuttavat. On mielenkiintoista nähdä kuinka solidaarisuus saa vähitellen jalansijaa.

Kuva afrikkalaisesta naisesta kantaa mukanaan monia yleistyksiä, kuten tutkimukseni teoria osuudesta käy ilmi. Aikaisempien tutkimusten mukaan afrikkalainen nainen on toisaalta vahva hengeltään, mutta alistettu silti usein toimimaan lähinnä perhepiirissä vailla varsinaisia vaikuttamismahdollisuuksia. Toisaalta afrikkalaisen naisen identiteetti on mitä suuremmassa määrin muutoksessa. Lukuisiin afrikkalaisiin kulttuureihin vahvasti kuulunut ryhmä identiteetti vaikuttaa edelleen ihmisten elämään, mutta myös individualismi valtaa alaa ja jokaisen oman identiteetin määrittelyn mahdollisuus oli esillä haastatteluissani. Näitä yleistäviä ajatuksia kolmannen maailman naisista vailla valinnanvaraa ja mahdollisuuksia olevina toimijoina on tarpeen pyrkiä purkamaan feministisen tutkimuksen avulla. Afrikkalainen nainen nähdään liian usein vain uhrina tai sankarina, vaikka heissä kaikissa on varmasti molempia. Kuten Andrea Cornwall on todennut; kyseinen alistussuhde on oletettu, ja siihen liittyvät sosiaalista epätasa-arvoa ylläpitävät valtasuhteet suljetaan liian helposti pois näköpiiristä.²⁵³

---

²⁵¹ Mohanty 2003, 226.

²⁵² Ks. Luku 5.3.

²⁵³ Cornwall 2007, 163.

Postmodernin feministisen tutkimuksen mukaan subjektiivisuus on yhä enemmän liikkeessä ja toimijoilla nähdään olevan muuttuvia identiteettejä. Postmoderni feminismi haastaa näin meitä näkemään naisten elämien monia todellisuuksia ja kirjoittamaan niitä auki tutkimuksissaan.²⁵⁴ Haastattelemani naiset ovat rohkeita kertoessaan avoimesti näkemyksiään hyvin henkilökohtaisesta aiheesta ja toisaalta he ovat arkoja, tarvitsevat edelleen paljon vahvistusta ja voimavarojensa tunnustelemista politikoidessaan sukupuolten välisen tasa-arvon puolesta omassa yhteisössään. Heistä kukaan ei ole kuitenkaan vain uhri tai sankari, tavallaan heistä niin kuin jokaisesta meistä löytyy potentiaalia molempiin. He joutuvat omaksumaan monenlaisia subjekti positioita neuvotellessaan paikkaansa globaalissa maailmassa, kuten Marchand ja Runyan asian esittävät²⁵⁵.

Haastattelemani naiset kokivat tasa-arvon tilan vaikuttaneen heihin ja heidän käsitykseen itsestään, useat heistä kertoivat kamppailleensa ennakkoluuloja vastaan niin perheessään kuin paikallisyhteisössään kampanjoidessaan valtuustoon pääsemiseksi²⁵⁶. Heidän kertomuksistaan käy ilmi, että on vaatinut rohkeutta asettua ehdolle ja puhua sukupuolten välisen tasa-arvon puolesta julkisesti. Tähän heitä on ajanut tarve vaikuttaa ja edesauttaa muutoksen mahdollisuuteen sekä yksilö -että ryhmätasolla. Haastattelemillani naisilla oli vahva tarve nostaa naisten asemaa ja saada heidät määrittelemään yksilölliset identiteettinsä. Voimaantumisen ajatus on läsnä heidän toimissaan, ja se koskee sekä heitä itseään että heidän ympärillään olevia ruohonjuuritason naisia. Toisaalta he korostivat, että tämän prosessin tulisi tapahtua yhteistyössä miesten kanssa. Kuten ghanalainen valtuutettu kertoi sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä:

Toisinaan miehet kokevat olevansa ylempiä, jos tasa-arvokoulutusta annetaan vain naisille, he eivät ymmärrä sitä vaan katsovat edelleen meitä alaspäin. Joten koulutusta tulisi antaa sekä miehille että naisille ja myös lapsille. (Haastateltava 12, 2.)²⁵⁷

Näille naisille länsimaisen tasa-arvo käsityksen hyväksyminen ja sen tavoittelu tarkoittaisi heidän ja perheen välisen suhteen rikkoutumista. On selvää, että toisinaan kehityksen arvot todella heijastelevat sen länsimaisten tekijöiden ja tutkijoiden maailmaa.²⁵⁸ Niinpä sukupuolten välisen tasa-arvon tavoitteluun on afrikkalaisten feministienkin mukaan otettava mukaan myös miehet²⁵⁹.

---

²⁵⁴ Dean 2009, 336-337.

²⁵⁵ Marchand&Runyan 2005, 228.

²⁵⁶ Esim. Haastateltava 5,2 & Haastateltava 10,3.

²⁵⁷ "You know sometimes the men feel that they are superior, so when the education is given only to women they will not understand it and they will still be looking down on us. So the education must be given to both and children as well."

²⁵⁸ Singh 2007, 104.

²⁵⁹ Hudson-Weems 2001.

Valtuutetuksi valinta ja kyseiseen rooliin kasvaminen on ollut pitkälinen prosessi, jonka aikana näiden naisten identiteetit ovat olleet liikkeessä. Haastatteluissa heistä pystyi aistimaan kuinka heidän oli täytynyt punnita näkyvää rooliaan monelta kantilta. Osana tätä prosessia naiset ovat joutuneet omaksumaan osansa johtajan identiteetistä ja uskomaan itse siihen. Yhä edelleen päättäjänä toimiminen vaatii tekoja, niiden ihmisten asioiden ajamista, jotka valtuutettua ovat äänestäneet. Valtuutetun toimea voi hyvinkin kutsua työksi, jopa siinä määrin että muutama kenialainen valtuutettu kertoi jättäneensä palkkatyönsä keskittyäkseen valtuutetun tehtäviinsä. Heihin kohdistuvat odotukset ovat korkeat ja siksi osa valtuutetuista korosti, että myös itseltään on tässä työssä vaadittava paljon. Kenialaisen haastateltavan mukaan:

Mutta meillä johtajiksi valituilla on myös ongelma. Kun on annettu tämä tilaisuus työskennellä, siihen tulisi tarttua ja se tulisi tehdä koko sydämeestä. Ei saisi alkaa käyttäytyä kuin miehet, ei saisi tulla välinpitämättömäksi[...] (Haastateltava 10, 3.)²⁶⁰

Valtuutetut ovat keskellä postkoloniaalista prosessia, jossa he Lingin mukaan uusintavat sosiaalisia ja kulttuurisia kuvauksia itsestään²⁶¹. Liikkuvien subjektiivisuuksien kautta he rakentavat uudelleen naisten identiteettejä ja kyseenalaistavat toiminnallaan sukupuolittuneita valtarakenteita.

Rohkeuden lisäksi käy ilmi, että toisinaan naisten identiteettiin on lainattava maskuliinisia ominaisuuksia, jotta onnistuu saamaan muutoksia aikaan. Maskuliinisuuden ja feminiinisuuden mielikuvat vaikuttavat oman ja muiden identiteettien muotoutumiseen toteaa Elina Penttinen²⁶².

Ghanalainen valtuutettu kertoi selvästi ylpeänä tarinaa vahvasta äidistään:

Jos äiti on vahva, lapset ovat koulutettuja, koska naisen on huolehdittava kaikista maksuista ja äitini teki sen, useimmat meistä olivat yliopistossa. Mutta ne naiset, jotka ovat pehmeitä, heidän lapsensa eivät ole käyneet kouluja ja elämä ei ole heille kovin hyvää. Kaikki riippuu siitä kuinka vahva ja voimakas äiti on. On tärkeää, että naiset toimivat myös perinteisissä miesten rooleissa, ja äitini on toiminut siinä paljon. (Haastateltava 11, 2.)²⁶³

Toisaalta maskuliinisuus ja feminiinisyys käsitteinä ovat myös liikkeessä ja sekoittumassa toisiinsa. Näin ghanalainen äiti uusintaa feminiinisuuden kuvaa, olematta yhtään vähemmän feminiininen maskuliinisista piirteistään huolimatta.

---

²⁶⁰ "But we leaders who are already elected we also have a problem. Because if I told you are given this opportunity to work that you are given, you should do it. You should do it with the whole of your heart. You should not start behaving like men, you should not be careless [...]"

²⁶¹ Ling 2002, 21.

²⁶² Penttinen 2004, 30.

²⁶³ "So if the woman is strong the children are educated because the woman has to pay the fees and my mother paid all our fees and most of us were in the university. But those women who are soft and their children did not go to school and life is not very good for them. It depends on how powerful and strong the women are. So it is very important that women play men's role as well, that my mother plays a lot."

Kipinän lähteä mukaan paikallistason vaikuttamiseen on antanut näille naisille usein halu edustaa kansalaisyhteiskuntaa ja erityisesti naisia päätöksenteossa. Valtuutetun rooli on yhtä moninainen kuin paikallisyhteisön naisten, tansanialainen valtuutettu näkee tärkeänä tehtävänä tukea naisia heidän monissa rooleissaan²⁶⁴. Valtuutetut ovat kokeneet, että rohkeus ja henkilökohtainen voimaantuminen ovat auttaneet heitä saavuttamaan asemansa ja toimimaan siinä. Tansanialaisen valtuutetun puheesta käy ilmi, että itseluottamuksen merkitys on suuri niin omassa toiminnassa kuin ruohonjuuritason naisten tietoisuuden herättelyssä:

[...] me kartutamme heidän osaamistaan niin, että...he ensin luottaisivat itseensä, että he ajattelisivat olevansa osa...koska jotkut heistä menettävät toivonsa...että he ovat tärkeitä, että he ovat aivan samanarvoisia miesten kanssa, että he luottaisivat itseensä[...] (Haastateltava 1,6.)²⁶⁵

Postmodernin feminismin ajatus, kuinka julkinen ja yksityinen ovat naisten elämässä yhteydessä toisiinsa ja miten näin ollen naisten yksityisen sektorin olot vaikuttavat julkiseen ja päinvastoin on esillä naisvaltuutettujen elämässä²⁶⁶. Nämä naiset myös osoittavat kuinka yksityinen voi kääntyä voimavaraksi julkisella puolella, käyttämällä äidin identiteettiään päättäjän identiteettinsä tukena. He kokevat itse tuoneensa muutoksia niin paikallisyhteisöönsä kuin perheeseensä asettumalla avoimesti puhumaan sukupuolten välisen tasa-arvon puolesta oman äiti identiteettinsä tukemana²⁶⁷. Maternalistisen symbolismin merkitys on vahva²⁶⁸, ajatus maan äideistä sekä äänestäjien hoivaamisesta tulee esiin haastateltavien kertomuksissa. Kenialaisten valtuutettujen kertomuksissa nousee esiin vahvan maan äidin esimerkki, poliitikko Martha Wangari Karua, joka pyrkii presidentiksi vaaleissa 2012. Tätä naista maan äidiksi kannattavat monet, myös miehiä on hänen tukijoukoissaan. Muille naisille hän on kenialaisen valtuutetun mukaan tärkeä esimerkki siitä kuinka naiset osaavat johtaa²⁶⁹. Äitiys nähdään yhdistävänä tekijänä myös muiden naispäättäjien kanssa, eräs kenialainen valtuutettu totesi:

Me naiset voimme myös tehdä uskomattomia tekoja johtajina, koska nainen ei mitenkään voisi harhaanjohtaa kansaa. Sillä olen äiti, olen johtaja ja jos päätän harhaanjohtaa kansaa, harhaanjohtan myös omia lapsiani.. (Haastateltava 2,4.)²⁷⁰

Kuten useassa haastattelussa kävi ilmi, on johtajan rooli varattu lukuisissa afrikkalaisissa paikalliskulttuureissa miehille. Johtajan identiteettiin liitettiin usein maskuliinisia ominaisuuksia, ja

---

²⁶⁴ Haastateltava 1,4.

²⁶⁵ ”[...]we build capacity so that to me them...first trust themselves, to think that they are important, they are just the same with men and anybody so that if they have confidence[...]

²⁶⁶ Barriteau 1995, 155.

²⁶⁷ Esim. Haastateltava 5,4.

²⁶⁸ Tripp 2003, 251.

²⁶⁹ Haastateltava 3, 5.

johtajan asemassa käytettiin hyväksi paikallisyhteisön hyvä veli verkostoja. Naisjohtajuus ja päättävään asemaan nouseminen herätti haastateltavissani monenlaisia ajatuksia. Korostettiin muun muassa vastuullista ja esimerkillisyyden merkitystä johtajana toimittaessa, eräs kenialainen valtuutettu kertoi ajatuksistaan:

[...] meidän naisten, jotka olemme tulleet valituiksi johtajiksi, meidän tulee johtaa. Me emme vain halua että meille annetaan valtuustopaikat, emmekä sitten tukisikaan niitä ihmisiä, jotka meidät sinne ovat äänestäneet. (Haastateltava 10,3.)²⁷¹

Päättäjän asemaan pääsemisessä nähtiin eräänlaista johdatusta ja asemassa pysymisessä nöyryyttä äänestäjien edessä²⁷². Eräiden näkemysten mukaan johtajuutta on mahdollista oppia ja valtuutettuja tulisi kouluttaa sillä he eivät omaa viranhaltijoiden kokemusta hallinnosta²⁷³. Ghanalainen valtuutettu kertoi, että valinnan jälkeen valtuutetuille järjestetään vain yksi koulutus päätöksentekojärjestelmää koskien ja se on usein riittämätön erityisesti naisvaltuutettujen kohdalla, joilla usein on miehiä heikompi koulutustaso²⁷⁴.

Valtuutetut ovat näkyvässä asemassaan usein roolimalleja toisille naisille omasta epävarmastakin asemastaan huolimatta. Tansanialaisen valtuutetun mukaan:

Me olemme roolimalleja muille, meidän täytyy olla, halusimmepa sitä tai emme. (Haastateltava 1,6.)²⁷⁵

Tässä asemassa toimiminen tuntuu vaativan luonteen lujuuutta, henkistä voimaa sekä uskoa omiin kykyihinsä. Oman kamppailun läpi käyminen on antanut näille naisille näkemystä siitä, että he todella ovat voimakkaita naisia²⁷⁶. Tämä ominaisuus nousi esiin myös haastatteluissa, namibialainen valtuutettu kuvaili itseään seuraavasti:

Minussa on sellaista vahvuutta, etten lannistu kovin helposti. [...] ja minulla on periaatteita, enkä tee asioita vain miellyttääkseni muita. Minä teen asioita, koska näen, että se on oikea tapa toimia ja se voi muuttaa jonkun elämää. (Haastateltava 14,5.)²⁷⁷

Samanlainen oikeudenmukaisuuden vaatimus on esitettävä haastateltavien mukaan myös kehitysyhteistyön kumppaneille, ei ole itsestään selvyys että kumppanit käyttäytyvät aina pyyteettömästi ja oikeudenmukaisesti toisiaan kohtaan. On otettava huomioon, että kumppanuudessa

---

²⁷⁰ "But we can also do marvelous things in leadership because there is no way a woman can go and mislead a nation, yet I am a mother, I am a leader and I decide to mislead the nation and I am misleading my own children."

²⁷¹ "[...] even us women who are leaders, we must lead our people. We just don't want to be given those seats and then you go and sit there and don't support your people.!"

²⁷² Esim. Haastateltava 2,1 ja haastateltava 5,4.

²⁷³ Olowu&Wunsch 2004, 70.

²⁷⁴ Haastateltava 11, 3.

²⁷⁵ "Because we are role models, we must be whether we want it or not."

²⁷⁶ Haastateltava 8, 4.

rakennetaan uudelleen kummankin kumppanin identiteettiä heidän toimiessaan yhdessä. Mohantyn mukaan toisinaan tässä tilanteessa saattaa olla vaikea ajatella paikallisuutta ja siihen kuuluvia erityispiirteitä ilman, että sorrutaan kolonialistisiin tai kulttuurisiin latteuksiin eronteosta²⁷⁸. Erityisesti kenialaiset valtuutetut peräänkuuluttivat suomalaisten kumppanien puolelta myös keskittyneisyyttä ja tinkimättömyyttä yhteistyötä tehtäessä, jotta sen periaatteet toteutuisivat ja paikalliset sekä Afrikan kunnissa että Suomessa hyötyisivät siitä²⁷⁹.

Haastattelemieni naisten lukuisista eri identiteeteistä osa vahvistuu ja osa heikkenee heidän omaksuessaan uusia subjekti positioita. Identiteettejä leimaa niiden satunnaisuus, josta Andrea Cornwall mainitsee²⁸⁰. Hämmästyttävästi nämä naiset maailmanmatkaavat neuvottelemassa identiteettejään ja Christine Sylvesterin peräänkuuluttama empaattinen yhteistyö tuntuu olevan osa heitä²⁸¹. Maailmankuvien eroavaisuuksista huolimatta yhteistä pohjaa feminismille rakentuu tässä dialogissa, jota naiset käyvät koskien sukupuolten välistä tasa-arvoa.

7.3. Myyttisiä suhteita

Myyttisiä suhteita teeman alla esitän haastatteluissa ilmi tulleiden erilaisten suhteiden monimutkaista verkostoa, missä naisvaltuutetut päivittäin toimivat. Teeman alla sivutaan tässä tutkimuksessa esiintyvää postkoloniaalista näkemystä, missä kehityksen elementtien sijaan keskitytään elementtien välisiin suhteisiin²⁸². Tutkimuksessani jo lähtökohtaisesti suhteiden järjestelmää on pyritty horjuttamaan: kehityksen asiantuntijoina toimivat paikallistason naispäättäjät ja solidaarisuuden diskurssi muotoutuu heidän arviointejansa seurailleen.

Olen pyrkinyt keräämään tämän teeman alle esimerkkejä niin naisten ja miesten välisistä kuin naisten ja naisten välisistä suhteista. Lisäksi teemaan liittyvät lähes väistämättä patrimonialiset suhteet kuten vahvana vaikuttava klientilistinen järjestelmä sekä politiikan tekoa värittävät hyvä veli verkostot. Myyttisiä näistä suhteista tekee niistä etukäteen kerrotut tarinat, jotka saattavatkin vesittyä haastattelututkimuksessa kuten Andrea Cornwall teoriaosuudessa todisti. Cornwallin mukaan myytit

---

²⁷⁷ ”I think the one strength I have in me is that I don’t go down very easily. [...] I have principles within myself. My principles are my principles and I am not going to do something because I want to please somebody. I am doing something because I see it is the right thing to do and it makes difference in somebody’s life.”

²⁷⁸ Mohanty 2003, 229.

²⁷⁹ Haastateltava 9, 7 & haastateltava 10, 5.

²⁸⁰ Cornwall 2007, 163.

²⁸¹ Sylvester 2002.

²⁸² Escobar 1995, 40-41.

eivät motivoi toimimaan eikä täten ole naisten edun mukaista ylläpitää myyttiä luontaisesta yhteistyökyvystä tai vastaavasti yhteistyökyvyttömyydestä. Hän näkee solidaarisuudella ja samoin autonomisuudella olevan edelleen mahdollisuus, jos niitä aktiivisesti rakennetaan ihmisiä yhdistävien seikkojen kautta, oletettujen yhteisten intressien sijaan.²⁸³ Teema kuvaa arjen kansainvälistä politiikkaa, sitä kuinka pohjaa kansainvälisille verkostoille rakennetaan yksilöiden välisissä suhteissa niin paikallistasolla kuin kumppaneiden välilläkin.

Päällimmäisenä sukupuolten välisestä tasa-arvosta puhuttaessa on oletus naisten ja miesten välisistä monimutkaisista suhteista. Myös haastattelemieni naisvaltuutettujen puheessa nousee esiin naisten ja miesten väliset mutkikkaat suhteet, mutta näiden suhteiden lisäksi törmäsin hämmästyttävän usein naisten keskinäisten suhteiden problematiikkaan. Näiden suhteiden painoarvo on korkealla, koska tutkimukseni käsittelee solidaarisuuden mahdollisuutta naisten välillä. Lähtiessäni tekemään tätä tutkimusta en osannut odottaa kuinka monenlaisia tarinoita kuulisin naisten välisistä suhteista. Kuten Andrea Cornwallkin kertoi, odotin miesten ja naisten välisten suhteiden olevan laadultaan vaikeimpia ja monimutkaisimpia²⁸⁴. Kuitenkin useassa haastattelussani kävi ilmi, että naisten välisissä suhteissa ja solidaarisuudessa on paikallistasolla toivomisen varaa. Yhteistyötä toki tehdään ja sen merkitys nähdään tärkeänä, mutta monesta suusta sain myös kuulla naisten olevan perin kateellisia toisten naisten menestyksestä. Ghanalaisen valtuutetun mukaan:

Me naiset panettelemme toisiamme selän takana. Kun nainen on päässyt tiettyyn asemaan, hänen tukemisensa sijaan muut naiset alkavat puhua pahaa hänestä. (Haastateltava 12, 2.)²⁸⁵

Swazimaalainen valtuutettu toi esiin, ettei kysymys ole pelkästään kateudesta. Taustalla vaikuttavat myös kulttuuriset tekijät ja syvälle juurtunut patriarkaalinen valtajärjestelmä:

Naiset eivät luota toisiinsa, he eivät äänestä toisia naisia, koska he eivät luota siihen, että naiset osaisivat hoitaa hommansa. (Haastateltava 13, 1.)²⁸⁶

Myyttisiä suhteita myös rakennetaan aktiivisesti, sillä ei välttämättä ole miehillekään haitallista jos naisten välisissä suhteissa on ongelmia. Tansanialainen valtuutettu kertoi kuinka miehet iloitsevat naisten keskinäisistä ongelmista ja näkevät ne omana etunaan²⁸⁷. Kateutta tuntuu esiintyvän myös

---

²⁸³ Cornwall 2007, 163-164.

²⁸⁴ Emt.

²⁸⁵ “ Women we backbite a lot. You see a woman got into a certain position, instead of supporting that person we start talking dirty on her.”

²⁸⁶ ” The women don’t have confidence with each other, they don’t elect women other women because they don’t have confidence on them as a woman that a woman can do it.”

²⁸⁷ Haastateltava 1, 6.

valtuutettujen välisissä suhteissa, erityisesti vaaleilla valitut valtuutetut näkivät erikoispaikoilla olevien valtuutettujen kadehtivan heidän asemaansa²⁸⁸.

Yhteistyöllekin on sijaa ja sen mahdollisuuksia on Andrea Cornwallin mukaan etsittävä ihmisiä yhdistävistä seikoista²⁸⁹. Paikallisesti yhteistyötä tehdään niin naisvaltuutettujen kesken kuin tasa-arvoa ajavien muiden toimijoiden kanssa, eikä kysymyksessä ole pelkästään yhdessä toimiminen keskinäisten konfliktien välttämiseksi. Erilaisia kansalaisjärjestöjä on olemassa ja ainakin toisinaan valtuutetut ovat niiden kanssa yhteistyössä, joskin on myös esimerkkejä niistä kokemuksista, joissa järjestöt ajavat yksinomaan omaa asiaansa, rajatulla alueella rajattuna aikana²⁹⁰. Toisaalta namibialainen valtuutettu kertoi, että heillä tasa-arvokoulutuksia on järjestetty yhdessä niin ministeriön, kansalaisjärjestöjen kuin yksityisten yritystenkin kanssa²⁹¹. Kenialainen valtuutettu puolestaan toivoi hartaasti yhteistyötä eri tason päättäjien keskuudessa sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi:

Joten itse asiassa meidän tulisi tehdä yhteistyötä parlamentaarikkojen ja paikallis päättäjien kesken. Jotta voisimme mennä yhteisöihin ja yrittää kouluttaa ihmisiä ja saada muutoksia aikaan maassamme. (Haastateltava 2, 2.)²⁹²

Miesten ja naisten välisiä suhteiden verkostoja esiintyy monella eri yhteiskunnan tasolla. Elämän yksityisellä puolella naisten ja miesten välisiä suhteita on löydettävissä kotoa, miehen ja vaimon sekä sukulaisten välisissä suhteissa. Yhteisöissä puolestaan miesten ja naisten välisiä suhteita esiintyy niin päättäjien kesken, päättäjien ja äänestäjien sekä esimerkiksi päättäjien ja viranhaltijoiden välillä. Miesten ja naisten suhteita leimaa sitkeässä elävät kulttuuriset perinteet, joiden mukaan mies on naista ylempänä niin perheessä kuin yhteiskunnassa ja miehet toimivat yleensä yhteisöjensä johtajina. Kuitenkin tämä käsitys on selvästi saanut aikaan vastarintaa ja maskuliinisen hegemonisuuden perinne haastajia.

Haastatteluissani kävi ilmi, että miesten ja naisten välisten suhteiden merkitys niin kotona kuin yhteiskunnassakin on suuri. Miehiä, jotka kunnioittavat ja ottavat naisten mielipiteet huomioon arvostetaan. Heidän kanssaan halutaan työskennellä yhdessä sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamiseksi, kuten käy ilmi edellisen kappaleen ghanalaisen valtuutetun esimerkistä. Mutta naisten ja miesten välisiin suhteisiin liittyy myös muuta kuin yhteistyötä ja arvostusta, usein niiden aikaansaaminen merkitsee ennakkoluulojen voittamista. Kuten edellisestä luvusta ilmenee, naisten

---

²⁸⁸ Ks. Esim. haastateltava 10, 3.

²⁸⁹ Cornwall 2007, 165.

²⁹⁰ Haastateltava 8, 3.

²⁹¹ Haastateltava 14, 3.

johtajan taitoja epäillään ja heidän nousunsa valtuustoon saattaa aiheuttaa vastarintaa niin miehissä, perhepiirissä kuin ympäröivässä yhteisössäkkin. Useammassa haastattelussa nousi esille, että miehet myös kokevat naiset uhkana päättäjätasolla ja siksi pyrkivät estämään naisten sinne pääsyä²⁹³. Naisten jo ollessa päättäjinä heillä oli lisäksi kokemuksia, että vähäisen määränsä vuoksi heidän on vaikea saavuttaa johtavaa asemaa esimerkiksi kunnanvaltuustossa, johon lähes aina valitaan mies²⁹⁴. Miesten on yleensä naisia helpompi toimia päättäjänä, sillä naisia useammin he ovat taloudellisesti omavaraisia ja pystyvät käyttämään tätä hyväkseen vaihtaessaan ääniä palveluksiin tai jopa pieniin rahasummiin. Eräs kenialainen valtuutettu kertoi:

[...] miehet, joita he äänestävät eivät välttämättä ole parhaita johtajia, mutta he käyttävät rahaa, he ovat vallassa ja he käyttävät shillingin voimaa[...] (Haastateltava 9, 5.)²⁹⁵

Yksityisessä elämässä naisten taloudellinen riippuvuus miehistä aiheuttaa vääristymiä miesten ja naisten välisissä suhteissa. Henkilökohtaisesti eräs tansanialainen valtuutettu kertoi kuinka tasa-arvo on vaikuttanut häneen:

Naisia pidetään kotiäiteinä, se on perinteemme. Mutta me taistelemme kovasti sitä vastaan, ja tämä vaikutti myös minuun kampanjani aikana, sillä miehet eivät halunneet minusta tulevan johtajaa, valtuutettua. (Haastateltava 5, 2.)²⁹⁶

Ruohonjuuritasolla naisten aika menee muuhun ja on vaikeaa saada heitä näkemään kuinka sukupuolten välinen tasa-arvo voisi ulottua kaikkialle. Tansanialainen valtuutettu korosti kuinka tärkeää on tehdä tiettäväksi muutoksen mahdollisuus ja sen kuuluminen kaikille naisille:

Mutta minulla oli tapana puhua heille, kertoa heille, että tämä muutos kuuluu kaikille, että on mahdollista taistella kaikista asemista, eikä minkään aseman saavuttaminen ole mahdotonta. Naisina me voimme taistella kaikista asemista, eikä pidä kuunnella niitä, jotka yrittävät lannistaa meidät, sillä sitä tapahtuu edelleen paljon. (Haastateltava 1, 3.)²⁹⁷

Miesten ja naisten välisiin suhteiden lisäksi valtuutetut nostivat esille mutkikkaat suhteet paikallisiin viranhaltijoihin. Useassa niistä maista, joista haastateltavani tulevat on paikallishallinnon viranomaisilla kunnallisvaltuutettuja enemmän päätäntävaltaa tai valtuutetuilla vahva asema heidän valitsemisessaan. Namibialainen valtuutettu totesi valtuutettujen keskinäisistä sekä valtuutettujen ja viranomaisten suhteesta seuraavasti:

---

²⁹² ”So actually I considered we should join hearts from parliamentary seats and come to the civic leaders so that we can go to the communities people and try and educate them how to bring changes in our country.”

²⁹³ Esim. haastateltava 1, 2 ja haastateltava 9, 5.

²⁹⁴ Haastateltava 5, 5.

²⁹⁵ ”[...] it is not necessarily that the men they vote are the best people to be in leadership, but they use money, they are the ones who control and use the power of the shilling[...].”

²⁹⁶ “The women are considered to be housewives that is our tradition. But we are working hard for it and it nearly affected me during the campaign because the men did not want me to become a leader, a councilor.”

²⁹⁷ ” But I used to talk them, to make sure to tell them that this change doesn't have anyone to whom it belongs, it belongs to everyone, to fight for every position, there is no position meant to anyone. We as women we can fight for everything, don't listen to them when they discourage you, because they use to discourage us, they do a lot.”

Mielestäni valtuutettujen tulisi olla tekemisissä keskenään mutta yhtä paljon meidän tulisi myös olla tekemisissä hallinnon edustajien kanssa. Ei nimittäin auta, jos me valtuutetut olemme vain keskenämme ja hallinto puuhaa täysin omiaan. (Haastateltava 14, 6.)²⁹⁸

Yhteisten etujen ajamiseksi tarvitaan sekä edustuksellista että hallinnollista päätöksentekoa, ja naisia molempien osapuolien joukkoon. Kenialainen valtuutettu halusi korostaa valtuutettujen asemaa erityisesti siksi, että heidän päätöksentekonsa on viranomaisiin verrattuna vastuullista, sillä he ovat teoistaan vastuussa äänestäjilleen²⁹⁹.

Suhteet kehitysyhteistyön kumppaneiden kanssa kirvoittivat mielipiteitä haastatteluissa. Poikkeuksetta kyseinen tasa-arvoseminaari, jonka aikana haastattelut toteutettiin, nähtiin positiivisena. Silti haastatteluissa kävi selväksi, että suhteet kumppaneihin eivät ole suinkaan ongelmattomat ja että erityisesti tähän suhteeseen liittyy olemassa oleva valta-asetelma ja sen tasapainon muuttaminen. Viitteitä Mohantyn esittämästä länsimaisten naisten paternalistisesta asenteesta kolmannen maailman naisia kohtaan oli havaittavissa valtuutettujen puheessa³⁰⁰. Kumppanuuden käsitteen mukaisesti sen keskeisimpiä periaatteita ovat luottamus, avoimuus, sitoutuminen, joustavuus, tasa-arvo ja pyrkimys jatkuvaan oppimiseen. Erityisesti sitoutuminen ja avoimuus nähtiin toisinaan vaikeasti kumppanuudessa toteutuvina, molemminpuolinen ihmisten vaihtuminen vaikeuttaa luottamuksen rakentamista. Sitoutumisella puolestaan on niin yhteisöllinen kuin yksilöllinen puolensa, joiden molempien merkitystä korostettiin. Kenialainen valtuutettu opasti kumppaneita:

On seisottava päättäväisesti, jotta ohjelmaa toteutetaan suunnitelman mukaisesti, ellei ole todellista syyttää muuttaa suunnitelmia[...] Me tarvitsemme sitoutuneita toimijoita. (Haastateltava 9, 7.)³⁰¹

Toinen kenialainen valtuutettu totesi, että vaatia on osattava molemmin puolin, hänen mukaansa myös afrikkalaiset osaavat olla vaikeita yhteistyökumppaneita ja heidän edessään ei pidä nöyristellä vaan noudattaa yhteisiä suunnitelmia³⁰². Molemminpuolinen kuunteleminen ja kunnioitus vievät eteenpäin vaikka kulttuurieroista johtuen kumppanit tulkitsevatkin todellisuutta eri tavoin.

Sekä postkolonialismissa että postmodernissa feminismissä korostuu paikkaan sitoutuneen tiedon merkitys, joka voi aiheuttaa solidaarisuuden hiipumista³⁰³. Haastatteluissani paikallisilla oman alueen käytännöillä osoittautui olevan suurta merkitystä ja niiden tärkeyttä korostettiin. Niiden ohella esiintyi

---

²⁹⁸ ”I think that councillors should be able to be together as much as we must also sit with our administrators because it does not help if we councillors just sit and talk and the guys in administration are doing something on their own.”

²⁹⁹ Haastateltava 9, 7.

³⁰⁰ Mohanty 2003.

³⁰¹ ”You have to stand firm so that if you say we are following this programme and unless there is a genuine reason to change it[...]. We need focused people.”

³⁰² Haastateltava 10, 5.

kuitenkin ajatus, että dialogissa muiden kanssa voi toisten kokemuksista oppia ja olla hyötyä omia parhaita käytäntöjä etsittäessä. Paikallisesti eriävistä kokemuksista paremmin tuntemalla on myös mahdollista nähdä yhteisiä piirteitä, kuten Mohanty toteaa³⁰⁴. Namibialainen valtuutettu kiteytti ajatuksen kumppanuudesta oivallisesti:

Minä olen sanonut, että me tulemme eri ympäristöistä, eri tilanteista ja me ratkomme ongelmia eri tavoin. Tavoitteenamme on sukupuolten välinen tasa-arvo, mutta toimintatapamme voivat vaihdella paljon. Yritän sanoa, että opimme toistemme kokemuksista ja käytämme niitä hyväksemme jos ne sopivat meille. (Haastateltava 14, 4.)³⁰⁵

Useat valtuutetut näkivät kyseisen seminaarin erityisesti tilaisuutena, joka saattoi yhteen eri maiden naisvaltuutettuja ja mahdollisti heidän keskinäisen kommunikaationsa. Keskinäistä ymmärryksen tunnetta ja samankaltaisten ongelmien kanssa painimista pidettiin sytykkeenä kommunikaation luomiseen, vaikka nämä afrikkalaiset maat ovat myös keskenään hyvin eri tilanteissa sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisessa. Ghanalainen valtuutettu korosti, että tämän tilaisuuden jälkeen afrikkalaisten valtuutettujen tulisi tarttua toimeen ja jatkaa yhteistyötä omin ehdoin, niitä tarpeita ajatellen, joita itse kullakin on. Hän sanoi:

Eräs tie eteenpäin on, että meidän tulisi muodostaa afrikkalaisten naispäättäjien verkostoa, niin että kotiin mennessämme alamme verkostoitua itse. (Haastateltava 11, 5.)³⁰⁶

Toinen ghanalainen valtuutettu korosti, että paikallisen tien lisäksi on löydettävä koko maanosan yhteinen tie kohti sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä naisten ja tyttöjen aseman paranemista³⁰⁷. Näin naiset toimivat itse aktivisteina osana globaalia uudelleenrakentumista ja neuvottelevat paikkaansa globaalissa maailmassa³⁰⁸.

7.4. Vaihtoehtoisia kehityksiä

Vaihtoehtoja kehitykselle teeman alle on koottu ajatuksia siitä millaisia eri vaihtoehtoja tulevaisuudelle haastattelemani naiset näkevät. Kysymys on niin konkreettisista toimista, joita on jo pantu alulle kuin vielä mielikuvien tasolla olevista toiveista. Teeman alla käsitellään muutoksen mahdollisuutta koskien niin sukupuolten välisen tasa-arvon tilaa, kumppanuussuhteita sekä kehityksen ajatusta itsessään. Tässä

---

³⁰³ Parpart&Marchand 1995, 18.

³⁰⁴ Mohanty 2003, 226.

³⁰⁵ "I was saying that we come from different environment, we have different situations and we solve problems differently, the aim of us is gender equality but how we do things might differ a lot. What I try to say is just that we learn from their experiences and let us use it if it suits us."

³⁰⁶ "One way forward is that we think that we should form an African women decision makers network so that we come back home and start networking ourselves."

³⁰⁷ Haastateltava 12, 4.

teemassa korostuvat myös muutosta mahdollistavat tekijät kuten empatian tarve kumppanuussuhteissa sekä kehityksen toimijoiden subjektiivisuuksien sekoittuminen ja niiden moniäänisyys.

Lähtökohtaisesti tässä tutkimuksessa kehitys on ymmärretty sosiaalisena muutoksena, jonka tekijöinä ovat ihmiset³⁰⁹. Tämä käsitys vahvistui haastatellessani afrikkalaisia naiskunnallisvaltuutettuja, sillä heidän katsoessaan kehitystä sen pienemmistä ja ruohonjuuritasolla sijaitsevista yksiköistä lähtien oli nähtävissä, kuinka nimenomaan ihmisyksilöt ovat toiminnallaan pyrkineet ja onnistuneet saamaan sosiaalisia muutoksia aikaiseksi. Vaihtoehtoja kehitykselle ei ole mutta on olemassa vaihtoehtoisia kehityksiä. Kuten Jan Nederveen Peterse on todennut, kehityksen suunta ei ole muuttumaton vaan pikemminkin määrittelemätön³¹⁰.

Näille naisvaltuutetuille kehitys merkitsee ennen kaikkea sukupuolten välisen tasa-arvon edistymistä, mitä toisinaan on vaikea mitata muuten kuin keskittymällä siihen kohdistettuihin rakenteellisiin ja käytännön toimiin. Naiset ja kehitys problematiikassa on havaittu, että käytännön parannukset tai rakenteelliset muutokset eivät yksinomaan riitä vaan tarvitaan molempia näistä näkökulmista, jotta voitaisiin uudistaa perinteisiin rooleihin nojaavaa sukupuolijärjestelmää ja saada aikaan sukupuolten välisen tasa-arvon edistymistä.³¹¹

Erilaisia mahdollisuuksia edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa on monia. Eräässä tansanialaisessa kaupungissa tasa-arvotyöhön on panostettu luomalla paikallinen tasa-arvo strategia ohjaamaan paikallishallinnon tasa-arvotyötä. Kyseisen strategian laatimisessa ovat olleet mukana eri sidosryhmät, kuten valtuutetut, hallinnonedustajat sekä paikalliset asukkaat. Paikallinen valtuutettu kuvaili strategian laatimisen syitä seuraavasti:

Kyllä meillä on kansallinen tasa-arvo strategia sekä paikallinen sellainen, koska kansallinen strategia on niin laaja ja meillä on paikallisesti ongelmia, joita se ei sisällä. Joten me päätimme luoda oman strategian ja sisällyttää siihen ne ongelmat, joita me kohtaamme täällä, joita naiset kohtaavat. (Haastateltava 1, 5.)³¹²

Myös swazimaalainen valtuutettu ehdotti strategista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Hänen mukaansa ennen varsinaisten paikallisten strategioiden luomista olisi hänen kotimaassaan hyvä

---

³⁰⁸ Runyan&Marchand 2005, 228.

³⁰⁹ Swantz 1985, 4.

³¹⁰ Nederveen Peterse 2004, 158.

³¹¹ Vuorela 1999, 24-25.

³¹² ”Yes, we have national gender policy and we have local gender policy, because national policy is wide so we have other problems which are not included in the national policy but what we are facing in our district. So we decided to make our own in order to create to have everything which we are facing there, which women are facing.”

saada tutkimusta, niin numeraalista kuin empiiristäkin tasa-arvon tilasta, jotta tiedettäisiin mihin strategiatyötä pohjata.³¹³

Ruohonjuuritason kehityksen aikaansaamiseksi haastateltavat korostivat naisten perustarpeiden tyydyttämisen merkitystä heidän elämän laadun parantamisessa. Heikon koulutustason ja toimeentulon vuoksi on monien vaikea nähdä omavaraisempaa ja omaan päätäntävaltaan perustuvaa tulevaisuutta itselleen³¹⁴. Radikaaleja näkemyksiäkin ja uskoa naisiin muutoksen voimana ilmeni, erityisesti vuoden 2007 vaalien jälkeisen väkivallan vaivaaman Kenian valtuutetuista eräs omasi vahvan mielipiteen siitä miten tulevaisuutta heidän alueellaan tulisi lähteä rakentamaan:

Me olemme jättäneet maamme miesten käsiin ja he ovat tuhonneet kaiken ja nyt me naiset olemme niitä, jotka kärsivät. Nyt meidän naisten tulee miettiä kuinka voimme alkaa jälleenrakentamaan maamme ja mitä me tulemme tekemään. (Haastateltava 10, 4.)³¹⁵

Naisten päätäntävällän lisääminen ja naisten määrän nouseminen päätöksentekijöiden joukossa nähtiin olevan yhteydessä toisiinsa. Tästä syystä johtuen namibialainen valtuutettu puhui vaalijärjestelmän muutoksen puolesta sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Hänen mukaansa Namibiassa ja muuallakin pitäisi ottaa käyttöön Etelä-Afrikan mallin mukaiset zebra-listat, joiden avulla naisia saataisiin läpi vaaleissa enemmän. Ongelmana tällä hetkellä on, että naisia löytyy ehdokaslistoilta, mutta usein niiden häntäpäästä, jolloin heidän läpikäymisensä onnistumisprosentti on heikko.³¹⁶ Tansanialaiset valtuutetut puolestaan puhuivat vaaleilla valittujen edustajien merkityksen korostamisesta. Heidän mukaansa on pulmallista, että päästyään valtuustoon erityispaikoille naisilla ei ole motivaatiota käydä oikeaan vaalitaistoon ja tämä heikentää kaikkinaisesti naisten motivaatiota osallistua kunnalliseen päätöksentekoon.³¹⁷ Tasa-arvon numeraalisen puolen toi esiin myös ghanalaisvaltuutettu, joka kertoi hallituksen katteettomista lupauksista naisten määrän lisäämisessä päätöksenteossa. Hän myös kritisoi ulkopuolisten kumppaneiden usein asettamia ehtoja, joiden mukaan naisia tulee olla esimerkiksi yksi kolmasosa päätöksentekijöistä. Hän kommentoi seuraavasti aiheeseen liittyen:

[...] älkää sanoko minimissään kolme naista sillä siitä hetkestä lähtien maksimimäärä tulee olemaan kolme naista. Sen sijaan tulisi olla sama määrä, kymmenen hengen projektissa tulisi olla viisi kumpaakin sukupuolta. Naisia ei tulisi enää olla vain vähimmäismäärä. (Haastateltava 11, 5.)³¹⁸

³¹³ Haastateltava 13, 2.

³¹⁴ Haastateltava 1, 3-4.

³¹⁵ "We have left our country to the men and they have destroyed everything and now we are the ones who are suffering. Now women, we must think on how we can start rebuilding our country and what are we going to do."

³¹⁶ Haastateltava 14, 4.

³¹⁷ Haastateltava 8, 4-5.

³¹⁸ "[...] don't say minimum three women because the moment you say minimum three women the maximum will be three. There should be equality, if it is a 10 persons project it should be 5 and 5. Women should not be minimum anymore."

Sama valtuutettu jatkaa, että kansainvälisillä kumppaneilla on velvollisuus vaatia keskus –ja paikallishallinnoilta naisten oikeuksiin kohdistuvien erityissopimusten huomioon ottamista sekä pyrkii itse toteuttamaan niitä kumppanuudessaan. Tällä viitataan muun muassa jo aiemmin mainittuun CEDAW sopimukseen, jonka kaikki tutkimuksessani esiintyvät maat ovat ratifioineet.

Käytännön toimillakin voi olla merkitystä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisessä, kuten paikallishallinnon tasolla hyvin käy ilmi. Paikallishallinnossa toteutetut uudistukset kuten uudet sairaalat, infrastruktuurin parantaminen ja erilaiset tasa-arvoa tukevat koulutukset ovat auttaneet naisia ajankäyttöongelmissaan ja toisaalta tuoneet tasa-arvo kysymystä tutuksi yhteisöissä³¹⁹. Lisäksi suositut mikroluotot, joiden antamiseen paikallishallinnotkin ovat osallistuneet, ovat kohentaneet erityisesti naisten taloudellista asemaa³²⁰. Paikallishallinnon käytännön toimilla voidaan jatkuvasti auttaa ruohonjuuritason naisia, minkä valtuutetut hyvin ymmärsivät ja pyrkivät toimimaan uusien innovaatioiden hyväksi.

Käytännön toimet ja strategiset uudistukset eivät pelkästään riitä kun pohditaan vaihtoehtoja kehitykselle. Jotta kehitystä ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistymistä tapahtuisi, muistutti swazimaalainen haastateltava valtuutettujen oman emansipaation tärkeydestä. Hänen mukaansa on merkittävää, että naisvaltuutettujen aloitteita ja ideoita vietäisiin eteenpäin, jotta kansalaiset näkisivät heidän johtamistaitojaan ja ymmärtäisivät kuinka he haluavat ajaa äänestäjiensä etuja. Näin myös naisvaltuutettujen usko omiin kykyihinsä nousi.³²¹

Useat naiset kokivat tärkeänä nyt alkaneen verkostoitumisen jatkamisen erillisen naispäättäjätverkoston kautta, johon ottaisivat osaa niin seminaariin osallistuneet valtuutetut kuin mahdollisuuksien mukaan myös joukko muita naisvaltuutettuja niin suomalaisista kuin afrikkalaisistakin kunnista. Eräät haastateltavat nostivat esiin, että heidän kannaltaan olisi tärkeätä saada tälle verkostolle jokin virallinen asema, jolloin se täytyisi tunnustaa myös paikallisten viranhaltijoiden kuin muiden valtuutettujenkin taholta³²². Heillä oli kenties pelkona, että ilman virallisempaa asemaa osana kuntien välistä yhteistyötä, verkostossa toimiminen voidaan nähdä auktoriteetteja vastaan kapinointina. Huolta kannettiin myös sen puolesta, että sukupuolten välisen tasa-arvo teema ei saa riittävästi painoarvoa kuntayhteistyössä

---

³¹⁹ Esi. Haastateltava 5, 5, haastateltava 12, 3 sekä haastateltava 14, 3

³²⁰ Esim. haastateltava 1, 7.

³²¹ Haastateltava 13, 3.

³²² Haastateltava 7, 5.

jatkossa. Useat valtuutetut painostivat kumppaneita muistamaan, ettei kysymys saa olla vain hetkellisestä ilmiöstä, joka nostetaan pinnalle niin että se voidaan taas haudata uudelleen³²³. Verkostoitumisen ajatus on esimerkki Christine Sylvesterin esille tuomasta empaattisesti neuvotellusta toimesta, jolla voidaan iskeä kansainvälisen politiikan ytimeen³²⁴. Rakenteeltaan verkostoituminen myös muistuttaa Chandra Talpade Mohantyn esiintuomaa piirteiltään feminististä globalisaation vastaista liikettä, mitä leimaa ei-hierarkisuus ja sen jäsenten demokraattinen osallistuminen³²⁵.

Empaattisen yhteistyön ajatus avasi mahdollisuuden keskusteluun myös minun ja haastateltavieni välillä. Pyrkiessäni vahvistamaan empaattisen yhteistyön mahdollisuutta jouduin muistuttamaan itselleni kuuntelemisen tärkeyttä ja opettelemaan kykyä tutkia naisiin liittyviä kysymyksiä nimenomaan tarkkaillen heidän tarinoitaan.³²⁶ Samalla sain opetella ottamaan vastaan niin kiitoksia, kritiikkiä kuin vaatimuksiakin osana tutkimuksen tekemistä. Useissa haastatteluissani nousi esiin seminaarissa saadun tiedon ja koulutuksen tärkeys valtuutettujen tekemän tasa-arvotyön jatkon kannalta. Eräs kenialainen valtuutettu kiitteli saamiaan uusia ajatuksia ja ideoita ja kertoi hyvin idealistiseen sävyyn siitä kuinka hän aikoo käyttää niitä hyväkseen palatessaan takaisin kotiin:

Emmekä varmastikaan pysy hiljaisina kun palaamme takaisin. Me tulemme yrittämään naisten ja miesten yhteen tuomista. Kouluttakaamme miehiä samoin kuin koulutamme naisia, jotta he voisivat nähdä, ettemme tee tätä noustaksemme heitä vastaan. Me teemme sen tehdäksemme töitä yhdessä, kansakuntana nähdäksemme kuinka voimme hävittää köyhyyden maastamme. (Haastateltava 2, 4.)³²⁷

Useissa haastatteluissa kävi ilmi, että uuden oppiminen ja uusiin ihmisiin tutustuminen oli koettu haastateltujen keskuudessa mahdollisuudeksi. Eräs tansanialainen valtuutettu korosti, että on ollut hedelmällistä tutustua muiden afrikkalaisten valtioiden tasa-arvotilanteeseen ja oppia heidän parhaista käytännöistään kuinka edistää tasa-arvoa³²⁸. Lisäksi usean haastateltavan puheesta kävi ilmi, että vahvan paikallisenäkökulman lisäksi he olivat huolissaan kansallisesta tasa-arvon tilasta ja ajattelevat olevan tarpeellista jatkaa tasa-arvotyötä myös muilla alueilla oman paikallishallinnon alueen lisäksi³²⁹. Ghanalainen valtuutettu kertoi uskovansa myös afrikkalaisten yhteistyöhön ja hän kertoi ajatuksiaan seminaarista:

---

³²³ Haastateltava 9, 7.

³²⁴ Sylvester 2002, 260-261.

³²⁵ Mohanty 2003, 250.

³²⁶ Sylvester 2002, 256.

³²⁷ ”And definitely we are not going to keep quiet when we go back to our country. We are going and trying to bring together women and also men, let us also educate me as well we are educating women so that they can see that this thing we are doing is not so that we can come against them. We are doing it so that we can join hearts and work together as a nation and see how we can eradicate poverty in our country.”

³²⁸ Haastateltava 5, 5.

³²⁹ Esim. Haastateltava 5, 3 ja haastateltava 13, 6.

[...] he jakavat ideoitaan ja näkemyksiään niin, että meille asetetaan haaste löytää afrikkalainen tie eteenpäin ennen kuin pyydämme apua muilta. (Haastateltava 12, 4.)³³⁰

Namibialaisen valtuutetun mukaan erilaisten verkostoitumismuotojen lisäksi tulisi pitää mielessä jatkuvan arvioinnin tärkeys. Hänen mukaansa ei pitäisi käydä niin kiitolliseksi yhteistyöstä ja kumppanuudesta, että unohdetaan arvioida miten se on todella vaikuttanut ja saavuttanut tavoitteensa³³¹. Hänen kommenttinsa on loistava muistutus siitä, että vaatimuksia kumppanuudelle on oikeudenmukaista esittää molemmin puolin. Valtuutetuista moni näki yhteistyölle ja kumppanuudelle olevan edelleen tarvetta. Ghanalainen valtuutettu koki, että kumppaneita tarvitaan oppaiksi tasa-arvon tiellä. Hänen mukaansa:

Mutta me tarvitsemme myös teitä, sillä joskus me eksymme ja te voitte silloin ohjata meitä. Ja me tuomme oman panoksemme, koska yksin toimiminen ei mielestäni ole hyvä. Me tarvitsemme toisiamme[...] (Haastateltava 11, 6)³³²

Useat haastatelluista yhtyivät tavalla tai toisella ghanalaisen valtuutetun kommenttiin:

Tänä aamuna eräs kenialainen valtuutettu sanoi, että miehet ovat ylenkatsoneet meitä naisia lukuisia vuosia, meidän täytyy nousta ylös. Mutta resurssien ja tulojen puuttuessa, naiset pysyvät heikkoina. (Haastateltava 12, 5.)³³³

Feministiselle solidaarisuudelle on tilausta, kuten Chandra Talpade Mohanty toteaa. Sitä tarvitaan rakentamaan verkostoja globaalia kapitalismia ja sen naisia alistavia käytäntöjä vastaan. Nämä naiset pyrkivät katseellaan löytämään niitä vaihtoehtoisia määränpäitä, joihin Mohanty kehottaa tutustumaan.³³⁴ On totta, ettei ole olemassa yhtä naisia yhdistävää liikettä, mutta paikallisilla diskursseilla on kuitenkin mahdollisuus kohdata toisensa ja vahvistua sitä kautta³³⁵. Kuten ghanalainen valtuutettu totesi:

Me naiset tarvitsemme sisaria kaikkialta [...] ja se avaa meitä uusille asioille. (Haastateltava 12, 4.)³³⁶

8. Tiivistelmä ja keskustelua

Analyysin tekeminen vuosi sitten keräämäni haastatteluaineistosta oli edelleenkin hyvin omakohtainen kokemus. Toisaalta tuntui, että puhutut asiat olivat edelleen hyvässä muistissa ja taas toisaalta aika

---

³³⁰ "[...] they share their views and ideas so that there is some challenge now put to us for the African countries and to find the way forward as Africans who will be there before we ask assistance."

³³¹ Haastateltava 14, 6.

³³² "Yes but we need you as well because sometimes we get lost, you'll be there to supervise us and we bring in our own input because single single, alone from my perspective is not good. We need each others[...]"

³³³ "This morning one of the Kenyan women said that men have looked down on women for a number of years now, we must get up. But when you don't have access to the resources or to the income, women remain weak."

³³⁴ Mohanty 2003, 251.

³³⁵ Vuorela 1999, 35.

näytti tehneen tehtävänsä, koin saaneeni etäisyyttä haastatteluihin ja pystyväni analysoimaan niitä nyt useammasta näkökulmasta kuin olisin ehkä pystynyt juuri niiden tekemisen jälkeen. Olen analyysissa pyrkinyt vastaamaan niin tutkimuskysymykseeni kuin siihen liittyviin alakysymyksiin. Siihen kuinka solidaarisuuden mahdollisuus lopulta näyttäytyy ja kuinka sen itse ymmärrän tämän tutkimuksen jälkimainingeissa, pyrin vastaamaan tässä kappaleessa.

Tutkiessani sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä afrikkalaisten naispäättäjien avulla, osana heidän edustamiaan paikallishallintoja sekä niiden ja suomalaisten paikallishallintojen yhteistyössä toteuttamaa Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa, käsitykseni sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja sen edistämisestä sai uusia piirteitä. On selvää, että näiden naisten kautta muodostuvassa kuvassa ei ole kysymys vain yksipuolisesta kamppailusta perinteisiä sukupuolirooleja vastaan vaan pikemminkin tällaiset yksinkertaistetut ja monoliittiset naisten kategorisoinnit vain rajoittavat käsitystä heidän toimijuudestaan ja kamppailuistaan³³⁷. Mitä suurimmassa määrin on kysymys yhteisöjen kamppailusta vallalla olevaa sukupuolijärjestelmää vastaan, jossa miehet ja naiset on asetettu eriarvoiseen asemaan ja jota pyritään uusintamaan monin eri keinoin. Tähän kamppailuun osallistuvat parhaimmillaan kaikki yhteisön jäsenet sukupuolesta riippumatta, tosin näin ei vielä ole kovinkaan monessa yhteisössä.

Perinteisen sukupuolijärjestelmän muuttaminen vaatii yhteiskunnassa vallitsevien valtasuhteiden näkemistä monipuolisemmin kuin miesten ja naisten heteroseksuaalisten suhteiden kautta, joissa esitetään kuvaa naisista uhreina tai sankareina. Muutoin naisten eletyt kokemukset ja niihin sisältyvät kokemukset vallasta tai voimattomuudesta jäävät huomioimatta. Kuten analyysissani on käynyt ilmi, sukupuolten tasa-arvoon vaikuttavia suhteita löytyy mitä yllättävimmistä paikoista ja valtasuhteiden verkostoon kuuluu monin eri painolastein ladattuja suhteita. Jos näitä ei oteta huomioon, piirtyy esiin puutteellinen sukupuoli ja kehitys -narratiivi, missä suurin haaste on tästä oletetusta alistussuhteesta nouseminen. Sen sijaan siihen liittyvät monimuotoiset valtasuhteet, jotka ylläpitävät sosiaalista epätasa-arvoa, unohdetaan kehyksen ulkopuolelle.³³⁸ Naisten omiin vallan, lohdun ja turvallisuuden lähteisiin paremmin paneutumalla on mahdollista vaikuttaa siihen, ettei tilanteita lueta sellaisten institutionaalisten lasien läpi, jotka tuovat esiin vain yhden puolen sukupuolisuhteista.³³⁹

---

³³⁶ ”Women need sisters from everywhere[...] and it is opening us to a lot of things.”

³³⁷ Mohanty 2003, 249.

³³⁸ Cornwall 2007, 162-163.

Niin kuin feministisessä tutkimuksessa kehoitetaan, olen pyrkinyt olemaan tietoinen tutkimukseni poliittisista seuraamuksista ja vaikuttamaan naisten epätasa-arvoiseen asemaan sen kautta. Samalla minun on täytynyt olla varovainen, etten ole vetänyt liian yksioikoisia johtopäätöksiä haastatteluaineistostani ja otettava huomioon, että eri kulttuuripiireistä johtuen minä ja haastateltavani tulkitsemme todellisuutta eri tavoin. Paikallisella kontekstilla on aina merkitystä, niin tulkintoja tehtäessä kuin niihin johtavia haastatteluja annettaessa³⁴⁰. Lisäksi olen koettanut pitää mielessä, että aineistoni muodostavissa haastatteluissa esiintyvät naiset omaavat monenlaisia identiteettejä, mutta tähän tutkimukseen he ovat valikoituneet vahvimmin naispäätöksentekijä identiteettinsä kautta. Siitä syystä johtuen on ollut tärkeää sisällyttää analyysiin myös heidän muiden identiteettiensä pohdintaa, jotta identiteettien liikkumisen mahdollisuus ja niiden satunnaisuus kävisi ilmi.

Analyysin yhteydessä pohdin paljon liikkuvien subjektiivisuuksien merkityksiä tätä vaihtoehtoista kehitystä kuviteltaessa, mistä vielä tällä hetkellä on kysymys. Tutkimukseni aikana olin ajatellut itse olevani se, jonka on pitänyt omaksua liikkuvia subjektiivisuuksia, katsoakseni asioita toisista perspektiiveistä. Vasta pohdittuani asiaa Christine Sylvesterin³⁴¹ empaattisen yhteistyön ja Maria Lugonesin feministinen maailmanmatkustaja ajatuksen kautta aloin ymmärtää etten suinkaan ollut ainoa maailmanmatkaaja. Jo fyysisesti haastattelemani naiset olivat ylittäneet monia rajoja ja lähteneet matkalle, joka useille heistä oli ensimmäinen laatuaan. Käydessäni läpi heidän haastattelujaan ymmärsin, että monine rooleineen ja vaihtuvine identiteetteineen nämä naiset olivat arkielämässäänkin feministisiä maailmanmatkaajia. He pyrkivät aktiivisesti laajentamaan niitä rajoja, joihin heitä naispuolisina paikallishallinnon päättäjinä asetetaan. Kuten Christine Sylvester on tuonut esille; feministisen maailmanmatkauksen ideassa ei ole kyse meidän ja heidän yhdistämisestä eikä toisaalta siitä, että meidän ja heidän eroavaisuudet kiellettäisiin empaattisen yhteistyön edun nimissä³⁴². Feministisen maailmanmatkustamisen ajatuksen kautta olen opetellut katsomaan liikkuvia subjektiivisuuksia niin itseni kuin muiden kohdalla ja nähnyt monia tutkimisen arvoisia politiikan käytäntöjä annettujen totuuksien sijaan.

Feministisen solidaarisuuden ajatus näyttäytyy mutkikkaana ajattelumallina ja sen hyväksyminen ilman pitkällistä pohdiskelua olisi liian yksinkertaistavaa. Tämän tutkimuksen kannalta on hyödyllistä ajatella solidaarisuutta käsitteenä, joka myös on liikkuva ja joka olisi hyödyllistä uudelleen määritellä jokaisen

---

³³⁹ Emt. 164.

³⁴⁰ Rastas 2005, 87.

³⁴¹ Sylvester 1995.

tutkimuksen kohdalla. Kuten Andrea Cornwall toteaa, tämä ajattelumalli vaatii menemään yli ajatuksesta, jonka mukaan naiset ovat luonnostaan yhteistyökykyisempiä. Hänen mukaansa tämä ei tarkoita, että solidaarisuudesta ja autonomisuudesta on luovuttava toimintaa johdattavina ja sitä inspiroivina ideoina vaan niitä olisi määriteltävä paremmin. Solidaarisuus voidaan muotoilla uudelleen käsitteeksi, jota aktiivisesti rakennetaan identifioimalla yhteisiä sosiaalisen ja sukupuoliseen epäoikeudenmukaisuuteen liittyviä asioita.³⁴³

Tähän uudelleen muotoiluun on mahdollista käyttää välineenä Christine Sylvesterin käsitystä empaattisesta yhteistyöstä, missä empatia on kykyä ja halukkuutta tutkia naisiin liittyviä kysymyksiä tavoilla, jotka avaavat meidät tarinoille, identiteeteille ja paikoille, mitkä on sivuutettu tieteenalallamme. Empatia ja yhteistyö mahdollistavat erilaiset maailmat ja meidät osana niitä, ottaessamme osaa poliittisesti vaikeisiin neuvotteluihin tiedon, kokemuksen, erilaisuuden ja subjektiivisuuden rajapinnoilla.³⁴⁴

Solidaarisuuden mahdollisuus on olemassa aina kun ihmiset kohtaavat, sillä jokaiseen kohtaamiseen liittyy tilaisuus kuunnella ja ymmärtää toista osapuolta. Yhteistyön tekemiseen ja solidaarisuuden tunteen löytämiseen vaaditaan Gayatri Spivakin mukaan itsensä ja asemansa haastamista kaikilta kohtaamisen osapuolilta³⁴⁵. Toista kuuntelemalla sekä toisen ja itsensä eroavaisuuksia ja erityisyyksiä paremmin tuntemalla on mahdollista nähdä myös yhteisiä ja yhdistäviä piirteitä³⁴⁶. Kuten eräs kenialainen valtuutettu totesi:

Olen nähnyt meidän työskentelevän pelkäämättä yhdessä [...] jolloin muutkin näkevät, että voimme saada jotakin aikaan. (Haastateltava 3, 3.)³⁴⁷

Tutkimuksessani olen lähestynyt itseäni jo pitkään kiinnostunutta naiset ja kehitys aihepiiriä paikallishallinnon tason kautta. Tämän valinnan avulla koen saaneeni kosketuspintaa kehitysyhteistyön parissa vellovaan lokaali – globaalikeskusteluun. Tutustumalla näihin afrikkalaisen paikallishallinnon naispäättäjiin ja heidän ajatuksiinsa sukupuolten välisestä tasa-arvosta sekä sen edistämisestä solidaarisuuden ajatuksen avulla koen osaltani osallistuneeni kansainvälisen politiikan tutkimuksen valtavirran laajentamiseen.

---

³⁴² Emt. 953-954.

³⁴³ Cornwall 2007, 165.

³⁴⁴ Sylvester 2002, 256.

³⁴⁵ Sharp 2003, 71.

³⁴⁶ Mohanty 2003, 226.

Oppiallammme on peräänkuulutettu vaihtoehtoisia tutkimuskohteita ja tapoja tutkia, erityisesti feministinen kansainvälinen politiikka on pyrkinyt laajentamaan oppialan tutkimusten kirjoja niin menetelmällisesti kuin uusien tutkimuskohteidenkin kautta. Samaan aikaan kehitystutkimuksen ja kansainvälisen politiikan tutkimuskohteet ovat lähentyneet toisiaan, niin tämäkin tutkimus liikkuu näiden oppialojen rajapinnoilla kallistuen kansainväliseen politiikkaan teoreettisten näkemyksiensä kautta.

Kehityksen uusien tuulien myötä paikallishallinnoilla tulee olemaan osansa kehitysyhteistyön tekemisessä. Samalla niiden on otettava huomioon kehitysyhteistyössä tärkeässä asemassa oleva sukupuolten välisen tasa-arvon vaatimus ja pyrittävä toimimaan sen hyväksi. Tämän kehityksen aikaansaamisessa ovat paikalliset osaajat merkittävässä roolissa, eikä osaajilla tarkoiteta vain oman alansa koulutettuja eksperttejä vaan tietyn historiallisen ja kulttuurillisen alueen asukkaita. Kun kehitystä ajatellaan sosiaalisena muutoksena, jonka tekijöinä ovat ihmiset, on tärkeää kohdistaa tutkimus juuri heihin, tavallisiin ihmisiin.

Tutkittaessa eri historiallisesta ja kulttuurisesta piiristä tulevia ihmisiä on tutkimuksella oma haasteensa näiden erityspiirteiden huomioimisessa. Tämä asettaa omat vaatimuksensa myös tutkijan ja tutkittavien välisen suhteen muodostumiselle ja tutkijan analyysin tekemiselle. Pohdittaessa muutoksen mahdollisuutta ja siihen vaadittavia tekoja on pidettävä mielessä kuinka muutos lähtee aina jokaisen yhteiskunnan omasta historiallisesta ja kulttuurisesta perinteestä. Samalla tutkija törmää väistämättä puutteisiin omassa kulttuurintuntemuksessaan ja näin osana tutkimuksen tekemistä on pohdittava omien havaintojen muodostumisen prosessia, jossa eri kulttuuripiirit kohtaavat.

Tutkimuskysymyksessäni lähdin ottamaan selvää onko sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistyötä mahdollista tehdä solidaarisuuden ajatuksen avulla, tässä suomalaisten ja afrikkalaisten paikallishallintojen välisessä kehitysyhteistyöohjelmassa. Sain huomata, että eroavaisuuksistaan huolimatta näillä paikallisilla diskursseilla oli mahdollisuus kohdata ja vahvistua yhdessä. Kohtaamisen mahdollisuus vaatii kuuntelua ja neuvottelua kaikilta osapuolilta, niin tutkija kuin tutkittavatkin joutuivat tässä prosessissa neuvottelemaan uusiksi identiteettiään ja hyväksymään sen satunnaisuuden ja subjektiivisuuksien sekoittumisen mahdollisuuden osana yhteistyötä. Solidaarisuuden mahdollisuus vaatii ennen kaikkea käsitteen uudelleenmäärittelyä vastaamaan tutkimuskohteiden tarpeita.

---

³⁴⁷ ”I have seen when we work together and not fear [...] they will see there is something going on.”

Tutkimukseni keskeisiksi johtopäätöksiksi nousivat, että naisten voimaantumista jarruttavat näiden afrikkalaisten naiskunnallisvaltuutettujen kohdalla erityisesti jähmettyneet epätasa-arvoiset valtasuhteet, jotka ovat yhä edelleen merkittävässä roolissa kyseisten paikallishallintojen toiminnassa. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi on toimittu ja toimitaan monin eri keinoin. Kehitysyhteistyöllä ja sen kumppaneilla on paikkansa tässä toiminnassa. Kuten haastatteleminen naisvaltuutettujen vastauksista käy ilmi, jo toteutettujen toimien lisäksi tarvitaan uusia ja kenties ulkopuolisiakin ideoita sekä kannustamista ja toisaalta vaatimuksia, jotta heidän edustamansa paikallishallinnot suhtautuisivat tähän aihepiiriin vakavammin. Naisten voimaantumisen ja köyhyyden vähentämisen yhteyksien esille tuominen on myös kehitysyhteistyön kumppaneiden tehtävä. Esimerkkien kuuleminen ja kertominen voi antaa etelän paikallishallinnoille uusia näkökulmia ja ajatuksia kuinka sukupuolten välistä tasa-arvoa olisi juuri niiden kohdalla parasta toteuttaa. Kaikkea ei ole tarkoitus ottaa annettuna vaan muokata eri menetelmiä ja välineitä omiin tarpeisiin sopiviksi.

Tutkimuksessani solidaarisuus on hahmottunut näitä naisia yhdistävien seikkojen kautta. Heidän puheessaan solidaarisuuden mahdollisuus on olemassa, siihen kuuluu voimakkaana osana kuunteleminen ja toisten kunnioittaminen sekä mahdollisuus molemminpuoliseen oppimiseen. Erilaisista maailmankuvista huolimatta yhteinen usko kehitykseen, sen eriävistä toteutustavoista huolimatta, rakentaa pohjaa solidaarisuudelle. Tälle polulle lähdetessä kehityksen tekijät ajautuvat matkalle, joka johtaa heidät yhteistyöhön neuvottelemaan kunnioittavasti kiistanalaisten toisten kanssa, kuten nämä haastatellut naiset osoittavat tehneensä.

Tutkimukseni ja siihen liittyvät selvitykset ovat antaneet myös taustalla toimineelle Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmalle uutta tietoa naisten asemasta yhteistyöohjelmassa mukana olevissa etelän paikallishallinnoissa. Aika tulee näyttämään kuinka työ tasa-arvon edistämiseksi jatkuu näiden tietojen pohjalta tärkeänä osana ohjelmaa. Tätä suuntausta vahvistaa ohjelman vankka sitoutuminen suomalaisen kehityspolitiikan yhteisiin tavoitteisiin, missä sukupuolten tasa-arvoa ajetaan kaikessa kehityspoliittisessa toiminnassa yhtenä läpileikkaavana teemana.

Kehityksen muuttuvat käytännöt ja kansainvälisen politiikan alati laajeneva kenttä pakottavat tutkijat myöntämään pienuutensa ja tietämättömyytensä. Niiden edessä ei kuitenkaan pitäisi unohtaa tiedon saannin mahdollisuutta tutkimuksen avulla. Kiistanalaisten subjektien tutkiminen voi johtaa

ympäröivän maailman uudelleen hahmottamiseen, jos on valmis haastamaan omat oletetut totuutensa kuvittelemalla vaihtoehtoisia määränpäitä.

Tutkimusaiheeseeni paneutuminen on auttanut näkemään lokaalin ja globaalin välisiä suhteita, kuinka kaiken kansainvälisen takana ovat lopulta paikalliset virtaukset, joilla on mahdollisuus vahvistua ja muuttua globaaleiksi. Tätä vahvistumisen mahdollisuutta tutkimalla olen oppinut globaalista epäoikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta sekä ymmärtänyt etsiä solidaarisuutta ennalta määrittelemättömistä paikoista.

Lähdeluettelo

Aalto, Pami (2003), Revisiting the Security/Identity Puzzle in Russo-Estonian Relations. *Journal of Peace Research*, vol 40, no.5., 573-591.

Ackerly, Brooke A. – Jacqui True (2006), Studying the Struggles and Wishes of the Age: Feminist Theoretical Methodology and Feminist Theoretical Methods. Teoksessa Ackerly, Brooke A. – Maria Stern – Jacqui True (ed.), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge, Cambridge University Press, 241-260.

Aidoo, Ama Ata (1998), The African women today. Teoksessa Nnaemeka, Obioma (ed.), *Sisterhood, feminism and power: From Africa to the diaspora*. Trenton, Africa world press, 39-50.

Anttiroiko, Ari-Veikko (1992), *Paikallis –ja aluehallinto Afrikassa*. Tampereen yliopisto, Kunnallistieteiden laitos julkaisusarja 6/1992.

Ayee, Joseph (2004), Ghana: *A Top-Down Initiative*. In Olowu, Dele – James S. Wunsch(ed.), *Local Governance in Africa: The Challenges of Democratic Decentralization*, London, Lynne Rienner Publishers, 125-154.

Bakare-Yusuf, Bibi (2003), Beyond Determinism: The Phenomenology of African Female Existence, *Feminist Africa* Issue 2. <<http://www.feministafrica.org/fa%202/2level.html>>

Barriteau, Eudine (1995), Postmodernist feminist theorizing and development policy and practice in the anglophone Caribbean: The Barbados case. Teoksessa Marchand, Marianne H. – Jane L. Parpart (ed.), *Feminism, Postmodernism and Development*. London, Routledge, 142-158.

Bauer, Gretchen (2001), Namibia in the first decade of independence: How democratic? *Journal of Southern African Studies*, Vol 27:1, 33-55.

Beall, Jo (2005a), Decentralizing Government and Decentering Gender: Lessons from Local Government Reform in South Africa. *Politics&Society*, Vol 33:2, 253-276.

Beall, Jo (2005b), *Funding Local Governance: Small grants for democracy and development*. Great Britain, ITDG Publishing.

Bilgin, Pinar (2008), Thinking past “Western” IR? *Third World Quarterly* 29: 1, 5-23.

Braathen, Einar (2008), *Decentralisation and Poverty Reduction: A Review of the Linkages in Tanzania and the International Literature*. Norwegian Institute for Urban and Regional Research (NIBR).

Brown, Stephen – Paul Kaiser (2007), Democratisations in Africa: attempts, hindrances and prospects. *Third World Quarterly*, Vol 28:6, 1131-1149.

Commonwealth Local Government Forum (CLGF) (undated): *Country Profile: Swaziland*. Saatavissa http://www.clgf.org.uk/userfiles/CLGF/File/2008_Country_Files/SWAZILAND.pdf (luettu 7.5.2009)

Commonwealth Local government forum: Country profile Swaziland.

Constitution of the Kingdom of Swaziland, 2005.

Cornwall, Andrea (2007), “Myths to live by? Female Solidarity and female autonomy reconsidered.” *Development and Change*, Vol 38:1, 149-168.

Country Gender profile: Republic of Namibia. Human development department, African Development Bank.

Dean, Jonathan (2009), “Who is afraid of third wave feminism? On the uses of the ‘third wave’ in british feminist politics. *International Feminist Journal of Politics*, Vol 11:3, 334-352.

Degnbol-Martinussen, John – Poul Engberg-Pedersen (2003), *Aid: Understanding International Development Cooperation*. London: Zed Books.

Dibua, Jeremiah I. (2006), *Modernization and the Crisis of Development in Africa: the Nigerian Experience*. Ashgate Publishing.

Escobar, Arturo (1995), *Encountering development: the making and unmaking of the third world*. Princeton, Princeton University Press.

Eskola, Jari – Juha Suoranta (1998), *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere, Vastapaino.

Eskola, Jari – Jaana Vastamäki (2007), Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani – Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä, PS – Kustannus, 25-43.

Etelän ja pohjoisten kuntien yhteistyöohjelma. Saatavissa

http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;346;31407;2548;102100

Fallon, Kathleen M. (2008), *Democracy and the rise of women's movement in Sub-Saharan Africa*. Baltimore, John Hopkins University Press.

Gender Strategy for Local Government in Namibia (2007). Southern African Regional Poverty Network.

Goetz, Anne Marie (2003), Women's Political Effectiveness: a Conceptual Framework. Teoksessa Goetz, Anne Marie – Shireen Hassim (ed.), *No shortcuts to power: African women in politics and policy making*. London, Zed Books, 29-80.

Gordon, Donald L. (2007), African Politics. Teoksessa Gordon, April L. – Donald L. Gordon (ed.), *Understanding contemporary Africa*. London, Lynne Rienner Publishers, 57-108.

Harding, Sandra (1987), Introduction: Is there a feminist Method?. Teoksessa Harding, Sandra, *Feminism & Methodology*, Indiana University Press, 1-14.

Heinonen, Nea (2010), *Miksi mukaan?* Pohjoisten ja etelän kuntien yhteistyöohjelma.

Hettne, Björn (1984), *Development Theory and Third World*. Sarec report, Helsingborg.

Hirsjärvi, Sirkka&Helena Hurme (2001), *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino, Helsinki.

Hudson-Weems, Clenora (2001), "Africana womanism: the Flip side of the coin". *The Western journal of black studies*, vol 25:3, 137-145.

Internet sivusto www.europa.eu, Valtiosta riippumattomat toimijat ja paikallisviranomaiset.

Jacoby, Tamy (2006), From Trenches: Dilemmas of feminist IR Fieldwork. Teoksessa Ackerly, Brooke A. – Maria Stern – Jacqui True (ed.), *Feminist Methodologies for International Relations*. United Kingdom, Cambridge University Press, 153-173.

Jaquette, Jane S.-Kathleen Staudt (2006), Women, Gender and Development. Teoksessa Jaquette, Jane S. – Gale Summerfield (ed.), *Women and Gender Equity in Development Theory and Practice*. Durham&London, Duke University Press, 17-52.

Jäppinen, Sanna. Evaluaatio: Kehitysyhteistyön läpileikkaavat teemat jäävät paperille.

< <http://www.kepa.fi/uutiset/6949/?searchterm=l%C3%A4pileikkaavat%20teemat>>

Kabeer, Naila (1997), *Reversed Realities: Gender Hierarchies in Development Thought*. London, Verso.

Kantola, Johanna – Johanna, Valenius (2007), Maailmanpolitiikka. Teoksessa Kantola, Johanna – Johanna Valenius (toim.), *Toinen maailmanpolitiikka: 10 käsitettä feministiseen kansainvälisen politiikan tutkimukseen*. Tampere, Vastapaino, 9-34.

Kehityspoliittinen ohjelma (2007): *Kohti oikeudenmukaista ja kestäväää ihmiskuntapolitiikkaa*. Ulkoministeriö.

Koponen, Juhani (2007), Kehityksen merkitykset. Teoksessa Koponen, Juhani – Jari Lanki – Anna Kervinen (toim.), *Kehityksmaatutkimus: Johdatus perusteisiin*. Helsinki, Gaudeamus, 49-66.

Kuortti, Joel (2007), Jälkikolonialistisia käännöksiä. Teoksessa Kuortti, Joel – Mikko Lehtonen – Olli Löytty (toim.), *Kolonialismin jäljet: keskustat, periferiat ja Suomi*. Helsinki, Gaudeamus, 11-26.

Ling, L.H.M. (2002), *Postcolonial International Relations*. New York: Palgrave.

The Local Government Reform Programme in Tanzania, Country Experience (2002). A Paper presented at the Seminar on Leadership and Change in the Public Sector, Wellington, New Zealand. Saatavissa <http://www.victoria.ac.nz/commonwealthseminar/Papers/2002/Tanzania%20Case%20Study.pdf> (luettu 7.5.2009)

Mattila, Päivi – Maaria Seppänen – Arja Vainio-Mattila & Elina Vuola (2007), Kehityksen sukupuoli. sukupuolen kehitys. Teoksessa Koponen, Juhani – Jari Lanki – Anna Kervinen (toim.) *Kehityksmaatutkimus, Johdatus perusteisiin*. Helsinki, Gaudeamus. 233-255.

Meena, Ruth (2003), *The Politics of Quotas in Tanzania*. A Paper presented at the International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA)/ Electoral Institute of Southern Africa (EISA)/ Southern African Development Community (SADC) Parliamentary Forum Conference, Pretoria. Saatavissa http://www.quotaproject.org/CS/CS_Tanzania_Meena_27_7_2004.pdf (luettu 7.5.2009)

Millennium Development Goals, *Status Report for Kenya 2007*. Republic of Kenya.

Ministry of Regional and Local Government, Housing and Rural Development 2008: *Moving Towards Vision 2030 through Decentralisation: 10th Anniversary of the adoption of the Decentralisation Policy*. 2nd edition (June 2008).

Mohanty, Chandra Talpade (2003), *Feminism without Borders: Decolonizing theory, Practicing Solidarity*. Duke University Press.

Morton, Stephen (2007), Gayatri Chakravorty Spivak – Kolonialismi, jälkikolonialismi ja kirjalliset tekstit. Teoksessa Kuortti, Joel – Mikko Lehtonen – Olli Löytty (toim.), *Kolonialismin jäljet: keskustat, periferiat ja Suomi*. Helsinki, Gaudeamus, 39-61.

Moyo, Dambisa (2010), *Dead aid: why aid is not working and how there is another way for Africa*. London, Penguin.

Ndegwa, Stephen N. (toim.)(2001), A Decade of Democracy in Africa. Teoksessa Ndegwa, Stephen N. (toim.), *Decade of Democracy in Africa*. Netherlands, Brill N. H. E. J., N. H. Koninklijke, 1-16.

Nederveen Pieterse, Jan (2004), *Development Theory: Deconstructions/Reconstructions*. SAGE Publications.

The North-South Local Government Co-operation Programme, Programme Document for 2008-2010.

Nzomo, Maria (1995), Women and democratization struggles in Africa: What relevance to post-modernist discourse. Teoksessa Marchand, Marianne H. – Jane L. Parpart (ed.), *Feminism, Postmodernism and Development*. London, Routledge, 131-141.

Ofei-Aboagye, Esther (2000), *Promoting the Participation of Women in Local Governance and Development: The Case of Ghana*. Institute of Local Government Studies, Legon, Ghana.

O’Gorman, Eleanor – Vivienne Jabri (1999), Locating difference in feminist international relations. Teoksessa Jabri, Vivienne – Eleanor O’Gorman (ed.), *Critical Perspectives on World Politics: Women, Culture and International Relations*. Lynne Rienner Publishers, 1-15.

Olowu, Dele – James S. Wunsch (2004), *Local Governance in Africa: The Challenges of Democratic Decentralization*. Lynne Rienner Publishers.

Parpart, Jane L. - Marianne H. Marchand, (1995), Part I Exploding the Canon: an introduction/conclusion. Teoksessa Marchand, Marianne H. – Jane L. Parpart (ed.), *Feminism, Postmodernism and Development*. London, Routledge, 1-22.

Penttinen, Elina (2004), *Corporeal Globalization: Narratives of Subjectivity and Otherness in the Sexscapes of Globalization*. Tampere, Tampereen yliopistopaino.

Peterson, V. Spike – Anne Sisson Runyan (1993), *Global Gender Issues*. Westview Press.

Pohjoisen ja Etelän kuntien yhteistyöohjelman vuosiraportti 2007.

- Rastas, Anna (2005), Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. Teoksessa Ruusu vuori, Johanna – Liisa Tiittula (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere, Vastapaino, 78-102.
- Robinson, Fiona (2006), Methods of Feminist Normative Theory: a Political Ethic of Care for International Relations. Teoksessa Ackerly, Brooke A. – Maria Stern – Jacqui True (ed.), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge, Cambridge University Press, 221-240.
- Runyan, Anne Sisson – Marianne H. Marchand (2005) (ed.), *Gender and Global Restructuring: Sightings, Sites and Resistances*. Routledge.
- Sharp, Joanne P. (2003), Feminist and postcolonial engagements. Teoksessa Agnew, John – Katharyne Mitchell – Gerard Toal, *A companion to political geography*. Malden, Blackwell, 59-74.
- Simon-Kumaar, Rachel (2004), "Negotiating emancipation: the public sphere and gender critiques of neo-liberal development". *International Feminist Journal of Politics*, Vol 6:3, 485-506.
- Smith, B. C. (2003), *Understanding Third World Politics: Theories of Political Change and Development*. China, Palgrave Macmillan.
- Smoke, Paul (2004), *Kenya: Erosion and Reform from the Center*. In Olowu, Dele – James S. Wunsch (ed.), *Local Governance in Africa: The Challenges of Democratic Decentralization*. London, Lynne Rienner Publishers, 211-236.
- Sofola, Zulu (1998), Feminism and African womanhood. Teoksessa Nnaemeka, Obioma (ed.), *Sisterhood, feminism and power: From Africa to the diaspora*. Trenton, Africa world press, 51-64.
- Steans, Jill (1998), *Gender and International Relations: An Introduction*. Cambridge, Polity Press.
- Steffensen, Jesper, Per Tidemand and Eke Mwaimpopo 2004: *A Comparative Study on Decentralisation in Kenya, Tanzania and Uganda: Country Study – Tanzania*. Nordic Consulting Group.

Swantz, Marja-Liisa (1985), *Effects on Finnish development cooperation on Tanzanian women*. University of Helsinki, Institute of Development Studies.

Swantz, Marja-Liisa (2009), "What is development?". Teoksessa Perkiö, Mikko (ed.), *Perspectives to global social development*. Tampere, Tampere University Press, 29-35.

Sylvester, Christine (2002), *Feminist International Relations; An Unfinished Journey*. Cambridge University Press.

Sylvester, Christine (1995), "African and Western Feminism: World-Travelling the tendencies and the possibilities". *Journal of Women in culture and society* 20:4, 941-969.

Särmä, Saara (2007), "Feministisen tutkimuksen ja valtavirran sukulaissuhteet kansainvälisen politiikan tieteenalalla". *Kosmopolis* 37:1, 46-58.

Tamale, Sylvia (2000), "Point of order, Mr. Speaker: African Women Claiming their Space in Parliament". *Gender & Development* 8:3, 8-15.

Tickner, J. Ann (1992), *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security*. New York, Columbia University Press.

Tickner, J. Ann (2005), What Is Your Research Program? Some Feminist Answers to International Relations Methodological Questions. *International Studies Quarterly* 49, 1-21.

Tickner, J. Ann (2006), Feminism Meets International Relations: some Methodological Issues. Teoksessa Ackerly, Brooke A. – Maria Stern – Jacqui True (ed.), *Feminist Methodologies for International Relations*. United Kingdom, Cambridge University Press, 19-41.

Tripp, Aili Mari (2003), Women in Movement: Transformations in African Political Landscapes, *International Feminist Journal of Politics* 5:2 July 2003, 233-255.

Tripp, Aili Mari (2001), Women's Movements and Challenges to Neopatrimonial Rule: Preliminary Observations from Africa, *Development and Change* Vol. 32, 33-54.

Tonchi, Victor L. – Albertina N. Shifotoka (2005), *Parties and political Development in Namibia*. EISA Research Report Number 26. South Africa, EISA.

Varto, Juha (1992), *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Helsinki, Kirjayhtymä.

Van Allen, Judith (2001), Women's Right Movements as a Measure of African Democracy. Teoksessa Ndegwa, Stephen N.(toim.), *Decade of Democracy in Africa*. Netherlands, Brill N. H. E. J., N. H. Koninklijke, 39-63.

Vuorela, Ulla (1999), Postkoloniaali ja kolmannen mailman feministit. Teoksessa Airaksinen, Jaana-Tuula Ripatti (toim.), *Rotunaisia ja feministejä: nais-ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere, Vastapaino, 13-35.

White, Sarah C. (1999), Gender and Development: Working with Difference. Teoksessa Jabri, Vivienne – Eleanor O'Gorman (ed.), *Critical Perspectives on World Politics: Women, Culture and International Relations*. Lynne Rienner Publishers, 117-136.

Willis, Katie (2005), *Theories and practices of development*. New York, Routledge.

The Women's Manifesto for Ghana (2004). The Coalition of Women's Manifesto for Ghana. Saatavissa <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ghana/02983.pdf> (luettu 22.6.2009)

Youngs, Gillian (2004), "Feminist International Relations: a contradiction in terms? Or: Why women and gender are essential to understanding the world 'we' live in". *International Affairs* 80:1, 75-87.

Zalewski, Marysia (2006), Distracted Reflections on the Production, Narration and Refusal of Feminist Knowledge in International Relations. Teoksessa Ackerly, Brooke A. – Maria Stern – Jacqui True (ed.), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge, Cambridge University Press, 42-61.

Zalewski, Marysia (2000), *Feminism after postmodernism*. London, Routledge.

Liitteet

Liite 1.

Suomen Kuntaliitto
Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma

Temaattinen haastattelu sukupuolten välisestä tasa-arvosta kuntien naispäättäjien seminaarin aikana

Tämän seminaarin päämääränä on keskustella yhdessä paikallishallinnon roolista sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Seminaarin aikana tai heidän Suomessa ollessaan tullaan seminaariin osallistuvia viidestä eri Afrikan maasta tulevia kunnallisvaltuutettuja haastattelemaan. Näiden haastattelujen tarkoitus on saada selville kuinka näiden paikallishallintojen naisvaltuutetut näkevät sukupuolten välisen tasa-arvon ja sen millä tavoin Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelma voisi parhaiten edistää sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista paikallishallinnon tasolla.

Olemme varanneet 45 minuuttia jokaista haastattelua varten ja seuraavia temaattisia kysymyksiä tullaan käsittelemään jokaisessa haastattelussa. Kaikki haastateltavat tulevat jäämään anonyymeiksi. Haastatteluja tullaan arvoimaan ja niistä koostetaan kirjallinen selvitys. Englanniksi tehty selvitys tullaan lähettämään jokaiselle haastatellulle jälkikäteen.

Haastattelumateriaaleja tullaan myös käyttämään Tampereen yliopistolle itsenäisesti tehdyssä Pro gradu tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa tullaan käyttämään Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelmaa tapausesimerkkinä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä kehitysyhteistyössä.

Älä epäröi kysyä, jos haluat lisää informaatiota haastatteluprosessista.

Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman puolesta,
Harjoittelija Saara Simonen
Suomen Kuntaliitto
Toinen Linja 14
00530 Helsinki
Suomi
Tel: +358 9 771 2027
Email: saara.simonen@kuntaliitto.fi

Teemahaastattelun runko aiheesta sukupuolten välinen tasa-arvo

SUKUPUOLTEN VÄLINEN TASA-ARVO

- Mitä sukupuolten välinen tasa-arvo merkitsee sinulle?
- Kuinka hyvin sukupuolten välisetä tasa-arvoa tunnetaan kunnassasi ja kotimaassasi?
- Kuinka kulttuuri vaikuttaa sukupuolten väliseen tasa-arvoon?

PAIKALLISHALLINNON ROOLI SUKUPUOLTEN VÄLISEN TASA-ARVON EDISTÄJÄNÄ

- Kuinka paikallishallinto voisi edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa?
- Millaisia hyviä kokemuksia sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä paikallishallintosi omaa?
- Millaiset toimijat työskentelevät sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi yhteisössasi?

SUKUPUOLTEN VÄLISEN TASA-ARVON EDISTÄMISEN HAASTEET

- Mitkä ovat suurimmat haasteet sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi paikallishallinnossasi ja maassasi?
- Miten nämä haasteet voitaisiin voittaa?

POHJOISEN JA ETELÄN KUNTIEN YHTEISTYÖOHJELMA SUKUPUOLTEN VÄLISEN TASA-ARVON EDISTÄJÄNÄ

- Kuinka kansainvälisissä hankkeissa voitaisiin mielestäsi parhaiten edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa?
- Voiko kansainvälinen yhteistyö olla avuksi sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisessä?
- Mitä toivot Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman ottavan huomioon tukiessaan paikallishallintoasi sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisessä?

Liite 2.

Haastateltavat

Alkuperäiset haastattelunauhut ovat Kuntaliiton alaisen Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman hallussa.

Haastateltava 1: Haastattelu tehty 18.5.2009, tansanialainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna neljä vuotta.

Haastateltava 2: Haastattelu tehty 18.5.2009, kenialainen nimitetty valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna kaksi vuotta.

Haastateltava 3: Haastattelu tehty 18.5.2009, kenialainen nimitetty valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna 12 vuotta.

Haastateltava 4: Haastattelu tehty 18.5.2009, tansanialainen nimitetty valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna 10 vuotta.

Haastateltava 5: Haastattelu tehty 19.5.2009, tansanialainen valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna seitsemän vuotta.

Haastateltava 6: Haastattelu tehty 19.5.2009, tansanialainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna neljä vuotta.

Haastateltava 7: Haastattelu tehty 19.5.2009, tansanialainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna yhdeksän vuotta.

Haastateltava 8: Haastattelu tehty 19.5.2009, tansanialainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna yhdeksän vuotta.

Haastateltava 9: Haastattelu tehty 21.5.2009, kenialainen nimitetty valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna kaksi vuotta.

Haastateltava 10: Haastattelu tehty 21.5.2009, kenialainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna seitsemän vuotta.

Haastateltava 11: Haastattelu tehty 21.5.2009, ghanalainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna kolme vuotta.

Haastateltava 12: Haastattelu tehty 21.5.2009, ghanalainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna 11 vuotta.

Haastateltava 13: Haastattelu tehty 22.5.2009, swazimaalainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna kaksi vuotta.

Haastateltava 14: Haastattelu tehty 22.5.2009, namibialainen vaaleilla valittu valtuutettu, joka on toiminut valtuutettuna viisi vuotta.